

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"צ שליט"א

פסח
תשפ"ג

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות
מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

כְּדֵי טֻמְאָה. וּמַהוּ כְּדֵי טֻמְאָה כְּדֵי בִּיאָה. וּמַהוּ כְּדֵי בִּיאָה כְּדֵי הֲעָרָאָה, דְּהֵיינוּ נְשִׁיקָה אֲבָר בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וְכַמָּה שִׁעוּרָהּ כְּדֵי הַקָּפַּת דֶּקֶל שֶׁיּוֹבֵל הָאָדָם לֵילֵךְ סְבִיבוֹת הַדֶּקֶל, וּלְקַמָּן מְפָרֵשׁ לָמָּה לִי לְמֵימְרֵי כְּלָהוּ: כְּדֵי מְזִינַת כּוּם. לְמָזוֹג בַּמַּיִם, וּסְתָם כּוֹס רְבִיעִית. וּלְקַמָּן אָמְרִי כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַחֲכָמִים הֵלְכוּ בְּעַצְמָן שָׁעַר כַּמָּה שׁוֹהֶה בְּהֲעָרָאָתוֹ: לִיטוֹל קֻיְּמִים. מִבֵּין שְׁנֵיהֶן: וְאֵי ע"פ שֶׁאֵין רְאָיָה. גְּמוֹרָה לְדָבָר, דִּקְרָא לָאו הוֹשְׁטַת יָד לְסֵל כְּתִב בֵּיהּ, יֵשׁ זָכָר וּרְמָז מִקְצָת דְּהַקִּישָׁה אִשָּׁה וְזוֹנָה לִכְבֵד לְחָם: וְכָל הֵנֵי לָמָּה לִי. לְמֵימְרֵי בְּרֵישָׁא] לִיתְנֵי סְתָם שִׁיעוּר סְתִירָה כְּדֵי טֻמְאָה כְּדֵי הַקָּפַּת דֶּקֶל: דְּאִי תָּנָא כְּדֵי טֻמְאָה הֲוָה אָמֵינָא. בְּכָל שִׁיעוּר הַצָּרִיךְ לְבָא לִידֵי כָּךְ דְּהֵיינוּ טֻמְאָה וְאַרְצוּתָהּ, שֶׁיִּפָּקֵד אוֹתָהּ וִידַבֵּר עַל לִבָּהּ עַד שֶׁתִּתְרַצֶּה: קָמַ"ל. דְּמֵאי טֻמְאָה בִּיאָה לְחוּדָּהּ, דְּאִיכָּא לְמֵימַר קֹדֶם הַסְתִירָה נִתְרַצִּיתִי לוֹ: קָמַ"ל כְּדֵי הֲעָרָאָה. דְּקִי"ל בְּפֶרֶק הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ (יְבָמוֹת מ"ב) הֲעָרָאָה כְּגַמַּר בִּיאָה לְכָל הָעֲרָיוֹת: וְאִי תָּנָא כְּדֵי הֲעָרָאָה. וְלֹא תָּנָא בְּרֵישָׁא כְּדֵי טֻמְאָה, הֲוָה אָמֵינָא כְּדֵי הֲעָרָאָה לְמֵעוּטֵי אַרְצוּתָהּ, דְּאָנָא אָמֵינָא הֲוָה כְּדֵי בִּיאָה וְאַרְצוּתָהּ בְּעִנַּן, דְּהָכִי הֲוֵי מִשְׁמַע כַּמָּה שִׁיעוּר סְתִירָה כְּדֵי בִּיאָה וְאָנָא אָמֵינָא כָּל עַרְכֵי בִּיאָה דְּהֵיינוּ אַרְצוּתָהּ וּגְמַר בִּיאָה, וְהָדַר מְפָרֵשׁ מַה הִיא בִּיאָה הֲעָרָאָה, אִבְּתֵי אַרְצוּתָהּ לֹא אִימְעִיט, הִלְכָךְ תָּנָא בְּרֵישָׁא כְּדֵי טֻמְאָה דְּמִשְׁמַע טֻמְאָה וְאַרְצוּתָהּ וְהָדַר פָּרֵישׁ וּמַה הִיא טֻמְאָה כְּדֵי בִּיאָה, וְעַל כָּרְחָיךְ אִימְעִיט אַרְצוּתָהּ דְּהָא בִּיאָה בְּלָהּ גְּמַר בִּיאָה מִשְׁמַע וְלֹא מִיעֵט אֶלָּא אַרְצוּתָהּ, וְהָדַר תָּנָא וּמַה הִיא בִּיאָה הֲעָרָאָה לְמֵעוּטֵי דִּלֹא בְּעִנַּן גְּמַר בִּיאָה, וּמִמֵּילָא שְׁמַעְיָ מִנָּהּ נְמֵי (דְּאִי) לֹא תָּנָא כְּדֵי בִּיאָה אֲבָתֵי לָא הֲוָה מְמַעֵטְנָא אַרְצוּתָהּ, דִּכְדֵי טֻמְאָה גְּמַר בִּיאָה וְאַרְצוּתָהּ מִשְׁמַע, וְהֲעָרָאָה דְּפָרֵישׁ בְּתַרָהּ לֹא מְמַעֵטְנָא אֶלָּא גְּמַר בִּיאָה, הִלְכָךְ אֲרִיכְתֵּרֵיכוּ בְּלָהּ: וְכַמָּה. הוּא שִׁיעוּר הֲעָרָאָה לְחוּדָּהּ. כְּדֵי הַקָּפַּת דֶּקֶל. וְהָא לֵיכָּא לְאַקְשׁוּיֵי, הָהוּא דְּסוֹף סוֹף שִׁיעוּרָא כְּדֵי הַקָּפַּת דֶּקֶל הוּא לִיתְנֵי כַּמָּה שִׁיעוּר סְתִירָה כְּדֵי הַקָּפַּת דֶּקֶל, דְּאִיבָּעֵי לֵיהּ לְתָנָא לְפָרוּשֵׁי אִסּוּר סְתִירָה מִשּׁוּם מַאי אוֹ גְּמַר בִּיאָה אוֹ הֲעָרָאָה, מִשּׁוּם הָכִי תָּנָא כְּדֵי טֻמְאָה כְּדֵי בִּיאָה כִּדְפָרֵישִׁית: כְּדֵי חֲזָרַת דֶּקֶל. קס"ד הַשְׁתָּא דְּהֵיינוּ הַקָּפָה: בָּרוּחַ. שֶׁהָרוּחַ דּוֹחֶפְתּוֹ לְהֶעָנֵף וְהוּא חוֹזֵר לִמְקוֹמוֹ: אֵימָא כְּדֵי לְמָזוֹג וְלִשְׁתּוֹת. וְהַאי כְּדֵי לִשְׁתּוֹתוֹ דְּקָאָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר קָא מוֹסִיף ר' יְהוֹשֻׁעַ אַמְּזִיגָה דְּקָאָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר קָא מוֹסִיף ר' יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר שְׁתִיָּה נְמֵי בְּעִנַּן עִם הַמְּזִיגָה, וּכְדֵי מְזִיגָה דְּתָנָא הָכָא בְּבַרְייְתָא מְזִיגָה וְשְׁתִיָּה קָאָמַר, דְּסִתָם מְזִיגָה לִמְשְׁתִיָּה מֵיד הוּא, שֶׁאֵחַר שֶׁמְּזָגוֹ מַתְחִילִין אִם מְשָׁהָה אוֹתוֹ: אִ"כ הֵיינוּ רַבִּי אֶלְיעֶזֶר. דְּהָא ר' אֶלְיעֶזֶר בְּקַמָּיְיתָא כְּדֵי מְזִיגַת הַכּוֹס קָאָמַר וְקָא פְּלִיג ר' יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר כְּדֵי לִשְׁתּוֹתוֹ, וּבְבַרְייְתָא (נְמֵי) [דְּקָ] אָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר חֲזָרַת דֶּקֶל וְאוֹקְמְנָא דְּהֵיינוּ כְּדֵי מְזִיגָה, וְאִי מְזִיגָה דְּקָאָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ בְּתַרְייְתָא בְּלָא שְׁתִיָּה קָאָמַר, הֵיינוּ רַבִּי אֶלְיעֶזֶר: הָכָא אֲמַר כְּדֵי לִשְׁתּוֹתוֹ. כְּלוֹס: חַד שִׁיעוּרָא הוּא. וְלֵיכָּא לְאַקְשׁוּיֵי א"כ הֵיינוּ ר' יְהוֹשֻׁעַ, דִּבְקַמָּיְיתָא אָמַר כְּדֵי לִשְׁתּוֹתוֹ דְּר' יְהוֹשֻׁעַ כְּדֵי לִשְׁתּוֹת וְלִשְׁתּוֹת, וְקָאָמַר לֵיהּ בֶּן עַזַּאי כְּדֵי לִצְלוֹת בֵּיצָה כְּלוֹס, וְאָמַר בֶּן עַזַּאי בִּתְרַייְתָא כְּדֵי לִצְלוֹת בֵּיצָה דְּהוּא כְּדֵי שְׁתִיָּה, וְלֹאו קוּשְׁיָא הִיא, דְּהָא אוֹקִימְנָא כְּדֵי לִשְׁתּוֹתוֹ דְּר' יְהוֹשֻׁעַ כְּדֵי לְמָזוֹג וְלִשְׁתּוֹת, וְקָאָמַר לֵיהּ בֶּן עַזַּאי כְּדֵי לִצְלוֹת בֵּיצָה דְּהוּא כְּדֵי שְׁתִיָּה לְחוּדָּהּ דְּכוֹס: אֵימָא כְּדֵי לִצְלוֹת וּלְגַמְעָה. גַּמְיְינָא דְּקָאָמַר ר"ש בְּקַמָּיְיתָא אַצְלִיחָה דְּבֶן עַזַּאי דְּלֵיעֵל מִנֵּיהּ קָא מוֹסִיף לָהּ, וּבְבַרְייְתָא דְּקָאָמַר כְּדֵי לִצְלוֹת בֵּיצָה לִצְלוֹת וּלְגַמְעָה כְּדֵי לִצְלוֹת בֵּיצָה וּלְגַמְעָה בְּתַרְתֵּי, שְׁגוֹמְעוֹ חַם שֶׁלֹּא יִצְטַנֵּן: לְדִבְרֵי הַכֹּל ע"כ קָאָמַר לָהּ. דְּאָמַר לִצְלוֹת וּלְגַמְעָה, לְדִידָךְ אִדְּקָמְשַׁעֲרַתְּ בְּצִלְיָה וּגְמִיעָה בְּחַדָּא (שפיר) (ס"א שיעור) בְּגַמְיְינָא דְּשָׁלִישׁ דְּהוּא כְּצִלְיָה וּגְמִיעָה בְּחַדָּא: דְּמִדְּחַק. שְׁנֵי רָאשֵׁי הַנִּימָא הַנִּפְסָקוֹת מְרוּחָקוֹת זֶה מִזֶּה, דְּאִיכָּא שְׁהִיָּה טִפֵּי: דְּמִדְּחַק. הַקִּישָׁה בְּרֹחַק בֵּין הַשִּׁנַּיִם: דְּמִדְּחַק. הַכּבֵד בְּרֹחַק בְּתוֹךְ הַסַּל: בְּחִדְקָא אוֹ בְּעַתְיָקָא. סַל יָשָׁן חֶלְק הוּא וְנוֹחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ מִן הַחָדָשׁ, שֶׁהַחָדָשׁ יוֹצְאִין לְתוֹכוֹ רָאשֵׁי קִיסָמִין שֶׁל אֲרִיגָתוֹ: בְּקַרְיָיא אוֹ בְּחִמְיָא. לֶחֶם חַם נִמְעָךְ וְנִשְׁתַּנֶּה מִן הַיָּד וְצָרִיךְ לְהוֹצִיאוֹ בְּנַחַת וְשׁוֹהֶה בְּהוֹצָאָתוֹ:

וְכַמָּה שִׁעוּר סְתִירָה, כְּדֵי טֻמְאָה, כְּדֵי בִּיאָה, כְּדֵי הֲעָרָאָה, כְּדֵי הַקָּפַּת דֶּקֶל, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, כְּדֵי מְזִינַת הַכּוֹס. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כְּדֵי לִשְׁתּוֹתוֹ. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, כְּדֵי לְצְלוֹת בֵּיצָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כְּדֵי לִשְׁתּוֹת וּלְגוֹמְעָהּ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, כְּדֵי לְגוֹמְעָהּ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, כְּדֵי שֶׁתִּתְרַצֶּה. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, כְּדֵי לְגוֹמַע שָׁלֹשׁ בֵּיצִים זוֹ אַחַר זוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, כְּדֵי שֶׁתִּתְרַצֶּה לְחוּדָּהּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כְּדֵי לְגַמַּע שָׁלֹשׁ בֵּיצִים זוֹ אַחַר זוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּצִלְיָה וּבִגְמִיעָה. אֵימָא שִׁעוּר גְּמִיעָה לְחוּדָּהּ, כְּדֵי לִגְמַע שָׁלֹשׁ בֵּיצִים זוֹ אַחַר זוֹ דְּהֵיינוּ צְלִיָּה וּגְמִיעָה: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יִרְמְיָה אוֹמֵר כְּדֵי שֶׁיִּשְׁאֹר גְּרָרֵי נִימָא: בָּעֵי רַב אַשֵׁי, דִּמְדַחֵק אוֹ דִּמְקָרַב. תֵּיקוּ: חֲנִין בֶּן פִּנְחָס אוֹמֵר כְּדֵי שֶׁתּוֹשִׁט יָדָהּ לְתוֹךְ פִּיהָ לִיטוֹל קֻיְּמִים: בָּעֵי רַב אַשֵׁי, דִּמְדַחֵק אוֹ דִּלְא מְדַחֵק. תֵּיקוּ: פְּלִימוֹ אוֹמֵר כְּדֵי שֶׁתּוֹשִׁט יָדָהּ לַפַּל לִיטוֹל בָּפָר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֵכֶר לַדָּבָר 'כִּי בְעֵד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כִּכַּר לֶחֶם'. וְכָל הֵנֵי לָמָּה לִי, צְרִיכִי. דְּאִי תָּנָא 'כְּדֵי טוּמְאָה' הֲוָה אָמֵינָא כְּדֵי טוּמְאָתָהּ וְאַרְצוּתָהּ, קָא מַשְׁמַע לָן 'כְּדֵי בִּיאָה', וְאִי תָּנָא 'כְּדֵי בִּיאָה' הֲוָה אָמֵינָא כְּדֵי גְּמַר בִּיאָה, קָא מַשְׁמַע לָן 'כְּדֵי הֲעָרָאָה', וְאִי אַשְׁמְעִינַן 'כְּדֵי הֲעָרָאָה' הֲוָה אָמֵינָא כְּדֵי הֲעָרָאָה וְאַרְצוּתָהּ, קָא מַשְׁמַע לָן 'כְּדֵי טוּמְאָה', וְכַמָּה כְּדֵי טוּמְאָה, 'וְנִסְתְּרָה', וְכַמָּה שִׁעוּר סְתִירָה, לֹא שָׁמַעְנוּ. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר 'וְהִיא נִטְמְאָה', הֲרֵי אוֹמֵר 'כְּדֵי טוּמְאָה, כְּדֵי בִּיאָה, כְּדֵי הֲעָרָאָה, כְּדֵי חֲזָרַת דֶּקֶל, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כְּדֵי מְזִינַת הַכּוֹס. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, כְּדֵי לִשְׁתּוֹתוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כְּדֵי לְצְלוֹת בֵּיצָה. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, כְּדֵי לְגוֹמְעָהּ. קָא סָלְקָא דַּעְתִּין הֵיינוּ הַקָּפַּת דֶּקֶל הֵיינוּ חֲזָרַת דֶּקֶל, הָתָם אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כְּדֵי הַקָּפַּת דֶּקֶל וּפְלִיג רַבִּי אֶלְעָזָר עֲלֵיהּ, הָכָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כְּדֵי חֲזָרַת דֶּקֶל, חֲזָרַת בָּרוּחַ. בָּעֵי רַב אַשֵׁי, חֲזָרַת בְּרוּחַ, כִּי הֵיכִי דְּאָזֵיל וְהָדַר אָתֵי אוֹ דִּילְמָא כִּי הֵיכִי דְּאָזֵיל וְאָתֵי וְהָדַר קָאֵי בְּדוּכְתֵּיהּ, תֵּיקוּ. הָתָם אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כְּדֵי מְזִינַת הַכּוֹס, הָכָא אָמַר כְּדֵי חֲזָרַת דֶּקֶל, אִידִי וְאִידִי חַד שִׁיעוּרָא הוּא. הָתָם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּדֵי לִשְׁתּוֹתוֹ, הָכָא אָמַר כְּדֵי מְזִינַת הַכּוֹס, אִימָא כְּדֵי לְמָזוֹג וְלִשְׁתּוֹת. וְלֵיכָּא אִידִי וְאִידִי חַד שִׁיעוּרָא הוּא, אִם כֵּן הֵיינוּ רַבִּי אֶלְעָזָר. הָתָם אָמַר בֶּן עַזַּאי כְּדֵי לִצְלוֹת בֵּיצָה, הָכָא אָמַר כְּדֵי לִשְׁתּוֹתוֹ, אִידִי וְאִידִי חַד שִׁיעוּרָא הוּא. הָתָם אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא כְּדֵי לִצְלוֹת בֵּיצָה וּלְגוֹמְעָהּ, הָכָא אָמַר כְּדֵי לִצְלוֹת בֵּיצָה, אִימָא כְּדֵי לִצְלוֹת וּלְגוֹמְעָהּ. וְלֵיכָּא אִידִי וְאִידִי חַד שִׁיעוּרָא הוּא, אִם כֵּן הֵיינוּ בֶּן עַזַּאי. הָתָם אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא כְּדֵי לְגַמַּע שָׁלֹשׁ בֵּיצִים זוֹ אַחַר זוֹ, הָכָא אָמַר כְּדֵי לְגוֹמְעָהּ, לְדִבְרֵיהֶן דִּרְדֵי עֲקִיבָא קָאָמַר, דְּקָאָמַר מְשַׁעֲרִין בְּצִלְיָה וּבִגְמִיעָה. אֵימָא שִׁעוּר גְּמִיעָה לְחוּדָּהּ, כְּדֵי לִגְמַע שָׁלֹשׁ בֵּיצִים זוֹ אַחַר זוֹ דְּהֵיינוּ צְלִיָּה וּגְמִיעָה: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יִרְמְיָה אוֹמֵר כְּדֵי שֶׁיִּשְׁאֹר גְּרָרֵי נִימָא: בָּעֵי רַב אַשֵׁי, דִּמְדַחֵק אוֹ דִּמְקָרַב. תֵּיקוּ: חֲנִין בֶּן פִּנְחָס אוֹמֵר כְּדֵי שֶׁתּוֹשִׁט יָדָהּ לְתוֹךְ פִּיהָ לִיטוֹל קֻיְּמִים: בָּעֵי רַב אַשֵׁי, דִּמְדַחֵק אוֹ דִּלְא מְדַחֵק. תֵּיקוּ: פְּלִימוֹ אוֹמֵר כְּדֵי שֶׁתּוֹשִׁט יָדָהּ לַפַּל לִיטוֹל קֻיְּמִים: בָּעֵי רַב אַשֵׁי, דִּמְדַחֵק אוֹ דִּלְא מְדַחֵק, בְּחַדְתָּא אוֹ בְּעַתְיָקָא, בְּחַמְימָא אוֹ בְּקַרְירָא,

בדחט

כמה בן

1 שיעור סתירה. בירושלמי כל אלין שיעורין אחר [התרת סינר]:
2 עזאי אומר. האי דמקדים בן עזאי לרבי עקיבא אע"ג דרבי עקיבא הוה רבו כדאמר
3 בפרק הרואה (נידה סב.) בן עזאי עד כאן העזת פניך ברבך משום דצלייה קודמת
4 לגמיעה והאי דמקדים ליה באידך ברייתא משום דמסיק שיעוריין דשייכי בכוס אבל
5 תימה אמאי מקדים רבי ישמעאל למילתייהו
6 דרבי אליעזר ורבי יהושע מיהו ר"ל דסדר
7 אבילה ושתיה סמיך:

אי

8 הכי היינו רבי אליעזר. ה"ה דהוה מצי
9 למימר אי הכי היינו בן עזאי אלא
10 ברייתא קמייתא [קמייתא דברייתא] נקט א"נ
11 יתרץ בבן עזאי כדי למזוג ולשתותו:

אם

12 כן היינו בן עזאי. ה"ה דהוה מצי למימר
13 היינו רבי יהודה בן בתירא אלא ברייתא
14 קמייתא [קמייתא דברייתא] נקט:

דמדחק

15 או דמקרב. בחורת דקל לא קמבעי
16 ליה בגדול או בקטן משום דידע
17 שיעוריה דהיינו כדי מזיגת הכוס וכן בצלייה
18 ביצה במדורה גדולה או קטנה משום דפי' כבר
19 דהיינו כדי שתיית הכוס אבל בהקפת דקל תימה
20 אמאי לא קמבעיי ליה:

נעקר

נעקר מן העולם. תימה לר"י לפי' רש"י דפי' דעובר על דברי חכמים חייב מיתה מאי אריא נטילת ידים אפי' כל דברי חכמים נמי ועוד קשיא דאמר הכא דענושו מיתה ובפ' במה אשה יוצאה (כנה קף סכ:) אמרינן דענושו עניות כדאמר שלשה דברים מביאין את האדם לידי עניות המזלזל בנטילת ידים ובפ' עושין פסין (מיהוכין קף כח:) מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורים וכו' עד מה אעשה שחבירי חייבו עליה מיתה ונראה דזלזול שמזלזל בה תמיד ענשו עקירה ע"י עניות דקשה ממיתה ע"י נחש ונעקר מן העולם דאמר (בסוכה) (קף מה:) וסנהדרין (קף כג:) כל המשתמש שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם ובפרק קונם יין (מנחים קף סכ:) כל המשמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם לאו בחדא מחיתא ניזנו דעניות אלא מיתה חטופה או משונה. מ"ר:

היא תצדנו לדינה של גיהנם. ואמר נמי בפ"ק דחגיגה (קף ט:) כל הבא על אשת איש ואסרה על בעלה נטרד מן העולם וק"ק מפ' החודב (כ"מ קף נכ:) דאמר דבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעה"ב וי"ל דדהם מיירי בשעשה תשובה וחבי משמע בפ' ג' דיבמות (קף כב:) היכא דלא הוליד ממזר דבר תשובה הוא ותשובה עם יסורין דוקא דאמר בפרק חלק (מסנהדרין קף ק:) אמר דוד כל הכי נטרוד דהוא גברא א"ל קבל עליך יסורים וחנק נמי כיסורין דכל המומתים מתעודין ודאי דאמר נטרד מן העולם פי' מן העולם עם אותו עון דכך הוא חמור אשת איש האוסרה על בעלה כמו על אחותו פנויה והוליד ממנה ממזר ריב"א. א"נ היכא דלא באו עליו יסורים נטרד מן העולם:

כל

בִּדְחֵבֵי אוֹ **בִּדְשַׁעֲרֵי**. שֶׁל חִטִּין חֵלֶק וְנִשְׁמְעֵנוּ יוֹתֵר מִשֶּׁל שְׂעוֹרִים: **רַבִּיכָא**. נִשְׁמְעֵנוּ יוֹתֵר מֵאֲקוּשְׁאָ: **רַבִּיכָא**. שְׁנֵי שְׁלוּשָׁה הָעֲשָׂה רַבָּה: **כָּל אֶחָד וְאֶחָד**. מִן הַתִּנָּאִים הַלָּלוּ: **בְּעַצְמוֹ שָׁעָר**. כְּמָה שֶׁהָיָה שׁוֹהֶה בְּבֵיאָתוֹ: **וְהֵאֵיבָא בֶּן עֲוַאי דְּלָא נָסִיב**. כִּדְאָמַר בִּיבָמוֹת (קף סנ:) אָבַל מָה אֲעֲשֶׂה שֶׁנַּפְשִׁי חָשְׁקָה בְּתוֹרָה, אֶפְשָׁר לְעוֹלָם שֶׁיִּתְקְנֵם עֲיֵי אֲחֵרִים. בְּפֶרֶק הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ:

בִּדְחֵבֵי אוֹ בִּדְשַׁעֲרֵי, בִּרְבִיכָא אוֹ בַּאֲקוּשָׁה, תֵּיקוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר (רַב) יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעֲצָמוֹ שִׁיעֵר, וְהֵאֵיבָא בֶּן עַוַּאי דְּלָא נָסִיב, אֵיבָעְיָא אֵימָא נָסִיב וּפִירֵישׁ חָוֵה, וְאֵיבָעְיָא אֵימָא מֵרֵבִיה שְׁמֵעְיָה הֵיכִי דְּמָי, וְאֵיבָעְיָא אֵימָא סוֹד ה' לִירֵאָיו. דָּרַשׁ רַב עֲוִירָא, זִמְנִין אָמַר לָהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי אַסִּי, וְזִמְנִין אָמַר לָהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי אַסִּי, כָּל הָאוֹכֵל לֶחֶם בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם כְּאִילּוּ בָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ זוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'כִּי בְעַד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כִּכַּר לֶחֶם' אָמַר רָבָא, הַאי 'בְּעַד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כִּכַּר לֶחֶם', 'בְּעַד כִּכַּר לֶחֶם עַד אִשָּׁה זוֹנָה' מִיבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אָמַר רָבָא, כָּל הַבָּא עַל אִשָּׁה זוֹנָה, לְסוֹף מְבַקֵּשׁ כִּכַּר לֶחֶם. אָמַר רַבִּי זְרִיקָא אָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר, כָּל הַמְזַלְזֵל בִּנְטִילַת יָדַיִם נַעֲקָר מִן הָעוֹלָם. אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אַשִׁי אָמַר רַב, מַיִם רִאשׁוֹנִים צָרִיךְ שֶׁיַּגִּיעוּ לַמֶּרְפָּק וְיֵרְדוּ לַזְּנוּת, מַיִם אַחֲרוֹנִים צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא לְמַטָּה. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, הַנּוֹטֵל יָדָיו צָרִיךְ שֶׁיַּגִּיעַ יָדָיו לְמַעְלָה שֶׁמָּא יִצְיאוּ הַמַּיִם חוּץ לַפֶּרֶק וְיַחְזְרוּ וְיִטַּמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ כָּל הָאוֹכֵל פַּת בְּלֹא נִיגּוּב יָדַיִם כְּאִילּוּ אוֹכֵל לֶחֶם טָמֵא, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיֹּאמֶר ה' כָּכָה יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת לַחְמָם טָמֵא וגו'. וּמַאי 'וְאִשָּׁה אִישׁ כִּי יִהְיֶה בָּהּ נֶגַע וגו'. יָקְרָה תְצוּדַת, אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּסּוּת הָרוּחַ לְבַסּוֹף נִכְשָׁל בְּאִשָּׁה אִישׁ, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאִשָּׁה אִישׁ נֶפֶשׁ יְקָרָה תָּצוּד'. אָמַר רָבָא, הַאי 'נֶפֶשׁ יְקָרָה', נֶפֶשׁ גְּבוֹהָה מִיבָּעֵי לֵיהּ. וְעוֹד, הֵיא תְּצוּד מִיבָּעֵי לֵיהּ, אֶלָּא אָמַר רָבָא כָּל הַבָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ, אֲפִילּוּ לָמַד תּוֹרָה דִּכְתִיב בָּהּ 'יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים' מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁנִּכְנַס לִפְנֵי וְלִפְנִים, הֵיא תְּצוּדֶנּוּ לְדִינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּסּוּת הָרוּחַ כְּאִילּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, דִּכְתִיב הָכָא 'תּוֹעֲבַת ה' כָּל גְּבַהּ לֵב' וְכִתִיב הָתָם 'וְלֹא תָבִיא תּוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ'. וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּיִדְיהּ אָמַר, כְּאִילּוּ כָּפַר בָּעִיקָּר, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְרָם לְבָבֶךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וגו'. רַבִּי חֲמָא בַּר חֲנִינָא אָמַר, כְּאִילּוּ בָּא עַל כָּל הָעֲרָיוֹת, כְּתִיב הָכָא 'תּוֹעֲבַת ה' כָּל גְּבַהּ לֵב', וּכְתִיב הָתָם 'כִּי אֶת כָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל וגו'. עוֹלָא אָמַר, כְּאִילּוּ בָּנָה בָּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ כִּי בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא' אַל תִּיקְרֵי בַּמֶּה אֶלָּא בָּמָה. מַאי 'יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה' אָמַר רַב, כָּל הַבָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ, אֲפִילּוּ הִקְנָהוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא יִנָּקֶה מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם. דִּכְתִיב הָכָא 'הֲרִימוֹתִי יָדִי אֶל ה' אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ' לֹא יִנָּקֶה מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם. קָשְׁיָא לְהוּ לְרַבִּי רַבִּי שִׁילָא, הַאי 'יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה' יָדִי מִיבָּעֵי לֵיהּ, אֶלָּא אָמְרִי דִּבְרֵי רַבִּי שִׁילָא, אֲפִילּוּ קִיבֵּל תּוֹרָה כְּמשֶׁה רַבֵּנוּ, דִּכְתִיב בֵּיהּ 'כִּימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ' לֹא יִנָּקֶה מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם. קָשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן, הַאי 'יָד לְיָד', יָד מֵיד מִיבָּעֵי לֵיהּ, אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֲפִילּוּ

כִּי בְעַד אִשָּׁה זוֹנָה וגו'. הִשְׁתָּא דְּרִישׁ לֵיהּ מִסֵּיפֵיהּ דְּרִישָׁיךְ, בִּשְׁבִיל כִּכַּר לֶחֶם אָדָם מִתְחַיֵּב בְּעֹנֶשׁ שֶׁל אִשָּׁה זוֹנָה: **בִּשְׁבִיל כִּכַּר לֶחֶם עַד אִשָּׁה זוֹנָה**. דְּמִשְׁמַע בִּשְׁבִיל כִּכַּר לֶחֶם רַב הֶעְנֵשׁ עַד בְּדֵי עֹנֶשׁ אִשָּׁה זוֹנָה, וְה"ד נְמֵי אִי הָוֶה כְּתִיב עַד אִשָּׁה זוֹנָה בְּעַד כִּכַּר לֶחֶם לֹא הָוֶה קְשָׁיָא לְדָבָא מִידֵי, דְּוַדַּאי מִסֵּיפֵיהּ לְרֵישֵׁיהּ מִדְּרִישׁ קְרָא, אֶלָּא עַד וּבְעַד קָא קְשָׁיָא לֵיהּ, דִּגְבֵי כִּכַּר לֶחֶם הָוֶה לֵיהּ לְמִכְתַּב בְּעַד וְגַבֵּי אִשָּׁה זוֹנָה הָוֶה לֵיהּ לְמִכְתַּב עַד: **הַמְזַלְזֵל**. שֶׁאוֹכֵל תָּמִיד בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם: **נֶעְקָר**. בְּעוֹבֵר עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים חַיָּיב מִיתָה דִּכְתִיב בָּהּ וּפוֹרֵעַ גָּדֵר יִשְׁכֲּנוּ נָחָשׁ (קהלת י:ח) **מַיִם רִאשׁוֹנִים**. שֶׁלִּפְנֵי הַמְזוֹן: **שֶׁיַּגִּיעוּ יָדָיו**. רֹאשׁ אֶצְבְּעוֹתָיו שֶׁיְּהוּ הַמַּיִם מְשַׁפְּעִין לְצַד זְרוֹעוֹתָיו, וּלְקַמָּן מְפָרֵשׁ שֶׁיַּעֲמֹד: **שֶׁמָּא יִצְאוּ מַיִם חוּץ לַפֶּרֶק וְיַחְזְרוּ וְיִטַּמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם**. כִּדְתָנַן בְּמַסֶּכֶת יָדַיִם (פ"ב מ"ג) שְׁצָרִיךְ לִתֵּן הַמַּיִם עַל יָדָיו שְׁנֵי פְּעָמִים, רִאשׁוֹנוֹת מְטַהֲרוֹת אֶת הַיָּדַיִם וְהַשְּׁנִיּוֹת מְטַהֲרוֹת אֶת הַמַּיִם הַטְּמֵאִים עַל יָדָיו שֶׁנִּטְמְאוּ בְּתַחִלָּה מֵחֲמַת יָדַיִם, וְתֵינוּ הֶחָם הַיָּדַיִם מְטַמְּאוֹת וּמִטַּהֲרוֹת עַד הַפֶּרֶק, כְּלוֹמַר מִן הַפֶּרֶק וּלְמַטָּה גּוּפוֹ שֶׁלְּיָדַיִם לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת וּפוֹסְלוֹת מַיִם אַחֵרִים אֶת הַתְּרוּמָה וּמִטַּהֲרוֹת בְּנִטִילָה עַד הַפֶּרֶק, שֶׁעַד הַפֶּרֶק צָרִיךְ נְטִילָה. נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְאֶת הַשְּׁנִיִּים עַד הַפֶּרֶק וְחָזְרוּ לְיָד טְהוֹרִים, שֶׁהֲרֵי טִיהֲרוּ הַשְּׁנִיִּים אֶת הָרִאשׁוֹנִים. נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים חוּץ לַפֶּרֶק וְאֶת הַשְּׁנִיִּים עַד הַפֶּרֶק וְחָזְרוּ לְיָד טְמֵאָה, כְּלוֹמַר יָצְאוּ הָרִאשׁוֹנִים חוּץ לַפֶּרֶק וְעַל הַשְּׁנִיִּים לֹא הִקְפִּיד לְטוֹל עַד מָקוֹם שֶׁיָּצְאוּ הָרִאשׁוֹנִים אֶלָּא עַד הַפֶּרֶק כְּמִשְׁפָּטָם וְחָזְרוּ הָרִאשׁוֹנִים לְיָד טְמֵאָה, שֶׁהֲרֵי נִטְמְאוּ תְּחִלָּה מֵחֲמַת הַיָּדַיִם וְהַשְּׁנִיִּים לֹא טִהֲרוּ אֶת הַיּוֹצְאִים, הִלְכָךְ צָרִיךְ שֶׁיִּגִּיעַ רֹאשׁ אֶצְבְּעוֹתָיו לְמַעְלָה שֶׁמָּא יִצְאוּ מַיִם הָרִאשׁוֹנִים וְיַחְזְרוּ וְיִטַּמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם: **אַחֵרִינִים**. שֶׁל אַחֵר הַסְּעוּדָה שֶׁחִיבְּרוּ חֲכָמִים מִפְּנֵי שְׁמִלַּת קְדוּשַׁת יֵשׁ שֶׁמְּסַמְּא אֶת הָעֲנִיִּים: **צָרִיךְ לְהַשְׁפִּיל יָדָיו לְמַטָּה**. כְּדֵי שֶׁתֵּרֵד הַזּוֹחֲמָא שֶׁל הַבְּשַׂר שֶׁבְּיָדָיו, שֶׁהֲרֵי לְהַעֲבִיר הַזּוֹחֲמָא הִוּוּ כָּל הָאוֹכֵל בְּלֹי נִגּוּב יָדַיִם. דְּבָר מְאוּס הוּא וְחָשׁוּב כִּטְמְאָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּכָה יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת לַחְמָם טָמֵא, אֶלְמָא דָּבָר מְאוּס קְרֵי טְמֵאָה: **מַאי וְאִשָּׁה אִישׁ וגו'**. סֵיפֵיהּ דִּקְרָא דִּלְעֵיל הוּא, כִּי בְּעַד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כִּכַּר לֶחֶם: **לְסוֹף מְבַקֵּשׁ כִּכַּר לֶחֶם**. כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס לְתוֹכוֹ: **כָּל הַמְזַלְזֵל בִּנְטִילַת יָדַיִם נֶעְקָר מִן הָעוֹלָם**. כְּדִתְנַן בְּמַסֶּכֶת יָדַיִם (פ"ב מ"ג) שֶׁצָּרִיךְ לִתֵּן הַמַּיִם עַל יָדָיו שְׁנֵי פְּעָמִים, רִאשׁוֹנוֹת מְטַהֲרוֹת אֶת הַיָּדַיִם וְהַשְּׁנִיּוֹת מְטַמְּא

תוספות

רש"י

אֲפִילּוּ עוֹשֶׂה צְדָקָה בְּסֵתֶר. שְׂנוֹתְנוֹ מֵידוֹ לְיָדוֹ שֶׁל הָעָנִי, וְהֶכֵי מַשְׁמַע יָד הַנּוֹתֶנֶת לְיָד אַף הוּא לֹא יִקָּבֵל: דִּכְתִיב בִּיהּ מַתָּן בַּסֵּתֶר בִּי'. לְאוֹ דַּשְׁיָיךְ הַאי קְרָא בִּקְרָא דִּלְעֵיל, אֶלָּא רְבוּתָא הִיא שֶׁאע"פ שֶׁמְּכַפֶּה אֶת חֶטְאוֹ אֵינוֹ מְכֹפֶר עַל סוֹטָה הָרִאשׁוֹנָה. שלא יהא גס רוח: וְרֵם לְבָבֶךָ וְשָׁכַחְתָּ. אלמא מגמגה לב בא לידי שכחה ששוכח הוא מזדר, ובשכחה הוא מזדר השמר לְךָ פֶּן תִּשְׁכַּח. כיון שרומז מתמעט: יָשְׁנוֹ בְּעוֹלָם. מתקים: וְחָכְמוֹ. ואם חזר ונעשה עניו שממיך את עצמו: בְּבֹל. כאותן שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן כֹּל: יִקָּפְצוּן. מן הָעוֹלָם, יְמוֹתוּ מוֹת יְשָׁרִים. אַבְרָהָם כְּתִיב בִּיהּ וַה' בָּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל, יִצְחָק כְּתִיב בִּיהּ וַאוֹכֵל מִכֹּל, יַעֲקֹב כְּתִיב בִּיהּ כִּי חַנֵּנִי אֱלֹהִים וְכִי יֶשׁ לִי כֹּל, וְהֶכֵי מְפָרֵשׁ בְּהֶדְיָא בִּבְרֵאשִׁית רַבָּה (דְּבִשְׁלָמָא בְּכֹל מִכֹּל (כֹּל) רְבוּתָא הוּא שֶׁנִּתְבָּרְכוּ בְּכֹל, אֲבָל וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי מִלְּתָא בְּעִלְּמָא הוּא דְּקָאֲמַר): בְּסֵתֶר יְשַׁלֶּמְךָ. גְּבוּל שֶׁל שְׁבוּלֶת שֶׁקּוֹרִין זְקִן הִשְׁאִילָהּ, הַהוּא נִשְׁבָּר וְנוֹפֵל מֵאֵלָיו: נִכּוֹחַ נִבּוֹחָה הוּא מְזַהֵר שֶׁלֹּא יִשְׁמֹר בְּלִבּוֹ. וְהֵיכִי וּכְרֹאשׁ שִׁבּוֹלֶת שֶׁרֹאשָׁהּ נִרְאֵית לְמַעְלָה מֵחֲבֶרְתָּהּ: אִתִּי דַּבֵּא. אֲנִי מְגַגִּידוֹ עַד שֶׁשּׁוֹתֵן אֶצְלִי, וְהֵיינוּ אֲשֶׁכּוֹן אֶת דַּבֵּא: אֲנִי אֶת דַּבֵּא. אֲנִי מְרַכִּין שִׁכְּינָתִי אֶצְלוֹ: יְלַמֵּד אָדָם מִדַּעַת קוֹנוֹ. לְאָהוּב אֶת הַנְּמִיכוּת: כָּל הָרִים וּגְבָעוֹת. כְּגוֹן חָבוֹר וְכַרְמֶל שֶׁבָּאוּ שָׁם, כִּדְכְתִיב לְמָה תִרְצְדוּן הָרִים גַּבְנֻנִּים (תְּהִלִּים סח:ח) בַּאֲשֶׁרָה. יִגְדַּע וִישָׁרֵשׁ אַחֲרֶיךָ כַּאֲשֶׁרָה שֶׁצְּרִיכָ גִּדּוּעַ אַחֲרֶיהָ כִּדְכְתִיב וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם (דְּבָרִים יב:ג) נִנְעָר. מִקְרֵי בְּתוֹדְיֵ הַמְּתִים: שֶׁכְּבֵי בָּעָפָר לֹא נֶאֱמָר. דִּלְיִשְׁתְּמַע עַל כָּל הַמֵּתִים: שֶׁכֵּן לַעָפָר. מְשַׁפִּיל עַצְמוֹ לְעָפָר: פְּיִלֵּילָה. מִקּוֹנְנָה: וְגַבֵּהּ מְמֻרָּחָק יֵיבֵד. רִישֵׁיהּ דִּקְרָא כִּי רָם ה' וְשָׁפָל יִרְאֶה, וְגַבֵּהּ – וְהַגְּבֹהָה מִמְּרֻחָק מַקִּיף שִׁתְּבָא עֲלֵיהּ פּוּרְעָנוּת יָמִים רַבִּים – יֵיבֵד. שְׁכִינָה מִתְאוָנֶנֶת וּמִשְׁתַּבֶּרֶת עָלֶיהָ, כְּמוֹ וַיֵּרֶד אֶלְמְנוּתָיו (יְחֶזְקֵאל יט:יא) וְיוֹדֵעַ בְּהֶם אֲנַשׁ סְכוּת (מִשְׁלֵי ח) יְדֵעַ בְּמַבִּיא לְמַעְלָה (תְּהִלִּים סח). לְשׁוֹן שֶׁבַח: רוֹאֶה אֶת [הַשָּׁפָל] (הַנִּבְהָ). לְקָרְבוֹ וּלְהַשְׁחִיד עָמוֹ, וְחָשׁוּב בְּעֵינָיו, כְּמוֹ (מִשְׁלֵי ט) כְּבַכּוּרָה בְּתְאֵנָה בְּרֵאשִׁיתָהּ רָאִיתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם, נָתַתִּי עֵינַי לְקָרְבָם וּלְחַבְּבָם: וְאֶבְא דִּמְתַנִּי לֵיהּ אַמַּסְפְּרֵי לָשׁוֹן הָרַע. מְשׁוֹם רִישָׁא דִּקְרָא מִלְּשׁוֹנִי בְּסֵתֶר רֵעֵהוּ וְגוֹ': רוּחַ קִיצִי עוֹכְרִינִי. פּוּרְעָנוּת קָלָה טוֹרְפָנִי וּמְאַבְּדָנִי: וְחָרְשָׁיִם. גִּסֵּי הָרוּחַ, דִּקְרֵאי דִּלְעֵיל מִשְׁתָּעֵי בִּשְׁפָלִים וּנְדִבָאִים, לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וְגוֹ' כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב עִם אוֹתָן שְׁפָלִים בְּעֵין בִּצְעוֹ וְגוֹ' דְּרָכְיו רְאִיתִי וְגוֹ' בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתַיִם וְגוֹ', אֲבָל חֲרָשִׁים שֶׁאֵינָן שְׁפָלִים וּנְדִבָאִים כִּיָּם נִגְרָשׁ, כִּיָּם הַמִּגְרָשׁ וּמִשְׁלִיךְ רֶפֶשׁ וְטִיט לְשִׁפְתֵי סְבִיבָיו: כְּמַה רִבְעִיּוֹת. לוֹנִי מַיִם אֲנוּ רוֹאִים שֶׁרּוּחַ קִימְעָא עוֹכַרְתּוּ עוֹכֶרֶת אֶת מֵימָיו: אָדָם שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא רִבְעִיּוֹת אַחַת. שֶׁבִּרְבִיעִיּוֹת דָּם הוּא מִתְקַיֵּים, שִׁיעוּר זֶה הִלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁרְבִיעִיּוֹת דָּם מַת מִטְמֵא בְּאֹהֶל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נֶפֶשׁ וְקָרִינָא בֵּיהּ עַל כָּל נְפִשׁוֹת מֵת לֹא יָבֹא: אֶחָד מִשְּׁמוֹנֶה בְּשְׁמִינִית. מִשְׁקָל קָטָן הוּא וְהֵיינוּ עוֹכְלָא, כְּלוֹמַר צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ מְעַט גַּאֲוָה, שֶׁלֹּא יְהוּ קַלֵּי הָרֹאשׁ מִסְתּוֹלְלִין בּוֹ וְיִהְא דְּבָרָיו מִתְקַבְּלִין עַלֵּיהֶן בְּעֵל כָּרְחָם: וּמְעַבֵּרָה לֵיהּ כִּי אַסְאָא לְשִׁבּוֹלְתָא. גִּסּוּת מוֹעֶט נָאָה וְהוֹגֶנֶת לוֹ לְתַלְמִיד חָכָם וּמְעַטְּרָהוּ כְּסַאסָא הַמְעַטֶּרֶת אֶת הַשִּׁבּוֹלֶת: בְּשִׁמְתָא דְּאִית בֵּיהּ. גִּסּוּת פּוֹרְתָא, לְפִי שֶׁאֵין בְּנֵי עִירוֹ יְרֵאִים מִמֶּנּוּ וְאֵין בּוֹ כֹּחַ לְהוֹכִיחָם: לֹא מַפְנֶה וְלֹא מַסְתַּבְּלָתָא. לֹא יִחְפּוֹץ אָדָם לֹא בִּבְלָהָ וְלֹא בְּמַסְתַּבְּלָתָא, דְּמִי זוֹטַר מֵאִי דִּקְרֵי לֵיהּ קְרָא תּוֹעֵבַת ה': בְּבֶשֶׁר. שֶׁהוּא רַךְ וְלֹא בְּאֵבֶן שֶׁהוּא קָשֶׁה: לְהִשְׁתַּחֲוֹוֹת. לְהִתְפַּלֵּל, אוֹתָם שֶׁהֵם בָּשָׂר יְבוֹאוּ וְיִתְפַּלְּלוּ כְּיִ הֵם נִשְׁמָעִים לְפָנַי, אֲבָל גַּסֵּי הָרוּחַ לֹא יְבוֹאוּ: בָּשָׂר כְּתִיב בֵּיהּ וְנִרְפָּא. וּבְשָׂר כִּי יִהְיֶה בּוֹ בְּעוֹרוֹ שְׁחִין וְנִרְפָּא. אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ, נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם, לֹא כְּתִיב בְּחַד מִנַּיְיהוּ וְנִרְפָּא. לְפִי דְּרָכְךָ אַתָּה לָמֵד, שֶׁמִּי שֶׁהוּא רַךְ וְעָנְיָו בְּכָשֵׁר קָרוֹב לְהִתְרַפּאוֹת מִיסּוּרִין הַבָּאִין עָלָיו, אֲבָל מִי שֶׁהוּא קָשֶׁה כְּאַדָּמָה אֵין רְפוּאָה לְמַכּוֹתָיו: אָדָם. לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ אָדָם, שֶׁהוּא אָפֵר דָּם מְרֻבֶּה. כְּלוֹמַר כְּלוּם הֶבֶל, לְכָךְ אל יִתְגָּאֶה. מְרֻבֶּה הוּא הַיְוָצֵאָה מִן הַמְּרִירָה שֶׁכְּבָכֵד וּמִתְגַּבֶּרֶת בְּאָדָם הַכֹּל לְפִי הַחֲדָשִׁים וְשִׁנּוּי הָעִתִּים וּלְפִי הַמַּאֲכָל שֶׁאוֹכֵל, וְעַל יְדֵיהָ בְּאִין חֳלָיִים וּנְגָעִים וּמַכְאוֹבוֹת. יֵשׁ שֶׁקּוֹרִין בְּדִבְרֵי קְרוֹבִים מְרִירָה שְׁחוֹרָה וְיֵשׁ שֶׁקּוֹרִין מְרִירָה אַדְמָה: שָׁאוֹל. מִקּוֹם שְׁאוֹל בֵּיתוֹ: נִפְתָּח. מִתְמַעֵט מְחַשְׁבוֹתָיו וְנַעֲשֶׂה פְּתוּחַ בְּאַנְפִּים:

ולשאת

כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו נגנר. תימה אמאי לא חשיב האי במשנת חלק והא דאמר פרק בתרא דסנהדרין (קי קיא) מתים שבחו"ל אינן חיים ותו גרסינן התם ע"ה אינן חיים אא"כ יהנו תלמידי חכמים ומלוי (וריבינים) רבינים מצינו באגדה שאינן חיים לעולם הבא. תוס' ר"י: אדם שאין בו אלא רביעית דם. פר"ח הוא דם הצלול שממנו משתית הלב אין בו אלא משקל כ"ה סלעים שהיא רביעית הלוג: הא

ולשאת

הא גופא קשיא. תימה לרבי אמאי לא נקט הכא לישנא דריש מס' מכות (לקמן כ.) כיצד העדים נעשים זוממין כיצד אין העדים נעשים זוממין מבעי ליה הכא משום דמיצי למימר אל תדברי דרישא פירושו שתהיה דהיינו קינוי גמור ואתי שפיר לישנא דכיצד מקנא לה ולא קשיא מידי אלא רישא לסיפא והס"ד הכא אלמא פירוש דמתני' דדיבור שתהיה הוא מדקתני כיצד מקנא ולשון נקי הוא בדתנן בפרק קמא דכתובות (לקמן יג.) ראוה מדברת ומפרש בגמ' מאי מדברת נסתרה א"כ תיקשי סיפא דקתני דיברה עדיין מותרת לביתה ואי פירוש דדיבור דמתניתין סתירה אמאי מותרת אלא דיבור ממש הוא ולפי הירושלמי משמע דבעי לתרוצי דדיבור דרישא סתירה אלא דנקט לשון נקי והכי איתא התם סוף דבר שתדבר עמו הא אם נסתרה עמו ולא דברה אין סתירתה כלום פירוש בחמיה דבורה אתא מימר לך אפי' דברה עמו ולא נסתרה עדיין מותרת לביתה לשון נקי הוא מתני' פי' דיבור דרישא לשון נקי מידו דסיפא אית לן למימר על כרחך דיבור ממש:

לאחר ולא ליבם. אין להקשות מפרק האשה שנפלו לה נכסים (כתובות קף פא.) בשמעתין דשומרת יבם דפריך התם והא בעינן לכשתשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי אמר רב אשי יבם כמו אחר דמי דלענין לשון תנאי ב"ד שוייה כאחר אבל באחר דקרא אין האח בכלל והכי נמי משמע בפרק אין מקדישין (ערכין קף כב:) דקתני אם מכר את השדה לאיש אחר לאחר ולא לבן או אינו אלא לאחר ולא לאח כשהוא אומר איש הרי אח אמור הא מה אני מקיים לאחר לאחר ולא לבן דמשמע טעמא דכתיב איש הא לאו הכי לא הוי אח בכלל אחר וכ"ש גבי יבם דבא מכח נשואי אחיו דלאו אחר הוא והכי אמרינן נמי בפ"ק דקידושין (קף יג:) אמר קרא פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה מתקף לה רב ששיא בריה דרב אידי אימא מאן אחר יבם ומשני דיבם לא מקרי אחר אבל קשיא מפרק האומר (קידושין קף סז:) דנפקא לן מדכא בפרק האומר דלא תפסי קדושין באחות אשה אימר דאיצטריך קרא דזקא ליבם משום דרמיא עליה ליבומי כדאמרי' בשמעתין ואבתי אחות אשה מנלן ועוד תקשה דהכא אע"ג דבתיב איש אחר מעמיתינן יבם ובערכין מרבינן יבם מאיש ומעמיתינן בן מאחר (ג"ז קכ:) קרובים ומלאחר יבם סוף סוף ואיש אחר יקחנה מאי דרשת ביה:

לאחר ולא ליבם. אי קשיא הא האי קרא בסוטה ודאי ע"י עדים כתיב דילפינן דבר דבר מממון בסוף מסכת גיטין (קף ב.) וסוטה ודאי אמר בפ"ק דיבמות (קף יח:) דפסוקה בלא חליצה משום דכתיב בה טומאה בעריות תריץ דלאחר לא איצטריך למיכתב אלא ליוצאת משום סתירה כיון דנפקא לן סוטה ודאית מטומאה דכתיב בה:

אילו איתיה לבעל מי לא בעיא גט. הקשה רבי בשם ר' אברהם בר מרדכי ז"ל והא סוטה ודאית ואיילונית היכא דהכיר בה ואשת סריס דבעו גט מבעל היכא דאיתיה ואפ"ה פטורות מיבם בלא חליצה ויש לתרץ סוטה ודאית לא דמיא להכא כיון דטומאה (כתיב בה) סתם דרי היא בערוה גמורה דגזירת הכתוב הוא דפטורות ואשת סריס ואיילונית היכא דאיתיה ואפ"ה לבעל שרו ליה ואפ"ה אימעיט בפ"ק דיבמות מדין יבום דלא צריך בהו כלל אבל סוטה ספק לא אימעיט אלא גבי איסורא דבעל וקמשמע לן קרא כיון דבא מכח נשואי אחיו הרי הוא במקום בעל דאסורה לו ליבם אבל חליצה בעינא:

דלא ליסתריה לביתיה ואת אמרת תתייבם נמי יבומי. רבינו חננאל הטעים דבריו ופירש ורחמנא אמר אשר לא יבנה לבנות ולא לסתור:

וְלִשָּׁאֵר וְלַמַּפָּחַת. על ידי שְׁמַנְשֶׁא עִצְמוֹ בָּא לִידֵי סַפֵּחַת, שֶׁאִינוֹ עָקָר בָּאֲנָשִׁים אֶלָּא נִסְפָּח וְטָפֵל: **מַפָּלֶת.** דָּבָר שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב בְּעַצְמוֹ אֶלָּא נִטְפָּל לַאֲחֵרִים: **מַפָּחֲנֵי נָא.** אֶסְפְּנֵי נָא. בְּנוּבאוֹת בֵּית עֲלֵי מִשְׁתַּעֵי קְרָא. אֲעַמִּיד כְּתֻבִים גְּדוֹלִים אֲחֵרִים שֶׁיִּיצְאוּ אֶת כְּתֵבִי זַרְעָךְ מִגְּדֻלָּתָם, וְיִצְטָרְכוּ לְבַקֵּשׁ מֵהֶם לְאַסְפָם וּלְקָלְפָם אֶצְלָם: **אֶל אַחַת הַבְּחוּנוֹת.** בְּאַחַת מִן הַמִּשְׁמָרוֹת: **שֶׁכֵּר עוֹלָה בְּיָדוֹ.** וְלֹא שֶׁכַר קָרְבָּנוֹ אַחֵר: **וְבָחַי.** כָּל הַזּוֹבְחִים בְּמִשְׁמָע: **חֶשֶׁם מֵרַחוּתָיו.** מֵהַשֵּׂכֶל הַפָּסוּל מִצְוָה כְּנֶגֶד שֶׁכְּרָהּ: (**אַמַּי לֵהּ בְּפָנֵי שְׁנַיִם אַל תְּדַבְּרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי וִידַבְּרָה עִמּוֹ.** שֶׁלֹּא בְּיִחוּד: **עֲדַיִן מְתֻרֶּרֶת לְבִיתָהּ.** לְשַׁמֵּשׁ. בֵּיתָהּ לְשׁוֹן תַּשְׁמִישׁ הוּא: **אֲסוּרָה לְבִיתָהּ וַאֲסוּרָה לְאָבוֹל בִּתְרוּמָה.** עַד שֶׁתִּשְׁתַּהֵר. וְלִקְמָן בְּפ' כֹּשֶׁם שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין (קף מה.) לְיֹלֶף מִוְּטַמְּאָה וְנִטְמְאָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, אֶחָד לְבַעַל וְאֶחָד לְבוֹעֵל וְאֶחָד לִתְרוּמָה: **וְאִם מֵת בְּלֹא בָנִים.** עַד שֶׁלֹּא הִשְׁקָה: **חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת.** בְּגֵמָרָא מְפָרֵשׁ שְׁעָטְנֵז): **הָא נוּפָא קָשְׁיָא אִמְרַת כִּיצַד מְקַנֶּא לָהּ אָמַר לָהּ בְּפָנֵי שְׁנַיִם כו'.** קס"ד אָמַר לָהּ כו' הַיְינוּ פְּרוּשָׁא דְּכִיצַד מְקַנֶּא לָהּ אָמַר לָהּ בְּפָנֵי שְׁנַיִם כו', וְאַשְׁמוּעִינַן דְּזֶהוּ הַקִּנּוּי: **אֶלָּמָּא דִּיבּוּר סְתָרָה הִיא.** אֲפִי' מִדְּבָרַת עִמּוֹ בְּשׁוֹק סְתִירָה חָשִׁיב לָהּ מִדְּקָאָמַר זֶה הַקִּנּוּי, דְּאִי לָאו דְּסִתְרָה הִיא וְלֹא מִיתְסְרָא בָּהּ מַאי קִנּוּי אִיכָּא וְלָמָּה לִי דְּמַתְרֶה בָּהּ: **וְהָדַר תָּנֵי.** דִּכְי עֲבְרָה עַל הַתְרָאתוֹ וְדִבְּרָה עִמּוֹ מֻתֶּרֶת לְבִיתָהּ: **אָמַר אַבַּיֵי הָכִי קָאָמַר.** אָמַר לָהּ לְאוֹ פְּרוּשָׁא דְּכִיצַד מְקַנֶּא לָהּ הוּא, אֶלָּא תִּרְתֵּי קָתָנֵי וְזֶה"ק, אָמַר לָהּ אַל תְּדַבְּרִי בְּסִתְרָה אוֹ דִּבְּרָה אע"פ שֶׁעֲבְרָה עַל קִנּוּיוֹ אֲצֵל דָּבוֹר, אוֹ אִם דִּבְּרָה עִמּוֹ אַחַר קִנּוּי גָּמוּר דַּאל תִּסְתָּרֵר, עֲדַיִן בְּאַחַת מִשְּׁתֵּי אֵלּוּ מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ. אֲבָל עֲבְרָה עַל קִנּוּיוֹ אֲצֵל סְתִירָה, כְּגוֹן שֶׁאָמַר לָהּ אַל תִּסְתָּרֵי וְנִבְנְסָה עִמּוֹ לְבֵית הַשְּׁתָר בו': **וַיְצַוֵּהוּ מִבֵּיתוֹ.** לְעִיל מִנַּיִן כְּתִיב כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וגו' וַיִּכְתֹּב מִבֵּיתוֹ וגו' לְאִישׁ אַחֵר, לָמָּה לִי לְמִכְתַּב, אִי לְמִשְׁרַיֵיהּ לְאַנוּסוֹבָא עַל יְדֵי גֵּט כְּרֵיתוּת לִכְתּוֹב וְיִצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָיְתָה לְאִישׁ, לָמָּה לִי לְמִכְתַּב לְאַחֵר, אֶלָּא לְמַעוּטֵי יְבָמָה הֵיכָא דְּלֹא נִרְשָׁה בְּעֵל אַחֵר שֶׁמָּצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר, תַּלְמוּד מִשְׁמֵיהּ קְרָאי כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְיָרְשָׁהּ בְּסֵפֶר כְּרִיתוּת וְיִצְאָה מִבֵּיתוֹ, כְּלוֹמַר וּבְכָל צַד שֶׁתֵּצֵא מִבֵּיתוֹ בֵּין ע"י גֵּירוּשִׁין בֵּין ע"י מִיתָה, אִם בְּאת לְנָשֵׂא, לְאִישׁ אַחֵר תִּנָּשֵׂא וְלֹא לְיָבֶם, שֶׁאִינוֹ אַחֵר אֲצֵל נְשׂוֹאֵי שֶׁל זוֹ, שֶׁמִּכֹּחַ נְשׂוֹאֵי רִאשׁוֹן הָיָה נִזְקָקֶת לוֹ: **אִי הָכִי חֲלִיצָה נַמִּי לֹא תִּיבְעֵי.** דְּהָכָא פְּטָרָהּ רַחֲמָנָא וְשַׁרְיֵיהּ לְאִישׁ אַחֵר בְּכָל עִנְיָן שֶׁתֵּצֵא מִבֵּיתוֹ אַחַר שֶׁנִּמְצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר: **אִילּוּ אִיתֵיהּ לְבַעַל.** מִי מִשְׁתָּרֵיָא בְּלֹא גֵּט, הָא כְּתִיב וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוּת, אֲפִי' מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר בְּרִיתוּת בְּעֵיָא, הַשְׁתָּא נַמִּי בְּעֵיָא חֲלִיצָה, דְּיָבָם בִּמְקוֹם בַּעַל קָאֵי: **אִית דְּאָמְרֵי.** דְּהָכִי שָׁנֵי רַב יוֹסֵף לְעִיל, רַחֲמָנָא אָמַר כו' עַזָּה לְבַעְלָהּ לְגָרְשָׁהּ מִבֵּיתוֹ כְּשֶׁמָּצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר כְּבֵי הֵיכִי דְּלֹא תִּסְתָּרֵיהּ לְבֵיתֵיהּ, כְּדְאָמַר לְעִיל דְּנוּתְקָא בֵּבִיתָהּ כִּי קְרֵיהּ לְשׁוּתְּפָא שְׁמָא:

מי קא רמינן עליה. למימנקה בעל ברחיה, דאלו ליכם אמרינן ליה מצות יבום קודמת למצות חליצה, אבל בהא אסור למימר ליה. ומימילא אשמועינן קרא דאסור ליגמה, דלא שייך בה יבום, והויא באשת אח שלא במקום מצוה: הבתוב קראו אחר. למי שנושאה, ואת אמרת התיבם ותרמי עליה בעל ברחיה: נשאת לאחר. שגרשה ראשון שטעה בה ערוה דבר ונישת כו' לא תתיבם, דהשתא נמי אחר הוא ואין (זה) בן זוגו של ראשון אם ישאנה, והקרמית לזה עליה במצות יבום: מיבעי ליה דהוא. אחר, אחיו של זה: משם טוב היה קרינא. ואיכא למימר הדרה בה, ואין קרוי אחר אלא הנושאה מתוך אלמנות או גרושין על מי שקלקלה תחתיו: רבא אמר. האי דקתני מתניתין ולא מתייבמת, ק"ו דאם נאסרת בסתירה זו במותר לה, בבעלה שהיתה מתר לה ונתקלקלו עבשיו הנושאין ליאסר עליה, באסור לה. דהיינו יבמה שהוא אסור לה בחיי בעלה, לא כל שכן שנאסרו נשואי הראשון שלא להתיבם מכח אותן הנשואין: שקדש את האלמנה. שהיא אסורה עליו: לא תתיבם. מכח ק"ו זה, אם נאסרה בו', ולקמן מפרש מאי באסרה ומאי מתר לה הלא אסור היה מתחלתו: אלא. הכי פריר, אשת כהן שנאנסה ונאסרה עליו, דאשת כהן אסורה אפילו באנס אבל אשת ישראל מתרת דכתיב (ויקרא כ) והיא לא נתפשה הא נתפשה מתרת, ומדכתיב והיא מיעוטא הוא ומשמע דיש אחרת שאפילו נתפשה אסורה: ויש לו אחיו. מאביו והוא חלל שנולד לאביו מן הגרושה ונתחלל מן הכהנה, ומתר בנשים הפסולות לכהנה כדכתיב בכהנים הנושאין פסולות ולא יחלל זרעו (ויקרא כא) אלמנה זרעו חלל: לא תתיבם. מק"ו זה אם נאסרה בבעלה זו לבעלה שהיתה מתר לה, ביבמה האסורה לה באותה שעה לא כ"ש שנאסרו עליו נשואי אחיו שלא ליבמה מכח נשואין: ליכא אפוקי. ואעלו הוא התר גמור ואין זה ק"ו, אבל בזונה ברצון שהבעל והיבום שוין באסור זה מיבעיה ליה ק"ו, שהרי מחמת נשואין הראשונים היא נזקקת ליבום, ואם על הבעל נתקלקלה ק"ו ליבמה: מתני' לאבול בתרומה. אם הוא כהן: ושבעלה בא עליה בדרך. דשוב אין המים בודקין אותה כדלקמן (לקמן כח.), ונקה האיש מעון, בזמן שהאיש מנקה שלא בא עליה מאחר שנאנסה עליו אז האשה תשא את עונה, אין האיש מנקה מעון אין המים בודקין את אשתו: גמ' ואמר לן עיינין. הביא לנו ראיה לדבריו ממתניתין: בוסה שיש לה עדים בסרינית היכי. שראו שנטמאה מזה: ועד אין בה. אע"ג דדרשינן לעיל לעד אחד נאמן בסוטה ולסוטה ודאית שלא השתה עוד, אין מקרא יוצא מידי פשוטו ודרשינן ליה נמי הכי, ועד אין בה הוא דאמר והביא האיש את אשתו וכל הפרשה, הא יש בה עד אין המים בודקין אותה: ואנחריניהו לעיינין. משום דקרא לאו ראיה הוא כל כך דהא דרשינה לסוטה ודאית שלא השתה. זונה היא. ופשיטא דאסורה בתרומה דהא תנא ליה האומרת טמאה אני, אלא לבתר דשתאי. ואיבעי להו לאשמועינן דילא משקרינן ליה אי אשר לא בדקוהו המים: שפיר. ומשום הכי לא מחזקי' ליה בשקרי, דמשום דהוו ידעי בה לא בדקי ליה מיא: זכות תליא ליה. דאמרת לקמן (לקמן כ.) זכות תולה במים המרים: קסבר"ל. רב ששת ורב יוסף: בטהרתינהו. דקאמר לקמן (לקמן כב:) גבי אשה בטנה מיד, אבל אינה יולדת לעולם ואינה משכבת אלא מתניתין והולכת. מכחשת והולכת: באותה טיהרה. צבוי בטנה ונפול ירך: רב ששת סבר. לא פליגי רבנן עליה דרבי אלא ששוף שהיא מתה באותה טיהרה לחודא, אבל במתניתין לא איפליג דכל מי שזכות תולה לה מנוגעה היא, וזו הואיל ולא נתנוגעה לה תלה לה זכות אלא שאינה ראויה לבדק בקל משום עדים: ורב יוסף סבר. ראויה לבדק היא אלא זכות תולה לה, ואי משום דלא נתנוגעה הא מני רבנן היא דאמור לקמן זכות תולה לה דקסברי לא הויא מתנוגעה בקל: פדחה את המים בפני הקשים. שלא יהו יראות מהם להודות שהיא טמאה ולא ימחה שם הקדוש שבמים: ואי איתא. דיש לה עדים לא מיבדקה, השתא נמי על ידי זו נמי איכא לעז על השהורות ששתו כו': מדזכות לא תליא. משום האי טעמא דחייש הוא ללעז על השהורות, עדים נמי לא תלו: שמנחותיהן נשרפות. מנחות קנאות שלה עשירית האיפה קמח שעורים נשרפות למטה על בית הדשן, שאינן ראויות לקרב ולא לפדות וליצא לחלין:

האומרת

תוספות

מי קא רמינן עליה בעל ברחיה. הכא הוה מצי למיפרך כדפריך לבסוף דאמר אלא מעתה נשאת לאחר ומת בלא בנים לא תתייבם דלא נסתריה לביתיה: **אשת** כהן שנאנסה. וא"ת אמאי לא תני לה בפרק יש מותרות (ימות קף פ:), גבי אסורות לבעליהן ומותרות ליבמיהן יש לומר הא תני ליה חייבי לאוין וזו מחייבי לאוין בדאמר בפרק הבא על יבמתו (סט קף ע:): הכל היו בכלל אחרי אשר הוטמאה וגו' והכי מתרץ התם דפריך מפצוע דכא אבל יש לחמוה אמאי לא פריך הכא ישראל שנשא בשרה ונעשה פצוע דכא ויש לו אח כשר דדמי למתני' מאי הוי ליה לתרוצי: **האומרת** טמאה אני לך. אי קשיא בשלהי מס' נדרים (קף ב:) דפליגי רבה ורב ששת באומרת טמאה אני לך לדרב ששת אומר אובלת בתרומה וכו' תריץ דהכא מיירי אחר קינוי וסתירי' דרגלים לדבר אפילו רב ששת מודה והכי מפרש לה בירושלמי: **ושבאו** לה עדים ואמרו שנטמאה. מספקא לרבי אי דוקא נקט עדים שנים אבל עד אחד לא מהימן דמוקמינן ליה בגמרא דמיירי לאחר ששתתה דדוקא קודם ששתתה האמינה תורה לעד אחד ורב ששת דאמר בגמרא סוטה שיש לה עדים במדינה הים דאין המים בודקין אותה דוקא עדים נקט ולא עד א' או דילמא כיון דהאמינה תורה לעד אחד אחד קינוי וסתירה ליכא חילוק בין אחד לשנים מידו מסתברא דה"ה לעד אחד בדעלא דאמר בפרק מי שאמר (שקנא) (לקמן קף נא:) כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים: **אם** אתה אומר זכות תולה מדחזה אתה את המים. וא"ת לרב ששת דאמר בין לרבי בין לרבנן מתנוגעה א"כ אהיכא קאי ר"ש דאמר מדחזה אתה הלא יראו דמתנוגעה והיאך יוכלו להוציא שם רע על השהורות ששתו כשלא יתנוגעו יש לומר הנשים העומדות משום ייסור ולא יהא ניכר לאלתר כשעומדת בעזרה נתנוגעה יוציאו שם רע (ד)והבועל יגיד להם שקלקל עמה ולא ידעי שזו מתנוגעה אי נמי לא יחלו נתנוגה במים המרים וכן היא לא תחלה במים המרים אלא בחולי אחר:

בי קדוש מעיקרא שפיר קדוש משום הכי נשרפת. קשיא ביון דהוה היה מביא מנחתו עליה אמאי נשרפת מאי שנא מהא דתנן בפרק (דף כה:) המשכת נזיר האשה שנדרה בנזיר והפרישה את בהמתה בנזיר והיפר לה בעלה אם שלו היתה הבהמה תצא ותרעה בעדר ואם שלה היתה הבהמה חטאת תמות ואע"ג דבשעת הקדוש הוות בת מקדש דקי"ל דבעל מיגו גייז ואפ"ה אמר ביון דמשלו היתה תצא ותרעה בעדר דנפקא לחולין ותנן נמי התם בפרק בית שמאי (שם דף כג.) מי שנדר בנזיר והלך להביא בהמתו אם עד שלא נגנבה בהמה נדר הרי הוא נזיר ואם משנגנבה בהמה נדר אינו נזיר והכי נמי דוה עדים בעולם קודם הקדוש ולאו אדעתא דהכי הקדישו ועוד אמאי נשרפת ביון דקי"ל בבית הלל דאמרי בפרק יש נוחלין (כ"ל דף קכ:) ובפרק ב"ש במסכת נזיר (דף נ"ח) דיש שאלה להקדש למה אינו נשאל עליה ותצא לחולין: **דבי** קדוש מעיקרא בטעות קדוש. ואין להקשות והא אשם תלוי אע"ג דכי קדוש מעיקרא בטעות קדוש דלא חזי לכפר מידי היכא דלא חטא ואפ"ה תנן בפרק בתרא דזבחים (דף נב:) המביא אשם תלוי ונודע שלא חטא ירעה עד שיסתאב דהא מפרש התם טעמא משום דלבו נוקפו גמור ומקדיש:

נזירה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחולין. ואי תקשה כל דני דתנן תצא ותרעה בעדר נגזור שמא יאמרו מוציאין מקדושת הגוף לחולין תריע התם לא מוכחא מילתא וליכא היכירא בין קדושת פה לקדושת הגוף ויאמר קדושת הפה היה אבל הכא איכא היכירא בין קדושת הפה לקדושת כלי שרת וע"ע בפרק שתי מדות (מנחות דף כ.) ובפרק התודה (ס דף פט:):

קרב הקומץ ולא הספיק כר'. נראה דהוא הדין אם קרב הקומץ ובאו עדים שנטמאה דאמר נמי ביפרה ספיקה דהכי אמר בפרק בתרא דזבחים (דף כו:) גבי חטאת העוף הבא על הספק אם משמיצה דמו נודע לה שילדה אסורה אפילו בהנאה שעל הספק באת ביפרה ספיקה:

נמצאו עדים זוממין. נראה דאקדאשה בבלי קאי ודוקא קמיצה דלאחר הקמיצה איכא איסורא דרבנן ונשרפת דמוקמינן נמי התם הא דתנן משנטמאת נודע לה הרי זו תקבר בנודע לה שלא ילדה ובדין הוא דמותרת בהנאה ומאי טעמא תקבר מדרבנן:

וטהורה ולא שתולה לה זכות. מהכא משמע דבעלה מותר בה לאלתר ולא אמרי' ימתין עד שלש שנים שמא זכות תלתה לה דאם היה אסור בה היכי הוה מצינו למיקרי בה ונקתה ונזרעה זרע וכן הראוני רבי בירוסלמי ונקה האיש מעון אינה (אינו) נדושש שמא תלה זכות ואתיא כמ"ד הזכות תולה ואינה ניכרת:

יש

1 הָאוֹמֶרֶת טָמֵאָה אָנִי וְשָׁבְאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה,
2 דְּאָתוּ עֵדִים אֵימַת, אֵילֵימָא מִשֶּׁמֵּי דְּתִתְקְדוֹשׁ, תִּיפּוֹק
3 לְחוּלִּין. אֶלָּא לָבֶתֶר דְּקִדּוּשׁ, אִי אֲמַרְתְּ בְּשֶׁלָּמָא מַיִם
4 בּוֹדְקִין אוֹתָהּ, אַלְמָא בַּת מְקַדֵּשׁ וּמִקְרַב הִיא, וְכִי קְדוּשׁ
5 מֵעִיקָּרָא שַׁפִּיר קְדוּשׁ, וּמִשּׁוּם הָכִי מִנְחָתָהּ נִשְׂרָפָה.
6 אֶלָּא אִי אֲמַרְתְּ אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ, תֵּינֵּי מִילְּתָא
7 לְמִפְרַע דְּכִי קְדוּשׁ מֵעִיקָּרָא בְּטָעוּת קְדוּשׁ וְתִיפּוֹק
8 לְחוּלִּין. אָמַר רַב יְהוּדָה מְדִיסְקַרְתָּא, בְּגוֹן שֶׁזִּינְּתָה
9 בָּעֲזָרָה, דְּכִי קְדוּשׁ מֵעִיקָּרָא שַׁפִּיר קְדוּשׁ. מַתְקִיף לָהּ
10 רַב מְשַׁרְשְׁיָא, וְהָלֹא פִּירְחֵי כְּהוּנָּה מְלַוִּין אוֹתָהּ, שֶׁזִּינְּתָה
11 מִפִּירְחֵי כְּהוּנָּה עַצְמָן. רַב אַשֵׁי אָמַר, בְּגוֹן שֶׁנִּצְרְכָה
12 לְנָקְבֵיהָ, דְּאָטוּ פִּירְחֵי כְּהוּנָּה בְּכִיפָּה תָּלֵי לָהּ. רַב פָּפָּא
13 אָמַר, לְעוֹלָם בְּדַאֲמְרִינַן מֵעִיקָּרָא, וּדְקָאָמְרַתְּ תִּיפּוֹק
14 לְחוּלִּין מְדִרַבָּנָן, גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ מוֹצִיאִין מִכְּלֵי שָׁרֵת
15 לְחוּל. מֵתִיב רַב מָרִי, נִטְמְאוּ מִנְחָתָהּ עַד שֶׁלֹּא קִדְּשָׁה
16 בִּכְלִי, הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת וְתִפָּדֶה. מְשֻׁקְּדְּשָׁה בִּכְלִי
17 הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת וְתִשָּׁרֵף. קָדַשׁ הַקּוֹמֶץ וְלֹא
18 הִסְפִּיק לְהַקְרִיבוֹ עַד שֶׁמֵּת הוּא אוֹ עַד שֶׁמֻּתָּה הִיא, הֲרֵי
19 הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת וְתִשָּׁרֵף. קָרַב הַקּוֹמֶץ וְלֹא הִסְפִּיק
20 לֶאֱכוֹל שְׁיָרִים עַד שֶׁמֵּת הוּא אוֹ עַד שֶׁמֻּתָּה הִיא, הֲרֵי
21 הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת וְתֵאָכֵל, שֶׁעַל הַסְּפֵק בָּאת מִתְּחִלָּה.
22 בִּיפָּרָה סְפֵקָה וְהָלְכָה לָהּ. בָּאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא
23 טְמֵאָה, מְנִחָתָהּ נִשְׂרֶפֶת. נִמְצְאוּ עֵדָיהָ זוֹמְמִין, מְנִחָתָהּ
24 חוּלִּין. עֵדִים זוֹמְמִין קָאָמְרִתְּ, עֵדִים זוֹמְמִין קָלָא אִית
25 לְהוּ. תָּנֵיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת וְלָאו מִמַּעֲמִיהּ, 'טְהוֹרָה'
26 וְלֹא שֵׁשׁ לָהּ עֵדִים בְּמֵדִינַת הַיָּם. 'וְטָהוֹרָה' וְלֹא
27 שֶׁהָלְתָה לָהּ זְכוּת. 'הִיא' וְלֹא שֵׁישְׁאוּ וְיִתְּנוּ בָּהּ מִוֹרוֹת
28 בַּלְּבָנָה. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן, נְהִי דְּיו"ט לֹא דָּרִישׁ וְהָא אִיבָּא,

יש

1 הָאוֹמֶרֶת טָמֵאָה אָנִי: שֶׁהוֹדְתָה לְבֵית דִּין עַל קִלְקוּלָהּ, שֶׁהָיָה מְאוּמָן עָלֶיהָ בְּדַהֲנֵי מִתְנֵי':
2 מִפְּנֵי דִּתְקוּדּוֹשׁ. בִּכְלֵי שָׁרֵת: תִּיפּוֹק לְחוּלִּין. בְּפִירְיוֹן, שֹׁלֵא הָיָה קָדוֹשׁ הַגּוּף אֶלָּא קְדֻשַּׁת פֶּה
3 וְכָל הַמִּנְחוֹת נִפְדּוֹת בְּכָל זְמַן שֹׁלֵא קֻדְּשׁוּ בִּכְלִי: **אֶלָּא לְבָתַר דְּקִדּוּשׁ.** דִּכְלִי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁין אֶת
4 הָרֵאשׁוֹן לָהֶם שֹׁלֵא לְצֵאת עוֹד לְחוּלִּין בְּדַתְנַן כָּל הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם יִקְדֹּשׁ, וּלְקֻלְקֵל אֵינָהּ רְאוּיָה
5 לִמְשֹׁרְיָה: **אֵימַת.** כְּשֶׁנִּטְמֵאת וְאַע"ג דִּבְשֵׁעַת הַקְּדוּשׁ הָוְיָא בַּת מְקַדֵּשׁ וּמִקְרַב הִיא
6 שְׁתַּבְּדֵק וְדַיֵּרִי הִיא בְּדוּקָה וְעוֹמֶדֶת, וְלִבְדִיקָה נַמִּי
7 לֹא חָזְיָא לְהַקְרִיבָהּ דְּמִנְחַת שְׂעוֹרִים אֵינָהּ כְּשֵׁרָה
8 אֶלָּא לְסוֹטָה וְלַעֹמֶר: **אִי אֲמַרְתְּ בְּשֶׁלָּמָא מַיִם**
9 **בּוֹדְקִין אוֹתָהּ.** אִם שְׁתָתָה עַד שֹׁלֵא בָּאוּ עֵדִים,
10 אִלְמָא בְּשֵׁעַת שְׁנַתְנָה בְּכְלֵי רְאוּיָה הָיְתָה לִכְלֵי
11 שָׁרֵת, דְּהַהִיא שְׁעַתָּא בַּת מִיקְדָּשָׁא וּמִיקְרַב הִיא
12 מִשֻּׁפָּם כְּשֵׁאֵר מִנְחַת סוֹטָה, הִלְכָּךְ כִּי קָדוֹשׁ בִּכְלֵי
13 שַׁפִּיר קָדוֹשׁ וּמִשּׁוּם הָכִי אֶת אֵלּוּ עֵדִים אֵיפְסְקָא
14 מְהֵימְנְתָּהּ מִכָּאן וּלְהַבָּא וְלֹא נִפְקָא לְחוּלִּין
15 וְנִשְׂרֶפֶת: **אֶלָּא אִי אֲמַרְתְּ אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ.**
16 הוֹאִיל וְלֹא לְבָתַר עוֹמְדַת וְלֹא רְאוּיָה הִיא
17 לְמִנְחָה: **תֵּינֵּי מִילְּתָא לְמִפְרַע.** דְּלֹא הָיְתָה רְאוּיָה
18 לְכְלֵי, וְאֵין כְּלֵי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁין אֶלָּא הָרְאוּי לָהֶם
19 כִּדְאָמַר בְּזֹבְחִים (דף פג.): **וְתִיפּוֹק לְחוּלִּין.** בְּלֹא
20 פִּדְיוֹן, שֶׁקֻּדְשַׁת פֶּה שֹׁלֵּה וּקְדֻשַּׁת כְּלֵי שֹׁלֵּה הַכֹּל
21 בְּטָעוּת, שֶׁהֲרֵינִי כְּבוּרִים שֶׁהִיא טְעוּנָה מְנָחָה
22 וְאֵינוֹ בֵּן, שֶׁהִקְדֵּשׁ שֶׁטָּעוּת אֵינוֹ הִקְדֵּשׁ: **שֶׁזִּנְּתָה**
23 **בָּעֲזָרָה.** לְאַחַר שֶׁקִּדְּשָׁה בִּכְלֵי, וְעֵל זְנוּת זֶה בָּאוּ
24 הָעֵדִים וְלֹא עַל טֻמְאָה שֶׁל סְתִירָה רִאשׁוֹנָה,
25 הִלְכָּךְ כִּי קְדֻשָּׁה בִּכְלֵי בַּת מִקְדַּשׁ וּמִקְרַב הִוְאִי,
26 דְּלֹא הָוֹוּ לָהּ עֵדִים: **שֶׁנִּצְרְכָה לִנְקֵבֶיהָ.** וְהִנִּיחוּהָ
27 וְהָלְכָה וְזִנְּתָה: **דְּאָטוּ פִּירְחֵי כְּהוּנָּה בְּכִפָּה.** שֶׁל
28 רֹאשָׁהּ תְּלוּיִים לָהּ שֹׁלֹא תִּשָּׁמֵט מֵידָם: **לְעוֹלָם**
29 **דְּאַמְרִינַן מֵעִיקָּרָא.** בְּדַהֲוָה סָלְקָא דַּעְתִּיהּ בְּרִישָׁא
30 שֶׁעַל טֻמְאַת סְתִירָה רִאשׁוֹנָה בָּאוּ, וְאַפְלוּ הָכֵי
31 לֹא קָשְׁיָא לְרַב שֵׁשֶׁת, דְּהָא דְּקָאָמַר דִּיכְוָן דִּלְּא
32 חָזְיָא לְקִדּוּשׁ תִּיפּוֹק לְחוּלִּין, אֵין הָכֵי נַמִּי
33 מְדְאוֹרַיְיתָא יָצְאת לְחוּלִּין, וּמִדְּרַבָּנָן הִיא נִשְׂרֶפֶת.
34 לְפִי שֶׁאֵין הַכֹּל בְּקִיאִין בַּהֲלָכוֹת לִידַע שֶׁבִּשְׁבִיל
35 שֶׁהָיוּ לָהּ עֵדִים לֹא הָיְתָה רְאוּיָה לְקֻדֻּשׁ, וְאָתוּ
36 לְמֵימַר מוֹצִיאִין דָּבָר שֶׁקִּדֵּשׁ בִּכְלֵי שָׁרֵת לְחוּלִּין:
37 **הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת.** שֶׁנִּטְמְאוּ עַד שֹׁלֹא קֻדְּשׁוּ
38 בִּכְלֵי וְתִפָּדֶה וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ אֶת הַמִּנְחָה: **קָדַשׁ**
39 **הַקּוֹמֶץ.** שֶׁקְּמָצָהּ וְנָתַן הַקֹּמֶץ בִּכְלֵי שֶׁהָיָה קָדוֹשׁ
40 בִּקְדֻשַּׁת קֹמֶץ, שֶׁהַמִּנְחָה טְעוּנָה אַרְבַּע עֲבוֹדוֹת
41 בְּנֶגֶד אַרְבַּע עֲבוֹדוֹת שֶׁל דָּם וְזָרִיזִים, קְמִיצָה מִתּוֹךְ
42 כְּלִי שָׁרֵת בְּנֶגֶד שְׁחִיטָה, שֶׁהַסִּכִּין שֶׁל כְּלִי שָׁרֵת
43 מְקַדֵּשׁ אֶת הַדָּם, וְנוֹתֵן כְּלִי לְהַקְדִּישׁ הַקֹּמֶץ בִּכְלִי שָׁרֵת שֵׁנִי בְּנֶגֶד קַבָּלַת דָּם, הוֹלָכָה בְּנֶגֶד
44 הוֹלָכָה, וְהַקְטָרַת הַקֹּמֶץ בְּנֶגֶד זְרִיקַת הַדָּם: **שֶׁמֵּת הוּא.** וְשׁוּב אֵינָהּ שׁוֹתָה, דְּאָמְאַן בְּעֵינָן
45 לְמִשְׁרְיֵהּ: **הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת.** שֶׁאֵירַע בָּהֶן פְּסוּל בֵּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה וְתִשָּׁרֵף לְמָטָה:
46 **וְלֹא הִסְפִּיק.** כֹּהֵן לֶאֱכוֹל אֶת הַשְּׁיָרִים: **בִּיפָּרָה.** מִנְחָה זוֹ אֶת סְפֵקָהּ. דְּאִי בְּפָרָה לָאו בְּפָרָה
47 עָוֹן הוּא וְלֹא הַזְכָּרַת עָוֹן, אֶלָּא בְּפָרָה דְּרָאוּיָה לָהּ קָאָמְרִינַן, שֶׁעֲשָׂתָה מִנְחָה זוֹ בִּשְׁעַת הַקְטָרַת קְמִיצָה כָּל מַה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ לַעֲשׂוֹת, שֶׁהֲרֵי בְּהַכְשֵׁר קָרְבָּה, יָבֹא וְיַשְׁקֶה אוֹתָהּ וְתִבָּדֵק, וְיִוָּשֵׁן
48 דִּבְהַכְשֵׁר קָרְבָּה נִאֲבָלִין כָּל זְמַן שֶׁלֹּא אֵירַע בָּהֶן פְּסוּל בֵּינְתַיִם: **בָּאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה.** אַמַּעֲלָה קָאֵי, קֹדֶם הַהַקְטָרָה: **נִמְצְאוּ עֵדֶיהָ זוֹמְמִין.** עֵדֵי סְתִירָתָהּ שֶׁעַל יְדֵיהֶם בָּאָה לְכָךְ:
49 **מְנִחָתָהּ חוּלִּין.** לֹא קֻדְּשָׁה פֶּה וְלֹא קְדֻשַּׁת כְּלִי, וְאֵין מוֹעֲלִין בָּהּ דִּבְטָעוּת מִדְּרַבָּנָן כִּי נִמְצְאוּ עֵדֶיהָ זוֹמְמִין שֶׁמָּא יֹאמְרוּ מוֹצִיאִין מִכְּלֵי שָׁרֵת לְחֹל, וש"מ כִּי
50 קָתָנֵי בְּאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה מְנִחָתָהּ נִשְׂרֶפֶת מִדְּאוֹרַיְיתָא קָאָמַר, דְּבַת מִקְדַּשׁ הָוְיָא: **קָלָא אִית לְהוּ.** הָכִל יוֹדְעִין שֶׁהִקְדִּישָׁה טָעוּת: **בְּוָותֵיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת.** דְּאֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין סוֹטָה שֶׁיֵּשׁ
51 לָהּ עֵדִים: **וְלֹא מִמַּעֲמֵיהּ.** דְּזֵעֶזֶת אֵין בָּהּ, דְּהַהוּא לָאו לְסַפֵּק סוֹטָה מִידְּרִישׁ אֶלָּא לְסוֹטָה וְדַאי בְּעֵד אֶחָד, אֶלָּא מִקְרָא אַחֲרִינָא נִפְקָא: **טְהוֹרָה.** וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וְטְהוֹרָה הִיא וְנִקְּתָה
52 וְנִזְרְעָה זֶרַע, וְהָוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב וְאִם לֹא נִטְמְאָה וְנִקְּתָה וגו', וְטְהוֹרָה הִיא לְדִדְרַשׁ לְמִדְרַשׁ הָכִי, טְהוֹרָה נִזְרְעָה זֶרַע וְלֹא שְׁנֵי נוֹלְדוֹת מִן הַמַּיִם מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֹדֶיהָ בְּטֻמְאָתָהּ: **וְטְהוֹרָה.** וְיו"ו יִתְיְרָה
53 לְמִעוּטֵי שֶׁתָּלְתָה לָהּ זְכוּת, דְּבָרָא לֹא אָמַר קְרָא וְנִזְרְעָה זֶרַע: **הִיא.** וְלֹא הַנְּצוֹלָה מִן הַמַּיִם שֶׁל סוֹטָה: **נְהִי דְּיו"ט לֹא דָּרִישׁ.** נָשִׁים טוֹוֹת בְּלֵבָנָה: **וּרְבִי שִׁמְעוֹן.** דְּאָמַר אֵין זְכוּת תּוֹלָה, נְהִי דְּיו"ט לֹא דָּרִישׁ מִיהוּ יֵשׁ לָהּ עֵדִים נִפְקָא מִקְּרָא, קְשֵׁיָא דְּאָתָה מוֹצִיא שֵׁם רַע עַל הַטְּהוֹרוֹת וְיֹאמְרוּ עֵדִים הָיוּ לָהֶם:
54 שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא לְהוֹכִיחַ עָוֹנָהּ שֶׁל זוֹ שֶׁתְּבַדֵּק וְדַיֵּרִי הִיא בְּדוּקָה וְעוֹמֶדֶת, וְלִבְדִיקָה נַמִּי לֹא חָזְיָא לְהַקְרִיבָהּ דְּמִנְחַת שְׂעוֹרִים אֵינָהּ כְּשֵׁרָה אֶלָּא לְסוֹטָה וְלַעֹמֶר: **אִי אֲמַרְתְּ בְּשֶׁלָּמָא מַיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ.** אִם שְׁתָתָה עַד שֹׁלֹא בָּאוּ עֵדִים, אִלְמָא בְּשֵׁעַת שְׁנַתְנָה בִּכְלֵי רְאוּיָה הָיְתָה לִכְלֵי שָׁרֵת, דְּהַהִיא שְׁעַתָּא בַּת מִיקְדָּשָׁא וּמִיקְרַב הִיא מִשֻּׁפָּם כְּשֵׁאֵר מִנְחַת סוֹטָה, הִלְכָּךְ כִּי קָדוֹשׁ בִּכְלֵי שַׁפִּיר קָדוֹשׁ וּמִשּׁוּם הָכִי אֶת אֵלּוּ עֵדִים אֵיפְסְקָא מְהֵימְנְתָּהּ מִכָּאן וּלְהַבָּא וְלֹא נִפְקָא לְחוּלִּין וְנִשְׂרֶפֶת: **אֶלָּא אִי אֲמַרְתְּ אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ.** הוֹאִיל וְלֹא לְבָתַר עוֹמְדַת וְלֹא רְאוּיָה הִיא לְמִנְחָה: **תֵּינֵּי מִילְּתָא לְמִפְרַע.** דְּלֹא הָיְתָה רְאוּיָה לְכְלֵי, וְאֵין כְּלֵי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁין אֶלָּא הָרְאוּי לָהֶם כִּדְאָמַר בְּזֹבְחִים בְּתוֹכְחִים (דף פג.): **וְתִיפּוֹק לְחוּלִּין.** בְּלֹא פִּדְיוֹן, שֶׁקֻּדְשַׁת פֶּה שֹׁלֵּה וּקְדֻשַּׁת כְּלִי שֹׁלֵּה הַכֹּל בְּטָעוּת, שֶׁהֲרֵינִי כְּבוּרִים שֶׁהִיא טְעוּנָה מְנָחָה וְאֵינוֹ בֵּן, שֶׁהִקְדֵּשׁ שֶׁטָּעוּת אֵינוֹ הִקְדֵּשׁ: **שֶׁזִּנְּתָה בָּעֲזָרָה.** לְאַחַר שֶׁקִּדְּשָׁה בִּכְלֵי, וְעֵל זְנוּת זֶה בָּאוּ הָעֵדִים וְלֹא עַל טֻמְאָה שֶׁל סְתִירָה רִאשׁוֹנָה, הִלְכָּךְ כִּי קְדֻשָּׁה בִּכְלֵי בַּת מִקְדַּשׁ וּמִקְרַב הִוְאִי, דְּלֹא הָוֹוּ לָהּ עֵדִים: **שֶׁנִּצְרְכָה לִנְקֵבֶיהָ.** וְהִנִּיחוּהָ וְהָלְכָה וְזִנְּתָה: **דְּאָטוּ פִּירְחֵי כְּהוּנָּה בְּכִפָּה.** שֶׁל רֹאשָׁהּ תְּלוּיִים לָהּ שֹׁלֹא תִּשָּׁמֵט מִיָּדָם: **לְעוֹלָם דְּאַמְרִינַן מֵעִיקָּרָא.** בְּדַהֲוָה סָלְקָא דַּעְתִּיהּ בְּרִישָׁא שֶׁעַל טֻמְאַת סְתִירָה רִאשׁוֹנָה בָּאוּ, וְאַפְלוּ הָכֵי לֹא קָשְׁיָא לְרַב שֵׁשֶׁת, דְּהָא דְּקָאָמַר דִּיכְוָן דִּלְּא חָזְיָא לְקִדּוּשׁ תִּיפּוֹק לְחוּלִּין, אֵין הָכֵי נַמִּי מְדְאוֹרַיְיתָא יָצְאת לְחוּלִּין, וּמִדְּרַבָּנָן הִיא נִשְׂרֶפֶת. לְפִי שֶׁאֵין הַכֹּל בְּקִיאִין בַּהֲלָכוֹת לִידַע שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁהָיוּ לָהּ עֵדִים לֹא הָיְתָה רְאוּיָה לְקֻדֻּשׁ, וְאָתוּ לְמֵימַר מוֹצִיאִין דָּבָר שֶׁקִּדֵּשׁ בִּכְלֵי שָׁרֵת לְחוּלִּין: **הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת.** שֶׁנִּטְמְאוּ עַד שֹׁלֹא קֻדְּשׁוּ בִּכְלֵי וְתִפָּדֶה וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ אֶת הַמִּנְחָה: **קָדַשׁ הַקֹּמֶץ.** שֶׁקְּמָצָהּ וְנָתַן הַקֹּמֶץ בִּכְלֵי שֶׁהָיָה קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת קֹמֶץ, שֶׁהַמִּנְחָה טְעוּנָה אַרְבַּע עֲבוֹדוֹת בְּנֶגֶד אַרְבַּע עֲבוֹדוֹת שֶׁל דָּם זְרָזִים, קְמִיצָה מִתּוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת בְּנֶגֶד שְׁחִיטָה, שֶׁהַסִּכִּין שֶׁל כְּלִי שָׁרֵת מְקַדֵּשׁ אֶת הַדָּם, וְנוֹתֵן כְּלִי לְהַקְדִּישׁ הַקֹּמֶץ בִּכְלִי שָׁרֵת שֵׁנִי בְּנֶגֶד קַבָּלַת דָּם, הוֹלָכָה בְּנֶגֶד הוֹלָכָה, וְהַקְטָרַת הַקֹּמֶץ בְּנֶגֶד זְרִיקַת הַדָּם: **שֶׁמֵּת הוּא.** וְשׁוּב אֵינָהּ שׁוֹתָה, דְּאָמְאַן בְּעֵינָן לְמִשְׁרְיֵהּ: **הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת.** שֶׁאֵירַע בָּהֶן פְּסוּל בֵּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה וְתִשָּׁרֵף לְמָטָה: **וְלֹא הִסְפִּיק.** כֹּהֵן לֶאֱכוֹל אֶת הַשְּׁיָרִים: **בִּיפָּרָה.** דְּאִי בְּפָרָה לָאו בְּפָרָה

לא שביחא. ולא מסקי אינשי אדעתייהו למחשדינהו לטהורות בהכי. והא דשני לעיל לר' שמעון מדוכות לא תלה עדים נמי לא תלו, משום דאבתי לא הוה קיימא לן דרשא דדאי קרא: **סתני שפא יבא** עליה בדרך. שצריך להשקותה בירושלים בב"ד הגדול כדלקמן: **נאמן** עליה. שלא יבא: **גמ' לא שנו.** הא דתנן בקודשין אבל אשה מתייחדת עם שני אנשים: **שפא יצטרך בו'.** וכך נמי הואיל ושניהם אסורין בה לא קנאי בחרני, שפא יצטרך הבעל או שליחי ב"ד לנקביו בו': **דילמיי עליה** קתני. אם יבא עליה יעידו עליו ובולב"ד הגדול ולא ישקוה: **ל"ש.** דאשה מתייחדת עם שני אנשים: **והוציאוה** עשרה. לאשת איש חוץ לעיר במשה בחזקת מתה לקלקל עמה: **דיידעי** ביכמות בפ"ק (קף י"ח). ולומר לו מן התורה כשאין האיש מקנא מעון, שבא עליה משנאסרה עליו, אין המים בודקין את אשתו: **בעלה** נאמן עליה. ואין צריך להעמיד עדים אצלו: **סוטה שהיא בלולו.** דלא יוכל בעלה הראשון וגו', דאמרינן ביכמות בפ"ק (קף י"ח) מה אני מקים אחרי אשר השמאה לרבות סוטה שנסתרה: **והיא** הנותנת. המגדה הזאת שהבאת ראיה לדבריך, היא הנותנת את הדין שאנו אומרים שצריך עדים: **בדה** שהיא בבית. שאנו אומרים עליו ואינו בא עליה: **שכן** יש לה חתך. המורה עליו ואינו בא עליה: **שכן** יש לה חתך. לכשהסתרה, לפיכך אין יצרו תוקפו שמבטח הוא לאחר זמן: **שאין** לה חתך. אם תמצא שמאה, ולפיכך לבו רודף אחריה: **גונבים.** כלומר דבר האסור לו יצרו רודף אחריה: **ופרכוה.** כדאמר שכן יש לה חתך: **היינו** ת"ק. דתניא: **אבל** אמרי. לר' יהודה לית ליה: **מתני' ומאימיי עליה.** שהרגה מודה: **על עדי נפשות.** כדאמרינן בסנהדרין, הוי יודעין שלא בדיני ממונות דיני נפשות בו', בפרק אחד דיני ממונות (קף ל:): **הרבה ילדות עשה.** וגורם לנערה ילדה שתבא לידי קלקול: **ושמא** אמת הדבר, אל תביאי עצמך לידי מיתה מעלת זו: **שבנים רעים.** יודעים לפתות ומעוניין לה תמיד: **שאינה בדאי** לשמעון. איזה ראויה לה, שאומר לפניה דברי הודאות צדיקים הראשונים, אלא בדי שתודה על קלקולה כדאמרי' לקמן יהודה הודה ולא בוש: **שוברת** בתבתה. כותבת שובר על בתבתה, וזניחי והפסדתי בתבתי, ונותנת ביד בעלה שלא תתבענו לאחר זמן, ואיזה נהנגת, שלא התרו בה עדים בשעת מעשה: **לשעך** מוזרת. שער החיצון שבו בקעים לחר הבית, ומשם לשער נקנור הוא שער העליון שבחומה שבין עזרת ישראל לעזרת נשים: **ששם** משכין את הסוטות. מפני שלא נתקדש בקדושת עזרה עבדי חלל אותו השער, מפני המצורעין שמסגיסין ידיהן לבדוגות לתן מדם האשם על בהן ידו, ומחסר בפרים שנשנגב לעזרה בכרת, לפיכך לא קדושתה שיוכל לעמוד בחלל השער, שאם היה כהן מוציא את דם האשם חוץ לעזרה הרי הוא נפסל ביוצא, לפיכך צריך להכניס ידו לתוך חלל העזרה, ובראשי מקצת שרא רחמנא: **נקנור.** אדם גדול היה, והביא דלתות נחשת מאלכסנדריא של מצרים לאותו שער ונעשו בו נסים כדתנן בסדר יומא (קף ל:), ונקראו על שמו: **ששם** משכין סוטות. דבעינן לפני ה' כדילפי' לקמן, ומסתברין **את היולדות.** לקמן מפרש מאי היא: **אותו בבעזרייך.** בבית הצואר שלה: **אם נקרעו.** אינו חושש. **ואם נפרמו.** אינו חושש. פרימה גדולה מקריעה שנקרעה לקרעים הרבה דמיניצייר"ר בלע"ז כמו האי דפרים סלקא (שבת קף מז:): **עד שמגלה את לבה.** ולקמן יליף לה מקרא: **וסותר את שערה.** מקליעתו, ולקמן יליף לה:

משנה יש לה עדים במדינת הים, לא שביחא. וה"ה בא עליה בלבד נמי לא שביחא: **כי** היכי דיידעי לאתרויי ביה. והכי אמרינן נמי בפ' אלו הן הגולין (מנות קף ע:) גבי גולין לעיר מקלט ומוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יהרגנו בדרך ודייק בגמרא מאי לאו דאתרו ביה דאי קטיל בר קטלא הוא אלמא גבי התראה בעינן תלמידי חכמים: **נדה** שהיא בכרת בעלה נאמן עליה. תימה דמשמע בפרק אין מעמידין (פ"ז קף ט:) דיחוד דעריות דאורייתא אם כן יחוד דנדה מנלן דשרי ויש לומר דוקא יחוד דעריות דאין להן חשיבות דומיא דבן עמו אסרה תורה אבל נדה לא: **היא** הנותנת. האי היא הנותנת לא דמי כלל לההוא דפרק קמא דעירובין (קף י.), **אמר** להו ק"ו ופרכוה. יש לומר דוקא בפרכא שכן יש היתר לאיסורהמו] פרכוהו אבל בהיא הנותנת לא פרכוהו ולכך הוצרכוהו] לפיכך אחריתי דאשכחן בזוטרי סגיאין דחמירא להו לאינשי בעבירה קלה ומסתפו מינה טפי מעבירה חמורה בגון בפ"ק דכתובות (קף ז:) דחמירא להו אביהות דלא הוי אלא מדרבנן מנדה שהיא בכרת ובפ' הנזקין (גיטין קף מ:). באחריה דברי יהודה חמירא להו שביעית דליכא אלא לאו משבת שהוא בסקילה ובריש פ"ק בריבית (קף ב:) אמר האי דקיל צריך הרחקה טפי דאמר מ"ש גבי שבת דסהם לן תנא כרבי שמעון וגבי יום טוב כרבי יהודה שבת דחמיר סהם לן כר"ש ר"ט דקיל סהם לן כרבי יהודה אלמא דימנין דרולי מקילתא טפי מחמירתא דימנין איפכא והשתא צריך ליישב הברייתא לפי הירושלמי והתוספתא דהכי מתניתא בתוספתא (פ"ח) ר' יהודה אומר נאמן עליה בעלה מקל וחומר ומה נדה שחייב על ביאתה כרת וכו' ר' יוסי אומר והכתוב האמינו שנא' והביא האיש את אשתו וגו' ובירושלמי מתניתא הכי רבי יהודה אומר בעלה נאמן וכו' אמרו לו לא אם אמרת בנדה שיש לה היתר וכו' אמר להם רבי יהודה גזירת הכתוב הוא והביא האיש את אשתו וגו' אמרו לו ובלבד בעדים והשתא אית לן למימר דבההיא תוספתא פרכוהו והדר אמר להו קרא בההיא דירושלמי אבל ובמדרבי יוסי איכא למתמה [למימר איפכא] דמעיקרא אמר להו קרא והדר אמר להו קל וחומר: **ואומר** מים גנובים. נראה דהאי ואומר פירושו הכי כלומר מאי תלי בהכי שאין היתר לאיסורה חדא דיצרו תוקפו מאחר שאין היתר לאיסורה אין מתן בדבר אם לא עשיית אינמית ואת"ל תקפו יצרו על אשתו והואיל ובעלה כבר מים גנובים ימתוק:

מה

מה להלן בשבעים ואחד. תימה אמאי לא תני להו לסוטה וזקן ממרא בפ"ק דסנהדרין (ף ה: כ.). בהדיי הני דדהו בב"ד של שבעים ואחד ור"ל משום דגמר של סוטה וזקן ממרא לא היה בבית דין של שבעים ואחד: **מה** להלן בבית דין של שבעים ואחד. קשיא ביון דילפינן מזקן ממרא אית לך למימר גבי סוטה שהמשקה גורם כמו גבי זקן ממרא ולכך היו מעלין אותה ללשכת הגזית א"כ פסקו המים המרים מיום שגלתה סנהדרין וישבה לה בחנות כדאמר בפרק היו בודקין (סנהדרין קף מ:). לפי שלא רצו לדון דיני נפשות לפי שהמקום גורם ובפרק בתרא דמסילתין (מכות קף מ:) אמרינן דרבן יוחנן בן זכאי הפסיקן וקודם גלות סנהדרין אומר בפרק היו בודקין (שם מ:). דרבן יוחנן בן זכאי תלמיד יושב לפני רבו היה ולא מקרי רבן ונראה דאיהו לא היה מעבב ואם לא היו מאיימין כלל אעפ"כ היתה שותה הילכך היתה נוהגת אפי' לאחר גלות:

לא עבר זר בתוכם. פירש ר"י בשם רבי שמואל היינו בחלוקת יחזקאל שראובן ויהודה שבנים: **שמעת** מינה כותבין שובר. תימה והא הכא לא אפשר בלא שובר אם היא אומרת אבדה כתובתי במה יכוף אותה להחזיר כתובתה בשלמא לה בעלמא מעכב הפרעון עד שיחזיר מלוה את השטר אבל כאן אין פרעון שהרי כאן אבדה כתובתה והיכא דלא אפשר דברי הכל כותבין (ר"ל שהיה יכול לעכב את הגט אצלו עד שתחזיר לו הכתובה אבל תמיה לפום מאי דמסיק במקום שאין כותבין כתובה כותבין שובר למה לי למיכתב שובר יקרע הגט ויכתוב עליו גיטא דן דקרעינהו לא משום דגיטא פסולא הוא אלא דלא תהדר ותגבי ביה זימנא אחריתי כדאמרינן בפ' הכותב (כתובות קף פט:) ובפרק קמא דבבא מציעא (קף יח.) ור"ל דהכא מיירי מן הסכנה ואילך דאמר בפרק הכותב (כתובות קף פט:) דגזובה בעדי גירושין אפילו בלא גט:

אמר רבא במקום שאין כותבין כתובה עסקינן. מקשים הא במקום שכותבין אין כותבין שובר ובגט פשוט (ב"ב ל' קעף) אמר ה"נ מסתברא דכותבין שובר דאי אין כותבין אבד שוברו יאבד א"ל אביי אלא מאי כותבין אבד שוברו יאבד הלה וחזרי א"ל רבא אין עבד לוה לאיש מלוה אלמא דקיבל אותה סברא דכותבין ונראה דרבא ס"ל כותבין אבל הכא דחזיה בעלמא הוא דליכא למשמע מהכא דכותבין שובר:

ששם

וְקַטָּלְיֹאוֹת נְוָמִים וְטַבָּעוֹת, מַעֲבִירִין מִמְּנָּה כְּדֵי לְנַוְּלָהּ.
וְאַחַר כָּךְ מְבִיא חֲבָל מְגָרֵי וְקוֹשְׁרוֹ לְמַעֲלָה מִדֶּיהָ, וְכָל
הָרוֹצֶה לִרְאוֹת בָּא לִרְאוֹת חוּץ מֵאֲבָרֶיהָ וְשִׁפְחוֹתֶיהָ,
מִפְּנֵי שֶׁלִּבָּהּ גַּס בָּהֶן. וְכָל הַנָּשִׁים מוּתָּרוֹת לִרְאוֹתָהּ
שֶׁנֶּאֱמַר 'וְנִטְמְרוּ כָּל הַנָּשִׁים וְלֹא תַעֲשֶׂינָה כְּזִמָּתָהֶנָּה':
גְּמָרָא מְנָהֲגֵי מֵילֵי, אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר גַּמְדָּא אָמַר
רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, אָתְיָא תּוֹרָה תּוֹרָה, כְּתִיב הָכָא
'וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֶת כָּל הַתּוֹרָה' וּכְתִיב הָתָם 'עַל
פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ' מַה לְּהַלָּן בְּשִׁבְעִים וְאֶחָד אַף
כָּאן בְּשִׁבְעִים וְאֶחָד: וּמְאַיְּמִין עָלֶיהָ וְכוּ': וְרַמִּינְהוּ,
כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּאַיְּמִין עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה כָּךְ מְאַיְּמִין עָלֶיהָ
שֶׁתִּשְׁתֶּה, אוֹמְרִים לָהּ בִּתִּי אִם בְּרוּר לָךְ הַדָּבָר
שֶׁטָּהֹרוֹת אַתְּ, עָמְדִי עַל בּוּרְיֵךְ וּשְׁתִי, לְפִי שֵׁאֵין מַיִם
הַמָּרִים דּוֹמִין אֶלָּא לְסֵם יָבֵשׁ שֶׁמּוּנָּח עַל בָּשָׂר חַי,
אִם יֵשׁ שָׁם מַכָּה מַחֲלַחַל וְיוֹרֵד, אֵין שָׁם מַכָּה אֵינוֹ
מוֹעִיל כְּלוּם. לֹא קַשְׁיָא, כָּאן קוֹדֶם שֶׁנִּמְחֲקָה מְגִילָּה,
כָּאן לְאַחַר שֶׁנִּמְחֲקָה מְגִילָּה: וְאוֹמַר לְפָנֶיהָ וְכוּ': תָּנוּ
רַבָּנָן אוֹמַר לְפָנֶיהָ דִּבְרִים שֶׁל הַגָּדָה וּמַעֲשִׂים שֶׁיֵּרְעוּ
בַּכְּתוּבִים הָרִאשׁוֹנִים, כְּגוֹן 'אֲשֶׁר חָכְמִים יַגִּידוּ וְלֹא
כִּחֲדוּ מֵאֲבוֹתָם'. יְהוּדָה הוֹדָה וְלֹא בוֹשׁ, מָה הָיָה סוֹפוֹ,
נָחָל חַיֵּי הָעוֹלָם הָבָא. רְאוּבֵן הוֹדָה וְלֹא בוֹשׁ, מָה הָיָה
סוֹפוֹ, נָחָל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וּמַה שָּׁכָרָן, מַה שְּׁכָרָן
כְּדְקָא אָמְרִינַן, אֶלָּא מַה שְּׁכָרָן בָּעוֹלָם הַזֶּה לָהֶם לְבַדָּם
נִתְּנָה הָאָרֶץ וְלֹא עָבָר זָר בְּתוֹכָם'. בְּשִׁלְמָא בִּיהוּדָה,
אַשְׁכְּחָן דְּאוֹדֵי דְּכִתִיב 'וַיִּבַּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צַדְקָה מִמֶּנִּי',
אֶלָּא רְאוּבֵן מְנָלַן דְּאוֹדֵי, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי דִּכְתִיב 'יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמֹת'
'וְזֹאת לִיהוּדָה', כָּל אוֹתָן שָׁנִים שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר
הָיוּ עַצְמוֹתָיו שֶׁל יְהוּדָה מְגוּלְגָּלִין בָּאָרוֹן עַד שֶׁעָמַד
מֹשֶׁה וּבִקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים, אָמַר לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם,
מִי גָּרַם לִרְאוּבֵן שֶׁהוֹדָה, יְהוּדָה 'וְזֹאת לִיהוּדָה' מִיָּד
'שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה', עַל אֲיבְרֵיהּ לְשָׁפָא וְלֹא הֲוָה קָא מְעַיְּילִין לֵיהּ לְמִטְּיבְתָּא דְּרִקְיָעָא 'וְאֶל
עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ', וְלֹא הֲוָה קָא יָדַע מִשְׁכָּל וּמִטְּרָה בְּשִׁמְעָתָא בְּהָדֵי רַבָּנָן 'יָדָיו רָב לוֹ', לֹא הֲוָה קָא
כְּלָקָא לֵיהּ שְׁמַעְתָּא אֵלִיבָּא דְּהִילְכְתָא 'וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה'. בְּשִׁלְמָא יְהוּדָה דְּאוֹדֵי, כִּי הֵיכִי דְּלֹא
תִּישָׁרֵף תָּמָר, אֶלָּא רְאוּבֵן לָמָּה לֵיהּ דְּאוֹדֵי, וְהָאָמַר רַב שֵׁשֶׁת חֲצִיף עָלַי (בַּר יִשְׂרָאֵל) דְּמַפְרֵיט
חֲטָאֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלֹא לֵיחְשְׁדוּ אֲחֵלוּחֵי: אִם אֲמָרָה טְמֵאָה אֲנִי וְכוּ': שְׁמַעְתָּ מִינָּהּ כּוֹתְבִין שׁוֹבָר.
אָמַר אַבַּיֵי, תְּנִי מִקְּרֵעַת. אָמַר לֵיהּ רָבָא, וְהָא שׁוֹבָרָא קָתָנֵי, אֶלָּא אָמַר רָבָא, בְּמָקוֹם שֶׁאֵין
כּוֹתְבִין בְּתוּבָּה עֶסְקִינַן: וְאִם אָמְרָה טְהוֹרָה אֲנִי מַעֲלִין אוֹתָהּ לְשַׁעֲרֵי מִזְרָח: מַעֲלִין אוֹתָהּ,

התם

וְקַטָּלְיֹאוֹת נְוָמִים וְטַבָּעוֹת, מַעֲבִירִין מִמְּנָּה כְּדֵי לְנַוְּלָהּ.
וְאַחַר כָּךְ מְבִיא חֲבָל מְגָרֵי וְקוֹשְׁרוֹ לְמַעֲלָה מִדֶּיהָ, וְכָל
הָרוֹצֶה לִרְאוֹת בָּא לִרְאוֹת חוּץ מֵאֲבָרֶיהָ וְשִׁפְחוֹתֶיהָ,
מִפְּנֵי שֶׁלִּבָּהּ גַּס בָּהֶן. וְכָל הַנָּשִׁים מוּתָּרוֹת לִרְאוֹתָהּ
שֶׁנֶּאֱמַר 'וְנִטְמְרוּ כָּל הַנָּשִׁים וְלֹא תַעֲשֶׂינָה כְּזִמָּתָהֶנָּה':
גְּמָרָא מְנָהֲגֵי מֵילֵי, אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר גַּמְדָּא אָמַר
רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, אָתְיָא תּוֹרָה תּוֹרָה, כְּתִיב הָכָא
'וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֶת כָּל הַתּוֹרָה' וּכְתִיב הָתָם 'עַל
פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ' מַה לְּהַלָּן בְּשִׁבְעִים וְאֶחָד אַף
כָּאן בְּשִׁבְעִים וְאֶחָד: וּמְאַיְּמִין עָלֶיהָ וְכוּ': וְרַמִּינְהוּ,
כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּאַיְּמִין עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה כָּךְ מְאַיְּמִין עָלֶיהָ
שֶׁתִּשְׁתֶּה, אוֹמְרִים לָהּ בִּתִּי אִם בְּרוּר לָךְ הַדָּבָר
שֶׁטָּהֹרוֹת אַתְּ, עָמְדִי עַל בּוּרְיֵךְ וּשְׁתִי, לְפִי שֵׁאֵין מַיִם
הַמָּרִים דּוֹמִין אֶלָּא לְסֵם יָבֵשׁ שֶׁמּוּנָּח עַל בָּשָׂר חַי,
אִם יֵשׁ שָׁם מַכָּה מַחֲלַחַל וְיוֹרֵד, אֵין שָׁם מַכָּה אֵינוֹ
מוֹעִיל כְּלוּם. לֹא קַשְׁיָא, כָּאן קוֹדֶם שֶׁנִּמְחֲקָה מְגִילָּה,
כָּאן לְאַחַר שֶׁנִּמְחֲקָה מְגִילָּה: וְאוֹמַר לְפָנֶיהָ וְכוּ': תָּנוּ
רַבָּנָן אוֹמַר לְפָנֶיהָ דִּבְרִים שֶׁל הַגָּדָה וּמַעֲשִׂים שֶׁיֵּרְעוּ
בַּכְּתוּבִים הָרִאשׁוֹנִים, כְּגוֹן 'אֲשֶׁר חָכְמִים יַגִּידוּ וְלֹא
כִּחֲדוּ מֵאֲבוֹתָם'. יְהוּדָה הוֹדָה וְלֹא בוֹשׁ, מָה הָיָה סוֹפוֹ,
נָחָל חַיֵּי הָעוֹלָם הָבָא. רְאוּבֵן הוֹדָה וְלֹא בוֹשׁ, מָה הָיָה
סוֹפוֹ, נָחָל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וּמַה שָּׁכָרָן, מַה שְּׁכָרָן
כְּדְקָא אָמְרִינַן, אֶלָּא מַה שְּׁכָרָן בָּעוֹלָם הַזֶּה לָהֶם לְבַדָּם
נִתְּנָה הָאָרֶץ וְלֹא עָבָר זָר בְּתוֹכָם'. בְּשִׁלְמָא בִּיהוּדָה,
אַשְׁכְּחָן דְּאוֹדֵי דִּכְתִיב 'וַיִּבַּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צַדְקָה מִמֶּנִּי',
אֶלָּא רְאוּבֵן מְנָלַן דְּאוֹדֵי, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי דִּכְתִיב 'יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמֹת'
'וְזֹאת לִיהוּדָה', כָּל אוֹתָן שָׁנִים שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר
הָיוּ עַצְמוֹתָיו שֶׁל יְהוּדָה מְגוּלְגָּלִין בָּאָרוֹן עַד שֶׁעָמַד
מֹשֶׁה וּבִקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים, אָמַר לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם,
מִי גָּרַם לִרְאוּבֵן שֶׁהוֹדָה, יְהוּדָה 'וְזֹאת לִיהוּדָה' מִיָּד
'שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה', עַל אֲיבְרֵיהּ לְשָׁפָא וְלֹא הֲוָה קָא מְעַיְּילִין לֵיהּ לְמִטְּיבְתָּא דְּרִקְיָעָא 'וְאֶל
עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ', וְלֹא הֲוָה קָא יָדַע מִשְׁכָּל וּמִטְּרָה בְּשִׁמְעָתָא בְּהָדֵי רַבָּנָן 'יָדָיו רָב לוֹ', לֹא הֲוָה קָא
כְּלָקָא לֵיהּ שְׁמַעְתָּא אֵלִיבָּא דְּהִילְכְתָא 'וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה'. בְּשִׁלְמָא יְהוּדָה דְּאוֹדֵי, כִּי הֵיכִי דְּלֹא
תִּישָׁרֵף תָּמָר, אֶלָּא רְאוּבֵן לָמָּה לֵיהּ דְּאוֹדֵי, וְהָאָמַר רַב שֵׁשֶׁת חֲצִיף עָלַי (בַּר יִשְׂרָאֵל) דְּמַפְרֵיט
חֲטָאֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלֹא לֵיחְשְׁדוּ אֲחֵלוּחֵי: אִם אֲמָרָה טְמֵאָה אֲנִי וְכוּ': שְׁמַעְתָּ מִינָּהּ כּוֹתְבִין שׁוֹבָר.
אָמַר אַבַּיֵי, תְּנִי מִקְּרֵעַת. אָמַר לֵיהּ רָבָא, וְהָא שׁוֹבָרָא קָתָנֵי, אֶלָּא אָמַר רָבָא, בְּמָקוֹם שֶׁאֵין
כּוֹתְבִין בְּתוּבָּה עֶסְקִינַן: וְאִם אָמְרָה טְהוֹרָה אֲנִי מַעֲלִין אוֹתָהּ לְשַׁעֲרֵי מִזְרָח: מַעֲלִין אוֹתָהּ,

התם

דְּהִלְכְתָא. לא הָיְתָה זוֹבָה לוֹמַר דָּבָר הַמִּתְקַבֵּל: **מַאן** דְּמַפְרֵיט חֲטָאֵיהּ. לְרַבִּים נִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ (בּוֹשׁ וְ)נִכְלָם בְּדָבָר: **דִּילְמָא** לְיַחְשְׁדוּ אֲחוֹתִי. שֹׁלֵא יְהוּ שְׁאָר אַחֶיהָ נִחְשָׁדִין מֵאֲבִיהֶם: **שְׁמַע מִנָּהּ** כּוֹתְבִין שׁוֹבָר. (פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי הִיא בְּבָבָא בַּתְרָא (קף קנ:)) דְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵין כּוֹתְבִין שׁוֹבָר אֶלָּא יִקְרְעוּ אֶת הַשְּׁטָר, דְּאִם כֵּן צָרִיךְ זֶה לְשָׁמוֹר שׁוֹבְרוֹ מִן הָעַכְבָּרִים: **תְּנִי** מְקָרֵעַת. שֶׁכֵּר הַחֲבָבִים: **לִמְשְׁקֵל** וּמְבָרֵא. לְשָׁא וְלִתֵּן עִם רַב לוֹ: **יְהֵא** לוֹ נִצְחוֹן לְרִיב רִיבוֹ, וְהֵאי דְּכִתִיב יָדָיו רָב לוֹ. לְשׁוֹן מַלְחָמָה הוּא מִלְּחֻמְתּוֹ שֶׁל תּוֹרָה: **אֶלָּא** גְּוִבָּה, וְהָתָם כֵּיוָן דְּלֹא אַפְשָׁר מִדְּרַבִּי יְהוּדָה שְׁכוֹתְבִין שׁוֹבָר, דְּטוֹב לוֹ שֶׁיִּהְא בִּידוֹ קַצָּת רְאָיָה שֶׁפָּרַע כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּחֲזוֹר וְתָבִיא עֲדֵי מִיתָה אֲחֵרִים בְּבֵית דִּין אַחֵר וְתִתְקַנְעוּ:

התם

רש"י

חָתָם קַיְימָא. בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית דְּקָתָנֵי שְׁיֹאמַר עָלֶיהָ ב"ד הַגָּדוֹל. וּלְשִׁכַּת הַגְּזִית בָּעֲזָרָה הָיְתָה, חֲצִיָּה בְּקֹדֶשׁ וְחֲצִיָּה בְּחֹל דְּאָמְרִי בִּיוֹמָא פֶּרֶק שְׁנֵי (דף כה.): **וּמְחִיתִנֵּן** לָהּ. מִכָּל הַר הַבַּיִת לְאַחַר שֶׁיֹּאמְינוּ עָלֶיהָ: **בְּדֵי לְיַגְּעָהּ.** וְתִדְאַג מִן הַמַּיִם וּתְוַדֶּה בְּשֹׁתְאָה בְּצָרָתָהּ: **פְּסִיעִין הָיוּ אֶת הָעֲרֵיס.** שֶׁמַּעֲידִים עֲדוּת נְפָשׁוֹת, וּכְשֶׁבּוֹדְקִין אוֹתָן מְפִיעִין אוֹתָן מִפְּנֵי לִפְנִים וּמִלִּשְׁכָּה לִלְשָׁכָה: **לְפָנֵי ה'.** הוּא הַפֶּתַח שֶׁבּוֹ דֶּרֶךְ כְּנִיסָה וִיצִיאָה לְכָל בְּאֵי עֲזָרָה: **אִקּוּרְבָּנֵיהוּ.** כְּשֶׁמַּקְרִיבִים אֶת קָרְבַּן קִנְּיָנָהּ לְטַהֲרָם בָּאֱכִילַת קָדָשִׁים, וּמִצְוָה עַל הָאָדָם שֶׁיְּעַמְּדוּ וְיִשְׁמְרוּ לְקָרְבָּנוֹ, וְנִפְקָא לָן בְּסִפְרֵי מִתִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ (במדבר כח). **וּמִי** שֶׁיִּכּוֹל לְבַטֵּל בְּעֲזָרָה נִבְטַל, וְאִלּוּ שְׁלֹא הָיוּ יְכוֹלוֹת מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ מְחֻסְּרוֹת כִּפָּרָה עוֹמְדוֹת בְּחֶלֵל שַׁעַר נִקְבּוֹר שְׁלֹא נִתְקַדֵּשׁ: **זְבָחִים נַמְּי.** כְּשֶׁמַּקְרִיבִין קָרְבָּנִיהֶן הֵן מְחֻסְּרִין כִּפָּרָה וְאֵינָן יְכוֹלִין לְבַטֵּל: **שָׁלֹא יְהֵא לִבָּהּ גַּס בְּחֲבֵרְתָּהּ.** שֶׁמָּא הָאַחַת עוֹמֶדֶת עַל בּוּרְיָהּ וְאֹמְרָה מוּדָּה לוֹמַר טְמֵאָה אֲנִי, וַחֲבֶרְתָּהּ שֶׁהִיא טְמֵאָה רוֹאָה אֶת זוֹ שֶׁאֵינָהּ מוֹדָּה וְסוֹבֶלֶת אֶת בִּשְׁתָּהּ וְלִבָּהּ מִתְגַּבֵּר עָלֶיהָ לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ זוֹ וְאֵינָהּ מוֹדָּה: **לֹא טַן הַשֵּׁם הוּא** וְיָו. לֹא זֶהוּ הַשֵּׁם שֶׁאֶמְנָתְרָ בְּעִקַּר הַנֶּאֱמָר בְּדָבָר: **אוֹתָהּ.** וְהִשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ הַכֹּהֵן: ר"ש יְהִיב טַעְמֵי לְקַרֵּאי בְּ"מ (דף קטו:) דְּקָא אָמַר לֹא תַחְבֹּל בֶּגֶד אֶלְמָנָה בְּעֲנְיָהּ נֶאֱמַר וְלֹא בְּעֲשִׁירָה, דְּטַעַם הַמִּקְרָא שֶׁאִם אַתָּה מַמְשְׁכְנָהּ וְאַתָּה חַיָּב לְהַחֲזִיר לָהּ וְאַתָּה נִכְנָס שְׁחָרִית לְטֹל וְעַרְבִית לְהַחֲזִירוֹ מִשִּׁיאָה שֶׁם רַע בִּשְׂכוֹתֵיהּ: **מַאי בֵּינַיְיהוּ.** בֵּין רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, אִי מִשּׁוּם לִבָּהּ גַּס בָּהּ וְאִי מִשּׁוּם גְּזֵירַת הַכָּתוּב: **אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ.** אִשָּׁה שֶׁאֵנוּ רוֹאִים בָּהּ שֶׁהִיא רוֹתַחַת מֵאֵימַת הַמַּיִם וְאֵינָהּ מוֹדָּה, לְמַ"ד שְׁלֹא יְהֵא לִבָּהּ גַּס בָּהּ זוֹ אֲנוּ רוֹאִין שֶׁאֵין לִבָּהּ גַּס בָּהּ, וּלְמַאן דְּלָא דָּרְשִׁ טַעֲמָא דִּקְרָא אֶלָּא גְּזֵירַת הַכָּתוּב אֵין מִשְׁכָּן עִמּוֹ אַחֶרֶת, נְהִי דְּאֵין לִבָּהּ גַּס בָּהּ מִשּׁוּם שֶׁאֵין עֲשִׂיַּת מִצְוֹת חֲבִילוֹת כְּדַתְנֵיָא בְּר': **חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת.** שְׁנַיִם כְּמוֹ שֶׁהִיוּ עָלָיו לְמִשְׁאוֹי וּמְמַהֵר לְפָרֵק מִשָּׂאוֹ: **בְּבֹהֶן אֶחָד.** הֲרֵי חֲבִילוֹת, וְכֵן לְגַבֵּי עֲבָדִים בַּ"ד אֶחָד וּבְאֶחָד: **מְגֹנֵן.** בְּדַתְנַן מְגִנָּה אֶת לִבָּהּ: **סוֹתֵר אֶת שַׁעֲרָהּ.** מְרַבֶּה בְּגִלּוּיָהּ שֶׁסּוֹתֵר קְלִיעָתָהּ: **חַיִּשׁ לְהַרְהוּרָא.** שֶׁלֹּא יִתְּנוּ הָרוֹאִין אֶת לִבָּם בָּהּ: **הָאִישׁ מְכַסִּים אוֹתוֹ.** שֶׁנִּסְקָל: **פָּרֵק אַחַת.** חֲתִיכַת בָּצֵק מִלְּפָנָיו וְאַחַת מֵאֲחוֹרָיו. **אַחוֹרֶיהָ.** הַשֵּׂעָר כָּל גּוּפוֹ עָרוֹם: **שִׁבְלָהּ עֲרֵה.** שִׁבֳּלֶת הַשֹּׁלֶת נִרְאֵית מִשָּׁנֵי צְדָדֶיהָ: **הָכָא** וְהֵיכִי נַעֲמָא דְּ"ר' יְהוּדָה, שָׁמָּא תֵּצֵא מִכ"ד וְנֵאָה. שֶׁמְּהוּנָה תִּמְצָא וְלֹא יְבַדְּקוּהָ הַמַּיִם וְיִתְגָּרוּ בָּהּ וְיִהְיוּ רוֹדְפִים אַחֲרֶיהָ כָּל יְמֵיהָ: **פְּרֵחִי בְּחָנָּה.** נָקִט לְשׁוֹן שֶׁהָיָה מְצוּיר בָּעֲזָרָה יוֹתֵר מִשְּׁאָר הָעִנְיָן: **וְכִי תֵּימָא אֲתֵי לְאִיגָּרוּיֵי בְּאַחֲרָנֵיתָא.** עַל יְדֵי שֶׁקָּאֵי אַהּ זוֹ עֲרָוָה מִתְגָּרֶה יְצָרִים בְּנָשִׁים אֲחֵרוֹת: **גְּמִירִי.** מְסוֹרֶת בְּיָדִי מֵרַבּוֹתַי: **דְּקָשָׁיָא.** בְּתַמְיָה: דְּשַׁנְיָא רַבִּי יְהוּדָה וְלֹא חָיְשַׁתְּ לְשִׁנּוּיֵי דְּרַבָּנָן:

הכא

שֶׁמֶשׁ מִשְׁקֵין אֶת הַסּוֹטוֹת. בְּתוֹסֵפְתָּא (פ"ו ה"ח) שְׁנָא' (מלכים ו' ח) אֶת אֲשֶׁר יַחְטִא אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְנָשָׂא בּוֹ אָלָה לְהַאֲלוֹתוֹ וּבָא אָלָה לִפְנֵי מִזְבַּחֲךָ בַּבַּיִת הַזֶּה וְכוּ' לְהַרְשִׁיעַ רִשְׁעַ וְרִצְבַּאת בְּטֻנָהּ וְלְהַצְדִּיק צַדִּיק (לְהַת לוֹ כְּצִדְקָתוֹ) שֶׁנֶּאֱמַר וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהוֹרָה הִיא) וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זֶרַע הִיא עוֹמֶדֶת מִבִּפְנִים וְהַכֹּהֵן עוֹמֵד מִבַּחוּץ שֶׁנֶּאֱמַר וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה' וְאֵין כֹּהֵן לִפְנֵי ה':

אֵין מִשְׁקִין שְׁתֵּי סוֹטוֹת כְּאַחַת. נִרְאֶה לְפָרֵשׁ שֶׁיְּעִשְׂיוּת שֶׁתִּיהֶן בְּעִזְרָה בְּבֵית אַחַת לְהִשְׁקוֹתָן אַע"פ שֶׁאֵין שׁוֹתוֹת כְּאַחַת וְכֵן רְצִיעָה וּבְתוֹסֵפְתָּא דְּפֵרָה (פ"ג) תְּנָא נַמֵּי אֵין שְׁתֵּי פָּרוֹת נַעֲשׂוֹת כְּאַחַת מִשֶּׁנַּעֲשֵׂית אֲפֵר מִבְיָא אַחֶרֶת וְשׁוֹרְפִּה עַל גַּבָּהּ וְתִימָה וְכִי הָיָה אוֹסֵר בְּכה"ג לִשְׁחוֹט שְׁנֵי זְבָחִים כְּאַחַד כְּגוֹן שֶׁנֵּי עוֹלוֹת אוֹ שְׁנֵי חַטָּאוֹת שֶׁיַּעֲמִיד שְׁנֵיהֶן בַּעֲזָרָה וְיִשְׁחוֹט אֶ' וְאַחַר כָּךְ יִשְׁחוֹט הַשֵּׁנִי וְהָא דְּאָמְרִי' בְּפ"ב דְּשְׁחִיטַת חוּלִּין (דף כב:) וּמַכְשִׁירִין (שם) תְּזַבְּחוּהוּ שְׁלֹא יֹאמַר אֵ' שׁוֹחֵט שְׁנֵי זְבָחִים מִיַּיִן שֶׁיִּתְחַבְּרוּ שְׁנֵי צוֹאֲרֵיהֶן כְּאַחַד דְּאֵיכָא אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל בְּכה"ג לֹא מִיַּיִן הָתָם וּבְפ' נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה (לקמן עג.) בִּנְדָרִים בְּעֵי מִדּוֹ שִׁיפֵּר אָדָם לְשֵׁתֵּי נְשִׁיו כְּאַחַד אוֹתָהּ דּוֹקָא אוֹ לָאו דְּוֹקָא וּפְשִׁיט לָהּ מֵהָכָא:

אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ רוֹתַחַת. נִרְאֶה דְּהוּא מִצִּי לְמֵימַר אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ אִשָּׁה אַחֶרֶת שֶׁאֵינָהּ סוֹטָה לר' שִׁמְעוֹן מוֹתֵר לר' יְהוּדָה אָסוּר לְהַעֲמִיד אַצְלָהּ שׁוּם אִשָּׁה בְּשָׁעַר נְקִבּוֹר דְּאָמַר בְּפֶרֶק טָרַף בְּקַלְפֵּי (ויומא קף מכ:) דְּפְלִיגִי נַמִּי הָכִי רַבִּי (יְהוּדָה) וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּקֹרֶא דְּהוּצִיא אוֹתָהּ דְּכְתִיב גַּבֵּי פָּרָה וְאָמַר אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ חָמוּר דִּלְרַבִּי (יְהוּדָה) דְּאָמַר אוֹתָהּ לְבַדָּהּ אָסוּר לְהוֹצִיא עַמָּהּ חֲמוֹרוֹ:

וְהֹא אֵין עוֹשִׂין מִצְוֹת חֲבִילוֹת. תִּימַה מֵאי פָּרִיךְ וְהֹא אֵין עוֹשִׂין מִצְוֹת חֲבִילוֹת לֵיכָא אֶלָּא אִיסּוּר מִדִּרַבָּנָן מִשּׁוּם דְּמִיחְזֵי עָלֶיהָ כְּמַאֲכוֹ וְאֵינוֹ פְּלִיגֵי בְּקַרְאֵי:

כְּאן בִּשְׁנֵי כֹּהֲנִים. רש"י פֵּירֵשׁ וְכֵן גַּבֵּי עֲבַד בַּ"ד אֶחָד וְאַדּוֹן אֶחָד וְתִימַה וְהָא טְדַרְתָּ בִּ' מִצְוַרְעִין דְּמֵי לִשְׁנֵי עֲבָדִים שֶׁל שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם:

וְהָכְתָן אוֹחֵז בַּגְּדִידָה. בְּפֶרֶק אֵלּוּ דִּן הַלּוֹקְחִין (מכות קף כב:) תְּנִיא נַמִּי הָכִי חֹזֵן הַכְּנֶסֶת אוֹחֵז בִּגְדִידִין כֵּר וּנְעָלָה מְשׁוּם דְּכְתִיב בּוֹ וְנִרְאֶה כְּתִיב בְּלֹא נָקוּד דְּכְתִיב אוֹתוֹ בְּלֹא כְּסוּתוֹ וְאֵין אוֹתָהּ בְּלֹא כְּסוּתוֹ אוֹמֵר אֵ"כ לְמָה הִיזֶּה לָנוּ לְנוּולָהּ מֵאוֹתָר שֶׁהִכְתּוּהָ אוֹמֵר שֶׁלֹּא לְנוּולָהּ אָם הִיינוּ מְנוּוּלִין אוֹתָהּ אֵ"כ אֲנוּ עוֹקְרִין הַכְּתוּב בִּידֵים דְּ"ל בֵּין לר' יְהוּדָה בֵּין לְרַבָּנָן דְּאוֹתוֹ לָא בָּא אֶלָּא לְמִעֹט עַל הַכְּסוּת שֶׁלּוֹ הִילְכָךְ לְרַבָּנָן לָא שְׁמִעֵנָן כְּמוֹ הַתּוֹרָה מַה דִּינָהּ הַרְשׁוּת בְּיַד בֵּית דִּין לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁיִּרְצוּ וּבְגְמָרָא מְפָרֵשׁ בְּמַאי פְּלִיגִי לְהַכִּי קְשִׁיא דְּרַבָּנָן כֵּיוָן דְּלָא הַיְישִׁינַן לְהַרְהוּרִים הִיזֶּה לָנוּ לְנוּולָהּ מִשּׁוּם יְסוּר:

אֵין מִשְׁקִין שְׁתֵּי סוֹטוֹת כְּאַחַת. נִרְאֶה לְפָרֵשׁ שֶׁיְּעִשְׂיוּת שֶׁתִּיהֶן בְּעִזְרָה בְּבֵית אַחַת לְהִשְׁקוֹתָן אַע"פ שֶׁאֵין שׁוֹתוֹת כְּאַחַת וְכֵן רְצִיעָה וּבְתוֹסֵפְתָּא דְּפֵרָה (פ"ג) תְּנָא נַמִּי אֵין שְׁתֵּי פָּרוֹת נַעֲשׂוֹת כְּאַחַת מִשֶּׁנַּעֲשֵׂית אֲפֵר מִבְיָא אַחֶרֶת וְשׁוֹרְפִּה עַל גַּבָּהּ וְתִימָה וְכִי הָיָה אוֹסֵר בְּכה"ג לִשְׁחוֹט שְׁנֵי זְבָחִים כְּאַחַד כְּגוֹן שֶׁנֵּי עוֹלוֹת אוֹ שְׁנֵי חַטָּאוֹת שֶׁיַּעֲמִיד שְׁנֵיהֶן בַּעֲזָרָה וְיִשְׁחוֹט אֶ' וְאַחַר כָּךְ יִשְׁחוֹט הַשֵּׁנִי וְהָא דְּאָמְרִי' בְּפ"ב דְּשְׁחִיטַת חוּלִּין (דף כב:) וּמַכְשִׁירִין (שם) תְּזַבְּחוּהוּ שְׁלֹא יֹאמַר אֵ' שׁוֹחֵט שְׁנֵי זְבָחִים מִיַּיִן שֶׁיִּתְחַבְּרוּ שְׁנֵי צוֹאֲרֵיהֶן כְּאַחַד דְּאֵיכָא אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל בְּכה"ג לֹא מִיַּיִן הָתָם וּבְפ' נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה (לקמן עג.) בִּנְדָרִים בְּעֵי מִדּוֹ שִׁיפֵּר אָדָם לְשֵׁתֵּי נְשִׁיו כְּאַחַד אוֹתָהּ דּוֹקָא אוֹ לָאו דְּוֹקָא וּפְשִׁיט לָהּ מֵהָכָא:

אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ רוֹתַחַת. נִרְאֶה דְּהוּא מִצִּי לְמֵימַר אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ אִשָּׁה אַחֶרֶת שֶׁאֵינָהּ סוֹטָה לר' שִׁמְעוֹן מוֹתֵר לר' יְהוּדָה אָסוּר לְהַעֲמִיד אַצְלָהּ שׁוּם אִשָּׁה בְּשָׁעַר נְקִבּוֹר דְּאָמַר בְּפֶרֶק טָרַף בְּקַלְפֵּי (ויומא קף מכ:) דְּפְלִיגִי נַמִּי הָכִי רַבִּי (יְהוּדָה) וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּקֹרֶא דְּהוּצִיא אוֹתָהּ דְּכְתִיב גַּבֵּי פָּרָה וְאָמַר אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ חָמוּר דִּלְרַבִּי (יְהוּדָה) דְּאָמַר אוֹתָהּ לְבַדָּהּ אָסוּר לְהוֹצִיא עַמָּהּ חֲמוֹרוֹ:

וְהֹא אֵין עוֹשִׂין מִצְוֹת חֲבִילוֹת. תִּימַה מֵאי פָּרִיךְ וְהֹא אֵין עוֹשִׂין מִצְוֹת חֲבִילוֹת לֵיכָא אֶלָּא אִיסּוּר מִדִּרַבָּנָן מִשּׁוּם דְּמִיחְזֵי עָלֶיהָ כְּמַאֲכוֹ וְאֵינוֹ פְּלִיגֵי בְּקַרְאֵי:

כְּאן בִּשְׁנֵי כֹּהֲנִים. רש"י פֵּירֵשׁ וְכֵן גַּבֵּי עֲבַד בַּ"ד אֶחָד וְאַדּוֹן אֶחָד וְתִימָה וְהָא טְדַרְתָּ בִּ' מִצְוַרְעִין דְּמֵי לִשְׁנֵי עֲבָדִים שֶׁל שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם:

וְהָכְתָן אוֹחֵז בַּגְּדִידָה. בְּפֶרֶק אֵלּוּ דִּן הַלּוֹקְחִין (מכות קף כב:) תְּנִיא נַמִּי הָכִי חֹזֵן הַכְּנֶסֶת אוֹחֵז בִּגְדִידִין כֵּר וּנְעָלָה מְשׁוּם דְּכְתִיב בּוֹ וְנִרְאֶה כְּתִיב בְּלֹא נָקוּד דְּכְתִיב אוֹתוֹ בְּלֹא כְּסוּתוֹ וְאֵין אוֹתָהּ בְּלֹא כְּסוּתוֹ אוֹמֵר אֵ"כ לְמָה הִיזֶּה לָנוּ לְנוּולָהּ מֵאוֹתָר שֶׁהִכְתּוּהָ אוֹמֵר שֶׁלֹּא לְנוּולָהּ אָם הִיינוּ מְנוּוּלִין אוֹתָהּ אֵ"כ אֲנוּ עוֹקְרִין הַכְּתוּב בִּידֵים דְּ"ל בֵּין לר' יְהוּדָה בֵּין לְרַבָּנָן דְּאוֹתוֹ לָא בָּא אֶלָּא לְמִעֹט עַל הַכְּסוּת שֶׁלּוֹ הִילְכָךְ לְרַבָּנָן לָא שְׁמִעֵנָן כְּמוֹ הַתּוֹרָה מַה דִּינָהּ הַרְשׁוּת בְּיַד בֵּית דִּין לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁיִּרְצוּ וּבְגְמָרָא מְפָרֵשׁ בְּמַאי פְּלִיגִי לְהַכִּי קְשִׁיא דְּרַבָּנָן כֵּיוָן דְּלָא הַיְישִׁינַן לְהַרְהוּרִים הִיזֶּה לָנוּ לְנוּולָהּ מִשּׁוּם יְסוּר:

וְיתְנרו בָּה פְּרוּעֵי כְּהוּנָה. תִּימַה כֵּיוָן דְּלֹאו חוֹבָה לָאֲנָשִׁים לְרָאוֹתָהּ יִתְלוּ סְדִין שֶׁל בּוּץ בֵּינָהּ לְבֵין הָאֲנָשִׁים וְיִסְתּוֹר שְׂעָרָהּ בְּדֵאמוֹר קְרָא וְאִי מִשּׁוּם כְּדֵן הַמְשָׁכָה אוֹתָהּ יִתְפּוֹר פָּנִיו לְצַד אַחֵר וְהָכִי הָנֵי בְּסִפְרֵי בְּהִדְיָא וּפְרִע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה סְדִין שֶׁל בּוּץ פּוֹרֵשׂ בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם כְּדֵן פּוֹנֶה לְאַחוֹרָיו וּפוֹרֵעַ וּלְרַבִּי יְהוּדָה נַמִּי נַעֲשֶׂה כֵּן וּ"ל לר' יְהוּדָה אִם הָיוּ פּוֹרְסִין סְדִין בֵּינָהּ לְבֵין הָאֲנָשִׁים לֹא הָיָה נִיוּל לְכָל בְּנֵי הַנָּשִׁים כְּמוֹ בַּאֲנָשִׁים שֶׁאֵין אִשָּׁה בּוֹשָׁה מִפְּנֵי חֲבֵרוֹתֶיהָ וְלֹא יוֹסְרוּ רְאוּתָהּ. מִקְשֶׁי' מִפֶּרֶק אֵין דּוֹרְשִׁין (סנהדרין קיג:) דְּאָמַר עֲרִיוֹת בֵּין בְּפָנִים יָפוֹת בֵּין שֶׁלֹּא כְּשֵׁרָה בְּיָדוּעַ פְּעָם אַחַת שׁוּב מֵהַרְהֵר שְׁאוֹר הַעֲרוֹת שֶׁלֹּא בִּפְנִים יָפוֹת אֵין הַכְּנֶסֶת עֲרוּמָה אֵינוֹ מֵהַרְהֵר אַחַר אַחֶרֶת: **גְּמִירִי** אֵין יוֹצֵר הָרַע שׁוֹלֵט אֶלָּא בְּמַה שֶׁעֵינָיו רוֹאוֹת. אָמַר רָבָא, דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. אֶלָּא אָמַר רָבָא, דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה לָא קַשְׁיָא, דְּרַבָּנָן אַדְּרַבִּי יְהוּדָה לָא קַשְׁיָא, כְּדִשְׁנַיִן.

דרבנן

ואחר

תוספות

ואחר כך מביא חבל המצרי. בירושלמי מפרש חבל המצרי וכפיפה המצרית באין משירי הלשכה כחומת העיר ומגדליה ולא ידענא אי סודר שנתנק בו וסיק שנהרג בו דאמרינן פרק נגמר הדין (סנהדרין דף מג.) דבאין משל צבור אי פירושו נמי משירי הלשכה כי הבא:

תנינא ואחר כך מביא חבל המצרי. ולא ידענא מאי פשיט מהכא טפי מהא דקתני היא חגרה לו בצלצול דמשמע דחבל מצרי בעינן ממש ועל כרחך לכתחילה למצוה בעינן אבל לאו דוקא לעבד דהיכא כתיב חבל המצרי או שום קשירה בתורה ולמה היה לו לעבד מידו המדקדק בפירוש רש"י לא קשיא מידי דעיקר הבאתו קמבעיא ליה אי משום מדה במדה דוקא חבל או משום שמיטת בגדים הואיל וצריך לקשור צלצול לקשור חבל כדי ליפרע ממנה מידו היכא דליכא חבל המצרי ואיכא צלצול לא מהדרנא יותר מדאי בתר חבל:

מיום שחרב בהמ"ק וכו'. ה"ה דזמן הבית נהגו דין ד' מיתות מי שנתחייב בהן בלא עדים והתראה שלא (הוי יבורקין) לדונו בסנהדרין דאמר בפ' אחד דיני ממונות (קף ה:) מעשה ברבי שמעון בן שטח שהיה מתיחס בזמן הבית דתניא אמר רבי שמעון בן שטח אראה בנחמה אם לא ראיתי וכו' עד שהשיכו נחש ומקשינן והאי בר נחש הוא והתני רבי חייא וכו' אלא האי דנקט מיום שחרב בית המקדש מלתא דפסיקא נקט דבטלו ארבע מיתות לגמרי: **מי** שנתחייב סקילה. מקשי' מפרק השובר את הפועלים (ב"מ קף פג:) דרבי אלעזר ברבי שמעון הוה תפיס גבוי יומא חד פגע בההוא כובס אמר להו תפוסהו ותפסוהו (וקפחוהו) וקפחוהו וקא בבי אמר לו רבי אל ירע לך שהוא ובנו בעלו נערה מאורסה ביהו"ד הוה שנתלה נחנק ואמאי לא פריך והאי בר הכי הוא בר סקילה הוא אבל לפרש"י לא קשיא מידי דפירש התם משום הכי נתלה משום דכל הנסקלין נתלין ויש לומר דלאו דוקא נקט נופל מן הגג או חיה דורסתו אלא מעין מיתה שנתחייב בה יהרג ויש מפרשים דבנו בעל תחילה הוציא לה בעולה דמיתתו הויא בחנק אבל קשיא לרבי מהא דאמר בפרק אלו הן הגולין (מכות ז:) דרש רישי לקיש והאלהים אנה לידו זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם וזה שהרג בשוגג עולה ונופל והורגו והא לאו בר סקילה הוא ותירץ אע"ג דלאו בר סקילה מיהו מדה במדה היא דזורק על חבירו דרך ירידה הוא כדרכיהן (במדבר לה:) ויפל עליו ויממת ואלו מתים דרך ירידה ואם הרגו בסייף הקדוש ב"ה נפרע מהם בענין אחר:

מנימין

הָבָא מַעֲמָא מַאי. אָמְרֵי רַבָּנַן שַׁמְּעָתָהּ לְבִישָׁה וְאַפּוֹדָה הִיא שֶׁהוֹרָה, מְשׁוּם וּנְסַרְתּוּ כָּל הַנְּשִׁים, שֶׁלֹּא יְבִיאוּ עַצְמָן לִידֵי חֶשְׁד וְתִהְיֶינָה צְנוּעוֹת. **תָּנָא.** שֶׁהִיא נִסְקֶלֶת אֵין לָךְ יְסוֹר גָּדוֹל מִזֶּה. לְמָשָׁל יְבִיאוּ עַצְמָן לִידֵי חֶשְׁד וְתִהְיֶינָה צְנוּעוֹת, **תָּנָא.** חָשׁוּב עַל הָאָדָם וְשָׁנוּי לוֹ טִפֵּי לְאַחֲרוֹת: **תַּלְתֵּי.** מֵיתָה וּבוּשָׁה: **מַר סָבַר בְּזָיוֹנָא עֲדִיף לֵיהּ.** חָשׁוּב עַל הָאָדָם וְשָׁנוּי לוֹ טִפֵּי מִצָּעָרָא דְּגוּפֵיהּ, הִלְכָּךְ מִיתָה עָדִיף הִיא לוֹ לְמֵיקָל לְבוּשׁ וְאִיפּוֹ שֶׁעֲצָעוֹת נִמְשָׁךְ שֶׁאֵינוֹ מְמַהֵר לְמוּת, וְלֹא לְמֵיקָל עָרוּם וְיִתְבַּזֶּה, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר צְעָרָא דְּגוּפָא עָדִיף לֵיהּ, וְזוֹ הִיא מִיתָה נְקָיָה לוֹ לְמֵיקָל עָרוּם וְאִיפּוֹ שֶׁמִּתְבַּזֶּה, וְלֹא יְמֵיקָל בְּלִבּוּשׁ וְיִמָּשֵׁךְ שֶׁעָרוּ: **בְּתָנֵי אִית לֵיהּ בְּזָיוֹן טִפֵּי.** שֶׁהִיא עֲרֻמָּה עַד לִבָּהּ וּרְאִשָּׁהּ פָּרוּעַ וְיִתֵּן עָלֶיהָ תַּכְשִׁיטִי וְזֶהוּ גִּנּוּי הוּא לָהּ, שֶׁדָּרְכָּן בְּנֵי אָדָם לְהִתְלוֹצֵץ בְּאִדָּם עָרוּם וּמְנַעֲלוֹ בְּרַגְלָיו וְאָמְרֵי שֶׁלִּיחַ עַרְטִילַי וְקַיִּים מִקְּאנֵי. שֶׁלִּיחַ – מְפֻשָּׁט, כְּדִמְתַרְגְּמִינַן וּפָשַׁט וְיִשְׁלַח. עַרְטִילַי – עָרוֹם: **מְשׁוּם דְּאַמַּר מָר.** לְקַמָּן, בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ: **הִיא** חֲגָרָה לוֹ. חֲגָרָה אֶת עַצְמָהּ בְּצלצול נָאָה לְהִתְנָאוֹת בְּפָנָיו. צלצול בנד"ר בלע"ז: **תְּנִיתוּהָ.** דְּעִקַּר הֲבָאָתוֹ אֵינוֹ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמְטוּ: **תַּרְגְּמָהּ.** לְרֵישָׁא דְּקָתָנֵי כָּל הָרוֹצֶה אֲנָשִׁים: **תַּרְגְּמָהּ.** פָּרֵשׁ אוֹתָהּ: **מִתְנֵי'** יָרֵךְ הִתְחִיל בָּעֲבֵרָה תְּחִלָּה. בְּדֶרֶךְ שֶׁמְּשִׁיב הַיְרֵךְ נִהֲנֶה תְּחִלָּה בְּקֹרוב בָּשָׂר, לְפִיכָךְ תִּלְקֶה יָרֵךְ תְּחִלָּה לְקַלֵּל אוֹתָהּ, דִּכְתִיב בְּתַת ה' אֶת יְרֵכֵךְ נוֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבָה (במדבר ה:) **גמ' וְאוֹ"נ** הִמְדִּיר. עַיְּנִמְתָּא בְּטִלָּה, שֶׁפְּסָקָה אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין: **בְּמִדָּה לֹא בָטֵל.** שֶׁמּוֹדְדִין לָהֶם לְעוֹבְרֵי עֲבֵרָה בְּמִדָּה שֶׁמִּתְחַיְּבִים בָּהּ, וּמִתּוֹם בְּדוּגְמַת אוֹתָהּ מִיתָה: **דְּאָמַר רַב יוֹסֵף.** הַגְמָרָא קָאָמַר דְּאָמַר רַב יוֹסֵף מִנַּיִן לְבַעְלָמָא וְכֵן תָּנֵי בוֹ: **דִּין אַרְבַּע מִיתוֹת.** דִּין שָׁמַיִם שֶׁהִיא דוּגְמָתוֹ: **נוֹפֵל מִן הַגַּג.** דּוּמְיָא דִּסְקִילָה, דְּתַנַּן (סַנְהֶדְרִין קף מה.) בֵּית הַסְּקִילָה הָיָה גָּבוֹהַּ שְׁתֵּי קוֹמוֹת אֶחָד מִן הָעֵדִים בָּא וְדָחָפוֹ כו': **הָיָה דּוֹרְסָתוֹ.** אֲרִי דּוֹרְסוֹ בְּצַפְרְנָיו וּמְפִילוֹ לָאָרֶץ, וְגַם זֶה דּוֹמֶה לִנְסְקֵל: **נָחָשׁ מַכִּישׁוֹ.** וְהָאֲרָס שׁוֹרֵף: **נִסְמָר לְמַעְלָה.** וּמִיתַת מַלְכוּת מִתְּגַיְּין אֶת רֹאשׁוֹ בְּסַיָּף, וְהָרֶגֶל נְמִי סַיָּף הוּא כְּדַאֲמַרִינַן בְּסַנְהֶדְרִין (קף נב:): **סְרִינְכִי.** בומבל"ט, והוא חֲלִי בִּגְרוֹנוֹ: **בְּמֵאֲכָלָהּ.** אוֹתָהּ שֶׁעָבְרָה כְּשֶׁאֲכָלָהּ מִשֶּׁלּוֹ לְאֲבוּדוֹן תְּרִיכְנָה: **וְאֵין לִי אֶלָּא מֵאָה.** שֶׁעָבְרָה גְּדוֹלָה: **תַּרְתֵּי.** חֲצִי מֵאָה, תְּרֵי וְקַב, דִּהְיֵינוּ ג' קַבִּין: **תְּמַן וְעוֹבְלָא.** מִשְׁקָלוֹת קְטַנִּים הֵן וְשִׁעוּרָן בְּבָבָא בַּתְרָא בְּהַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה (קף נ:): **וּמִנַּיִן שֶׁכָּל פְּרִיטָה וּפְרִיטָה וכו'.** וְאע"פ שֶׁלֹּא נִפְרְעוּ מִמֶּנּוּ פַּעַם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה לֹא הִתְרוּ לוֹ עֲלֵיהֶם, אֶלָּא מִצְטָרְפִין לוֹ אוֹתָן לְחֶשְׁבּוֹן: **פְּרִיטָה** לוֹ. כְּנֶגְדּוֹ: **כְּפִי.** עֲצִיצָה:

פניה

דְּרַבָּנָן סְבַרִי נַמִּי לֹא קַשְׁיָא, הָכָא מַעֲמָא מַאי מִשּׁוּם 1
וּנְסַרְתּוּ כָּל הַנָּשִׁים, הָתָם אֵין לָךְ יְסוּר גָּדוֹל מִזֶּה, 2
וְכִי תֵּימָא לַעֲבִיד בְּהּ הָרְתֵּי, אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה 3
בַּר אֲבוּהּ, אָמַר קְרָא 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ' בָּרוּר לוֹ 4
מֵיתָה יָפָה. לֵימָא דְּרַב נַחְמָן תַּנָּאֵי הִיא, לֹא דְּכוּלֵּי 5
עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרַב נַחְמָן, וְהָכָא בְּהָא קָמְפַלְגִי, מַר 6
סָבַר בְּזָיוֹנָהּ עָדִיף לֵיהּ טְפֵי מִצַּעֲרָא דְּגוּפֵיהּ, וּמַר 7
סָבַר, צַעֲרָא דְּגוּפֵיהּ עָדִיף לֵיהּ טְפֵי מִבְּזָיוֹנָהּ: הֵיתָה 8
מְכוּסָּה לְבָנִים וכו': תָּנָא אִם הָיוּ שְׁחוֹרִים נָאִים לָהּ, 9
מְכַסִּין אוֹתָהּ בְּגָדִים מְכוֹעָרִים: הָיוּ עֲלֶיהָ כֵּלִי זָהָב 10
וכו': פְּשִׁיטָא, הַשְׁתָּא נְוִוילֵי מְנַוֵּיל לָהּ, הָנֵי מִילֵּי עֲנִיָּא. 11
מַהוּ דְּתֵימָא, בְּהָנֵי אִית לָהּ בִּזָּיוֹן טְפֵי, קָא מַשְׁמַע לָן: שֶׁלִּיחַ עַרְטִיל וְקַיִּים מִקְּאנֵי, קָא מַשְׁמַע לָן: וְאַהֲבַת 12
מָבִיא חֶבֶל וכו': בְּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי אַבָּא מָרֵי הוֹנָא, חֶבֶל 13
הַמְצָרִי מַהוּ שֶׁיַּעֲבֹד בְּסוֹמָא, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יִשְׁמְטוּ בְּגָדֶיהָ 14
מֵעֲלֶיהָ הוּא וּבְצִלְצוּל קָטָן נַמִּי סָגֵי, אוֹ דִילְמָא מִשּׁוּם 15
דְּאָמַר מַר הִיא חֲגָרָה לוֹ בְּצִלְצוּל לְפִיכָךְ כֹּהֵן מֵבִיא 16
חֶבֶל הַמְצָרִי וְקוֹשֵׁר לָהּ לְמַעְלָה מִדֶּיהָ, מֻעָבָּד. אָמַר 17
לֵיהּ, תְּנִיתוּהָ וְאַחַר כָּךְ מֵבִיא חֶבֶל הַמְצָרִי וְקוֹשְׁרוֹ לָהּ 18
לְמַעְלָה מִדֶּיהָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמְטוּ בְּגָדֶיהָ מֵעֲלֶיהָ: וְכָל 19
הָרוֹצֶה לִרְאוֹת בָּהּ יִרְאֶה וכו': הָא גּוּפָא קָשְׁיָא, אָמַרְתָּ 20
כָּל הָרוֹצֶה לִרְאוֹת בָּהּ רוֹאֶה, אַלְמָא לֹא שָׁנָא גִּבְרֵי 21
וְלֹא שָׁנָא נָשִׁי, וַהֲדַר תָּנֵי כָּל הַנָּשִׁים מוּתָּרוֹת לִרְאוֹתָהּ, 22
נָשִׁים אִין, אֲנָשִׁים לֹא. אָמַר אַבַּיֵי, תַּרְגְּמָהּ אֲנָשִׁים. אָמַר 23
לֵיהּ רָבָא, וְהָא כָּל הָרוֹצֶה לִרְאוֹת בָּהּ רוֹאֶה קָתָנֵי, 24
אֶלָּא אָמַר רָבָא, כָּל הָרוֹצֶה לִרְאוֹת בָּהּ רוֹאֶה, לֹא שָׁנָא 25
גִּבְרֵי וְלֹא שָׁנָא נָשִׁי, וְנָשִׁים חַיָּבוֹת לִרְאוֹתָהּ שֶׁנֶּאֱמַר 26
'וְנִסְּרוּ כָּל הַנָּשִׁים וְלֹא תַעֲשֶׂינָה כְּזִמָּתְכֶנָה': מִשְׁנָה 27
בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ, הִיא קְשָׁטָה אֶת 28
עַצְמָהּ לַעֲבֵירָה, הַמָּקוֹם נִוָּולָהּ. הִיא גִּלְּתָה אֶת עַצְמָהּ 29
לַעֲבֵירָה, הַמָּקוֹם גִּלָּה עָלֶיהָ. בְּיָדָהּ הִתְחִילָה בַּעֲבֵירָה 30
תְּחִילָּה, וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן, לְפִיכָךְ תִּלְקֶה הַיָּרֵךְ תְּחִילָּה 31
וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן וְשְׁאָר כָּל הַגּוּף לֹא פָּלְטוּ: גְּמָרָא 32
אָמַר רַב יוֹסֵף, אַף עַל גַּב דְּמִדָּה בְּטֵילָה, בְּמִדָּה לֹא בְּטֵיל. דְּאָמַר רַב יוֹסֵף וְכֵן תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא, מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אַף עַל פִּי 33
שֶׁבְּטָלָה סַנְהֶדְרֵי, אַרְבַּע מִיתוֹת לֹא בְּטֵלוּ. וְהָא בְּטֵלוּ, אֶלָּא דִּין אַרְבַּע מִיתוֹת לֹא בְּטֵלוּ. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב סְקִילָה, אוֹ נוֹפֵל מִן הַגַּג אוֹ חַיָּה 34
דּוֹרַסְתּוֹ. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב שְׂרֵיפָה, אוֹ נוֹפֵל בִּרְלִיקָה אוֹ נָחָשׁ מַכִּישׁוֹ. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב הֶרֶג, אוֹ נִמְסַר לַמַּלְכוּת אוֹ לִיסְטִין בְּאֵין עָלָיו. 35
מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב חֲנִיקָה, אוֹ טוֹבֵעַ בְּנָהָר אוֹ מֵת בְּסַרְנָגִי. תַּנְיָא הָיָה רַבִּי אוֹמֵר, מִנַּיִן שֶׁבְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּמַאֲכָלָהּ 36
בְּשָׁלְחָה תְּרִיבֶנָּה', אֵין לִי אֶלָּא מֵאָה, מִנַּיִן לְרִבּוֹת תַּרְקַב וְחֵצִי תַּרְקַב, קַב וְחֵצִי קַב, רוֹבַע וְחֵצִי רוֹבַע, תּוֹמֶן וְעוּכְלָא מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 37
'כִּי כָל מְאוֹן מֵאֵשׁ בְּרַעַשׁ'. וּמִנַּיִן שֶׁכָּל פְּרִיטָה וּפְרִיטָה מִצְטָרֶפֶת לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל, תַּלְמוּד לוֹמַר 'אַחַת לְאַחַת לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן'. וְכֵן מְצִינוּ 38
בְּסוֹטָה שֶׁבְּמִדָּה שֶׁמָּדְדוּ בָהּ מָדְדוּ לָהּ, הִיא עָמְדָה עַל פֶּתַח בֵּיתָהּ לְיִרְאוֹת לוֹ, לְפִיכָךְ כֹּהֵן מַעֲמִידָהּ עַל שַׁעַר נִקָּנוֹר וּמַרְאָה קְלוֹנָהּ 39
לַבַּל. הִיא פָּרְסָה לוֹ סוּדְרִין נָאִין עַל רֹאשָׁהּ, לְפִיכָךְ כֹּהֵן נוֹטֵל כַּפָּה מֵעַל רֹאשָׁהּ וּמְנִיחוֹ תַּחַת רַגְלֶיהָ. הִיא קִשְּׁטָה לוֹ פְּנֵיהָ, לְפִיכָךְ 40
פְּנִיה 41

פָּנֶיהָ מוֹרִיקוֹת. הֵכִי תָּנֵי לְקַמָּן, אֵינָהּ מִסְפֶּקֶת לִשְׁתּוֹת עַד שֶׁפָּנֶיהָ מוֹרִיקוֹת וְעֵינֶיהָ בּוֹלְטוֹת: **הֵרְאָתָהּ לוֹ בְּאַצְבָּעוֹתֶיהָ.** רָמְזָה לוֹ לְבָא אֲצִלָּהּ: **מַאֲבַל בְּהֵמָה.** שֶׁעוֹרִים: **בְּמַקְדֵּחַ שֶׁל חָרֵשׁ.** פְּחוֹתָה וּמְנֻקֶּבֶת שֶׁבְּכוּתוֹת: **שָׁם בָּהּ פָּנִים.** פְּנֵאי לְפָרֵשׁ מַמָּנָּה, וְשָׁמְתִי אֲנִי אֶת פָּנַי (ויקרא כו) וְנָתַתִּי (אֶת) פָּנַי (שם יח) בְּלָן לְשׁוֹן פּוֹנֶה אֲנִי מִכָּל עָסְקַי וְעוֹסְקִנִי בְּהָן: **תִּבָּפֶה שְׂנֵאָה בְּמַשָּׂאוֹן.** אמר לו ר"י וכי עמון ומואב במקומם הן יושבין והלא כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל העולם כולו א"כ אפילו מנימין היה מותר לבא בקהל ועוד מקשינן אדהיא דתפלת השחר דאמר פ"ק דמגילה (דף יב:) זיל לגבי עמון ומואב דיתבי אדוכתייהו כחמרא אדורדיא שנאמר שאנן מואב מיעוריו וגו' מיהו הכא בשמעתין לא קשיא מידי כמו שפרש"י דמנימין היה טוענה וסבור שלא נתבלבלו כדקתני סיפא בתוספתא דפ' בתרא דקדושין אמר לו רבי עקיבא מנימין טעית הלכה כבר עלה סנחריב שנאמר שאנן מואב מיעוריו וגו' ולא עמונים ומואבים במקומם אלא עמון נושא מצרית ומצרי נושא עמונית ואחד מן אלו מותר בכל משפחות האדמה ואחד מכל משפחות האדמה נושא את אלו והכא הכי פירושא עד כאן ל"ק אלא אם נתבלבלו אי לאו אבל כולי עלמא מודו דישנן בעולם אבל ההיא דמגילה תיקשה ופר"ת דסנחריב אע"פ שבלבל את כל העולם כולו ארץ מצרים לא בלבל כדכתיב (מלכים ג כג) בפרעה נכה ולא הוסיף עוד מלך מצרים לצאת מארצו כי לקח מלך בבל מנחל מצרים עד נהר פרת אלמא סנחריב לא בלבל בבל ולא ארץ מצרים עוד לא זקפה ראש אבל עמון (ומואב) בלבל דכל דנחנו לא אשכחן בהדיא שלא בלבלן כדכתיב (צפניה ב) מי בכל אלהי הארצות וגו' ובמצרים אשכחן בהדיא שלא בלבלן אלא שטפן דאמרי' בסדר עולם כשהלך להתקה מלך כוש ועל אותה שעה אמר בתוספתא אמר לו רבי עקיבא מנימין טעית וכו' וגמרא שלנו לא חש להזכיר לפי שלא היה ביבוש גמור אלא כשטיפת שבנא וסיעתו וגם מואב שטף כדאמרינן בסדר עולם שלש שנים ונעקלה בבוד מואב (ישעיה טז) שסנחריב שטפן אבל ביבוש ובלבול לא הוה ובמואב אשכחן בהדיא דלא בלבל כדכתיב שאנן מואב מיעוריו וכי אמר ירמיה להאי קרא הוה שאנן מכלל דלא בלבל ובמגילה גרסינן זיל גבי מואב דיתיב אדוכתיה ול"ג עמון דעמון לא יתבי אדוכתייהו (ובברכות (דף כח.) אמרינן) וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין ל"ג ומואב חזרהן בנובדנצר לא חשיב בלבול דכי היה מחרים בנובדנצר היה מניח דלת הארץ במקומם אבל סנחריב היה מעביר לארץ ומבלבלן והכי אמרינן בפ' בתרא (סנהדרין סה:) גבי לוז הוא לוז שלא בלבלה סנחריב ולא החריבה בנובדנצר ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור שם ובב"מ תולה בלבול בסנחריב וחזרהן בנובדנצר ולפום רהיטיה גרס עמון בהדי מואב וליתא בדפרישית ותו לא מידי ע"כ פירושו וקשה לפירושו מן דתוספתא דקתני לא מצרים במקומם הם יושבין ויש לנו לשבש כמו כן לפירושו הא דקתני לא מלואבים במקומם ואי לא מואבים בתוספתא דעמון במגילה לא קשיא מידי: **לא** הכיתיה לאומה ושניתיר. ה"ה דאדא הוה מצי למיפרך הא דרבא והא דמנימין

מנימין גר המצרי וכו'. מקשים מפרק תפלת השחר (נכרכות דף כח.) דאמר בו ביום עמד יהודה גר עמוני לפניהם בבית המקדש ואמר לדם מה אני לבא בקהל אמר לו ר"ג אסור אתה א"ל ר' יהושע מותר אתה א"ל ר"ג והלא כתיב לא יבא עמוני ומואבי אמר לו ר"י וכי עמון ומואב במקומם הן יושבין והלא כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל העולם כולו א"כ אפילו מנימין היה מותר לבא בקהל ועוד מקשינן אדהיא דתפלת השחר דאמר פ"ק דמגילה (דף יב:) זיל לגבי עמון ומואב דיתבי אדוכתייהו כחמרא אדורדיא שנאמר שאנן מואב מיעוריו וגו' ולא עמונים ומואבים במקומם אלא עמון נושא מצרית ומצרי נושא עמונית ואחד מן אלו מותר בכל משפחות האדמה ואחד מכל משפחות האדמה נושא את אלו והכא הכי פירושא עד כאן ל"ק אלא אם נתבלבלו אי לאו אבל כולי עלמא מודו דישנן בעולם אבל ההיא דמגילה תיקשה ופר"ת דסנחריב אע"פ שבלבל את כל העולם כולו ארץ מצרים לא בלבל כדכתיב (מלכים ג כג) בפרעה נכה ולא הוסיף עוד מלך מצרים לצאת מארצו כי לקח מלך בבל מנחל מצרים עד נהר פרת אלמא סנחריב לא בלבל בבל ולא ארץ מצרים עוד לא זקפה ראש אבל עמון (ומואב) בלבל דכל דנחנו לא אשכחן בהדיא שלא בלבלן כדכתיב (צפניה ב) מי בכל אלהי הארצות וגו' ובמצרים אשכחן בהדיא שלא בלבלן אלא שטפן דאמרי' בסדר עולם כשהלך להתקה מלך כוש ועל אותה שעה אמר בתוספתא אמר לו רבי עקיבא מנימין טעית וכו' וגמרא שלנו לא חש להזכיר לפי שלא היה ביבוש גמור אלא כשטיפת שבנא וסיעתו וגם מואב שטף כדאמרינן בסדר עולם שלש שנים ונעקלה בבוד מואב (ישעיה טז) שסנחריב שטפן אבל ביבוש ובלבול לא הוה ובמואב אשכחן בהדיא דלא בלבל כדכתיב שאנן מואב מיעוריו וכי אמר ירמיה להאי קרא הוה שאנן מכלל דלא בלבל ובמגילה גרסינן זיל גבי מואב דיתיב אדוכתיה ול"ג עמון דעמון לא יתבי אדוכתייהו (ובברכות (דף כח.) אמרינן) וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין ל"ג ומואב חזרהן בנובדנצר לא חשיב בלבול דכי היה מחרים בנובדנצר היה מניח דלת הארץ במקומם אבל סנחריב היה מעביר לארץ ומבלבלן והכי אמרינן בפ' בתרא (סנהדרין סה:) גבי לוז הוא לוז שלא בלבלה סנחריב ולא החריבה בנובדנצר ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור שם ובב"מ תולה בלבול בסנחריב וחזרהן בנובדנצר ולפום רהיטיה גרס עמון בהדי מואב וליתא בדפרישית ותו לא מידי ע"כ פירושו וקשה לפירושו מן דתוספתא דקתני לא מצרים במקומם הם יושבין ויש לנו לשבש כמו כן לפירושו הא דקתני לא מלואבים במקומם ואי לא מואבים בתוספתא דעמון במגילה לא קשיא מידי: **לא** הכיתיה לאומה ושניתיר. ה"ה דאדא הוה מצי למיפרך הא דרבא והא דמנימין

**פָּנֶיהָ מוֹרִיקוֹת. הֵיא בָּהֳלָה לוֹ עֵינֶיהָ, לְפִיכָךְ עֵינֶיהָ בּוֹלְטוֹת. הֵיא קָלְעָה לוֹ אֶת שַׂעֲרָהּ, לְפִיכָךְ כֹּהֵן סוֹתֵר אֶת שַׂעֲרָהּ. הֵיא הֶרְאָתָהּ לוֹ בְּאֶצְבָּעוֹת, לְפִיכָךְ צִיפּוֹרְנֶיהָ נוֹשְׁרוֹת. הֵיא חָגְרָה לוֹ בִּצְלוֹצַל, לְפִיכָךְ כֹּהֵן מֵבִיא חֶבֶל הַמְצָרִי וְקוֹשֵׁר לָהּ לְמַעֲלָה מִדַּדֶּיהָ. הֵיא פָּשְׁטָה לוֹ אֶת יֶרֶכָהּ, לְפִיכָךְ יֶרֶכָהּ נוֹפֶלֶת. הֵיא קִנְּחָה לוֹ עַל פֶּרֶסָה, לְפִיכָךְ בִּטְנָהּ צָבָה. הֵיא הֶאֱכִילַתּוּ מַעֲדַנֵּי עוֹלָם, לְפִיכָךְ קָרְבָּנָהּ מַאֲכַל בְּהֵמָה. הֵיא הִשְׁקָתְהוּ יֵין מְשׂוּמָּם בְּכוֹסוֹת מְשׂוּמָּמִים, לְפִיכָךְ כֹּהֵן מַשְׁקֶה מַיִם הַמָּרִים בְּמִקְדָּה שֶׁל חֶרֶשׂ. הֵיא עָשְׂתָה בְּסֵתֶר, שֶׁכֵּן בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן, שֶׁם בָּהּ פָּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְעָן נֹאף שָׂמָרָה נָשֶׁף לֵאמֹר לֹא תְשׁוּרֵנִי עָיִן וגו'). דָּבָר אַחֵר, הִיא עָשְׂתָה בְּסֵתֶר, הַמָּקוֹם פִּירְסְמָה בְּגִלּוּי שֶׁנֶּאֱמַר 'תִּפְּסָה שׂוֹנְאָה בְּמִשְׁאוֹן תּוֹגַלְתִּי רָעָתוֹ בְּקָהָל (וגו')'. וּמֵאַחַר דִּנְפַקָא לֵיהּ מִ'מֵאַחַת לְאַחַת לְמִצֹּא חֶשְׁבּוֹן', 'כִּי כָל כְּאוֹן סֹאַן בְּרַעַשׁ' לָמָּה לִי, לְכִמְדָּה. וּמֵאַחַר דִּנְפַקָא לֵיהּ מִ'כִּי כָל כְּאוֹן סֹאַן בְּרַעַשׁ', 'בְּסַאסְאָה בְּשַׁלְּחָהּ תְּרִיבֶנָּה' לָמָּה לִי, לְבַרְדֵּב חִינָּנָא בַּר פָּפָּא דְּאָמַר רַבִּי חִינָּנָא בַּר פָּפָּא, אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִפְרָע מִן הָאוּמָּה עַד שֶׁעֵת שְׁלִיחָהּ שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּסַאסְאָה בְּשַׁלְּחָהּ וגו'. אִינִי, וְהָאָמַר רָבָא, שְׁלֹשָׁה פּוֹסוֹת הָאֱמוּרוֹת בְּמִצְרַיִם לָמָּה, אַחַת שֶׁשָּׁתַת בִּימֵי מֹשֶׁה, וְאַחַת שֶׁשָּׁתַת בִּימֵי פַּרְעֹה נְכֹה, וְאַחַת שֶׁעֲתִידָה לִשְׁתּוֹת עִם חֲבֵרוֹתֶיהָ, וְכִי תֵּימָא הָנָךְ אָזְדוּ וְהָנֵי אַחֲרִינֵי נִינְהוּ, וְהָתְנָיָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מְנַיְמִין גֵּר חַמְצְרִי הָיָה לִי חָבֵר מְתַלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר מְנַיְמִין גֵּר הַמְצְרִי, אֲנִי מִצְּרֵי רֹאשׁוֹן וְנַעֲשֵׂיתִי מִצְּרִית רִאשׁוֹנָה, אֲשִׁיא לִבְנֵי מִצְרַיִם שְׁנִיָּה בְּדֵי שֶׁיָּבֹא בֶּן בְּנִי מוּתָּר לָבֹא בַּקָּהָל, אֶלָּא אִי אִיתְּמַר הָכִי אִיתְּמַר, אָמַר רַבִּי חִינָּנָא בַּר פָּפָּא, אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִפְרָע מִן הַמֶּלֶךְ עַד שֶׁעַת שְׁלִיחוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּסַאסְאָה בְּשַׁלְּחָהּ תְּרִיבֶנָּה וגו'. אֲמַאי מַתְנֵי לָהּ דְּרַב חִינָּנָא בַּר פָּפָּא אַהָא, מַאי דִּכְתִיב 'כִּי אֲנִי ה' לֹא שָׁנִיתִי' לֹא הֲכִיתִי לְאוּמָּה וְשָׁנִיתִי בְּלִיתֶם', 'אֲנִי ה' לֹא שָׁנִיתִי' לֹא הֲכִיתִי לְאוּמָּה וְשָׁנִיתִי לָהּ, 'וְאַתֶּם בְּנֵי יַעֲקֹב לֹא כְלִיתֶם' הֵיינוּ דִּכְתִיב 'חֲצִי אֲכָלָה בָּם' חֲצִי כָּלִין וְהֵן אֵינָן כָּלִין. אָמַר רַב חַמְנוּנָא, אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִפְרָע מִן הָאָדָם עַד שֶׁתִּתְמַלֵּא סְאָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּמַלְאוֹת סְפִקוֹ יֵצֵר לוֹ וגו'". דָּרֵשׁ רַבִּי חִינָּנָא בַּר פָּפָּא, מַאי דִּכְתִיב 'רַנְנוּ צַדִּיקִים בַּה' לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה' אַל תִּקְרֵי נָאוָה תְהִלָּה אֶלָּא נָוֶה וְדוֹד שֶׁלֹּא שָׁלְטוּ שׁוֹנְאֵיהֶם בְּמַעֲשֵׂיהֶם, דָּוִד דִּכְתִיב 'טְבַעְנִי בְּאֶרֶץ שַׁעֲרֵיךְ'. מֹשֶׁה, דְּאָמַר מַר, מְשֻׁנְבָּנָה מִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן נִגְנְזוּ אֹהֶל מוֹעֵד קָרְשָׁיו וּבְרִיחָיו וַעֲמוּדָיו וַאֲדָנָיו. הֵיכָא, אָמַר רַב חַסְדָּא אָמַר אַבִּימִי, תַּחַת מְחִילוֹת שֶׁל הֵיכָל. תָּנוּ רַבָּנָן, סוֹטָה נָתְנָה עֵינֶיהָ בְּמִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָהּ, מַה שֶּׁבִּיקְּשָׁה לֹא נִיתַּן לָהּ וּמַה שֶּׁבִּידָהּ נִטְּלוּ הֵימֶנָּה. מֵמָּנָּה, שֶׁכָּל הַנּוֹתֵן עֵינָיו בְּמַה שֶּׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, מַה שֶּׁמְּבַקֵּשׁ אֵין נוֹתְנִין לוֹ וּמַה שֶּׁבִּידוֹ נוֹטְלִין הֵימֶנּוּ.

וכן

ותימה מאי הוה מצי לתרץ דלא הוי מצי לתרץ למלך של אומה מדקאמר ואתם בני יעקב דמשמע אבל בני יעקב קאמר ובאומה שלימה מיירי:

אלא

נָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי. נָתַן עֵינָיו בְּחַוָּה וּבָא עָלֶיהָ, וְהֵזִינוּ דִּכְתִיב (בראשית ג) הִנֵּה נָחָשׁ הַשִּׁיאֵנִי, לְשׁוֹן תַּשְׁמִישׁ וְנִשּׂוֹאִין הוּא: נָטְלוּ הֵימֶנּוּ. קוֹמָה וְקִפּוֹדָה: יְהֵא טָלֶה. שֶׁלְּכָךְ יַעֲשׂוּ עָרוּם מִכֹּל: אֲנִי אָמַרְתִּי יְהֵא בְּקוֹמָה וְקִפּוֹדָה. מִקַּלְקוֹלוֹ אַתָּה לָמֵד וְכֵן כָּל אִלֵּה אַתָּה לָמֵד מִקִּלְקוּלָן. נָתַן עֵינָיו בְּתְאוֹמָה יְתֵרָה שׁוּלַּדְתָּה עִם הַבֵּל, שֶׁשְּׁתֵּי תְאוֹמוֹת נוֹלְדוּ עִמּוֹ, וְהֵיזִינוּ דִּכְתִיב (בראשית ד) אֶת אֲחִיו יְהֵא בְּקוֹמָה וְקִפּוֹדָה. מִקַּלְקוֹלוֹ אַתָּה לָמֵד מִקַּלְקוֹלָן. נָתַן עֵינָיו בְּתְאוֹמָה יְתֵרָה שׁוּלַּדְתָּה עִם הַבֵּל, שֶׁשְּׁתֵּי תְאוֹמוֹת נוֹלְדוּ עִמּוֹ, וְהֵיזִינוּ דִּכְתִיב (בראשית ד) אֶת אֲחִיו
אֶת הֶבֶל, שְׁנֵי אִתִּים שְׁנֵי רְבוּיִים: קָרַח. עַל הַכְּהֻנָּה וְנִבְלַע: בְּלֹעֲם. בְּמָמוֹנוֹ שֶׁל בָּלָק לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, וְנֶהֱרַג בְּמִדְיָן שֶׁהָלַךְ לְטוֹל שְׂכַר עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף שֶׁנָּפְלוּ מִיִּשְׂרָאֵל בָּעֲצָתוֹ:
הוּא. אַבִיר הָרוֹעִים וְגָדוֹל שֶׁבַּתַּלְמִידִים הָיָה, וְנִתְקַנֵּא בְּדָוִד שֶׁרָאָהוּ נִבּוֹן דָּבָר וְאִישׁ תֹּאַר וּמַרְאֶה פָּנִים בְּהַלָּכָה דִּכְתִיב (שמואל ב טז) הִנֵּה רֵאיתִי לְחִמֵי וְגוֹ', וְאָמַר בְּאַגָּדָה

דִּדְחִלָךְ (קה"ר ג:ג): דִּכְל הַפְּסוּק הַזֶּה דּוֹאֵג אָמְרוּ בְּלָשׁוֹן הָרַע. וַאֲחִיתוֹפֶל. נָתַן עֵינָיו בְּמַלְכוּת כְּדַאֲמַר בְּחֶלֶק (קה"ר ח:יז) רָאָה אֵשׁ יוֹצֵא מֵאֲמָתּוֹ וְכִסֵּאוֹ שֶׁעָתִיד לְמָלוֹךְ, וּמֵה שֶּׁבְּיָדוֹ נִטְלוּ הַיְמִנוּ לֹא יֶחֱצוּ יְמִינָהּ: פָּחֵז. בְּמָמוֹנוֹ שֶׁל נָעֳמָן וְנִטְרְעָה: וְאַרְזֵיהֶן. בְּאַבְישַׁג וְהַבַּת שֶׁבַע: וְעִוְּרָה. בִּכְהֻנָּה, וְהִכְרִעַת זְרוֹעָהּ עַל מִצְחוֹ (ויק"ר כה:ה): כִּי לֵיט בִּי. וּקְלָלָה הִיא תַּחֲלֹת הַפּוֹרְעָנוּת: מֵיהוּ כִּי בָּדְקֵנִי מֵיָא כִּי אוֹרְחַיְיהוּ בָּדְקֵי. שֶׁמַּעֲשִׂים נִבְדָּקִים בְּמַעֲשִׂים וּמְקַלְקְלִים אוֹתָן וְאֶת־כֹּל נוֹפְלִים לְתוֹכָהּ: שֹׁלֶא לְהוֹצִיא לַעַז. שֶׁיֹּאמְרוּ לֹא עָשׂוּ כְּסֵדֶר הָאֵלָה וְאֵין פּוֹרְעָנוּת זוֹ עַל יָדָהּ: מתנ' שִׁמְשׁוֹן הָלַךְ אַחַר עֵינָיו לְפִיכָךְ נִקְרוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיֹּאחֲזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת עֵינָיו'. אַבְשָׁלוֹם נִתְגָּאָה בִּשְׂעָרוֹ לְפִיכָךְ נִתְלָה בִּשְׂעָרוֹ, וְלָכֵן שֶׁצָּא עַל עֶשֶׂר פְּלֻגְּשֵׁי אָבִיו לְפִיכָךְ נִתְּנוּ בּוֹ עֶשֶׂר לוֹנְבִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּסְּכוּ לְעֵשָׂרָה אֲנָשִׁים נְשֵׁאֵי כְּלֵי יוֹאָב'. וּלְפִי שֶׁנָּגַע שֵׁלֶשׁ גְּבוּרוֹת, לֵב אָבִיו וְלֵב בֵּית דִּין וְלֵב יִשְׂרָאֵל (שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיְגַנֵּב אַבְשָׁלוֹם אֶת לֵב אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל') לְפִיכָךְ נִתְקְעוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ וַיִּתְקָעֵם בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם'. וְכֵן לְעִנְיַן הַטּוֹבָה, מִרְיָם הִמְתִּינָה לְמֹשֶׁה שָׁעָה אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַתִּתְצַב אֲחוֹתוֹ מֵרָחֹק', לְפִיכָךְ נִתְעַכְּבוּ לָהּ יִשְׂרָאֵל ז' יָמִים בַּמִּדְבָּר, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הֵאָסֵף מִרְיָם'. יוֹסֵף זָכָה לִקְבּוֹר אֶת אָבִיו וְאֵין בְּאֶחָיו גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיַּעַל יוֹסֵף לִקְבֹּר אֶת אָבִיו וַיַּעֲלוּ עִמּוֹ גַּם רֶכֶב גַּם פָּרָשִׁים'. מִי לָנוּ גָּדוֹל מִיּוֹסֵף שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא מֹשֶׁה. מֹשֶׁה זָכָה בְּעַצְמוֹת יוֹסֵף וְאֵין בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ'. מִי גָּדוֹל מִמֹּשֶׁה שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא הַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּיְא'. לֹא עַל מֹשֶׁה בִּלְבַד אָמְרוּ אֶלָּא עַל כָּל הַצַּדִּיקִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד ה' יַאַסְפֶךָ':

גְּמָרָא. תָּנוּ רַבָּנָן, שִׁמְשׁוֹן בְּעֵינָיו מָרַד, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל אָבִיו אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יָשְׁרָה בְּעֵינָי'. לְפִיכָךְ נִקְרוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיֹּאחֲזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת עֵינָיו'. אֵינִי, וְהָכְתִיב 'וְאָבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ כִּי מֵה' הִיא'. כִּי אָזַל, מִיכָּא בָּתַר יְשַׂרְיוּתֵיהּ אָזַל. תָּנָא רַבִּי אוֹמֵר, תְּחִילַת קִלְקוּלוֹ בְּעֵזָּה, לְפִיכָךְ לָקָה בְּעֵזָּה. תְּחִילַת קִלְקוּלוֹ בְּעֵזָּה, דִּכְתִיב 'וַיֵּלֶךְ שִׁמְשׁוֹן עַזָּתָה וַיַּרְא שָׁם אִשָּׁה זוֹנָה וגו'. לְפִיכָךְ לָקָה בְּעֵזָּה, דִּכְתִיב 'וַיּוֹרִידוּ אוֹתוֹ עַזָּתָה'. וְהָכְתִיב 'וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה', תְּחִילַת קִלְקוּלוֹ מֵיכָא בְּעֵזָּה הָיָה. 'וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיֶּאֱהַב אִשָּׁה בְּנַחַל שׂוֹרֵק וּשְׁמָהּ דְּלִילָה, תָּנָא רַבִּי אוֹמֵר, אֵילְמָלֵא (לֹא) נִקְרָא שְׁמָהּ דְּלִילָה, רְאוּיָה הָיְתָה שֶׁתִּקָּרֵא דְּלִילָה, דְּלִילָה אֶת כֹּחוֹ, דְּלִילָה אֶת לִבּוֹ, דְּלִילָה אֶת מַעֲשָׂיו. דְּלִילָה אֶת כֹּחוֹ, דִּכְתִיב 'וַיַּסֵּר כֹּחוֹ מֵעָלָיו'. דְּלִילָה אֶת לִבּוֹ, דִּכְתִיב 'וַתָּרָא דְלִילָה כִּי הִגִּיד לָהּ אֶת כָּל לִבּוֹ'. דְּלִילָה אֶת מַעֲשָׂיו, דְּאִסְתַּלַק שְׁכִינָה מִינֵּיהּ, דִּכְתִיב 'וְהוּא לֹא יָדַע כִּי ה' סָר מֵעָלָיו'. וְתָרָא דְלִילָה כִּי הִגִּיד לָהּ אֶת כָּל לִבּוֹ' מָנָא יָדְעָה, אָמַר רַבִּי חָנִין אָמַר רַבִּי, נִיקְּרִין דִּבְרֵי אֱמֶת. אַבַּיֵי אָמַר, יָדְעָה בּוֹ בְּאוֹתוֹ צָדִיק דְּלֵיהּ מַפִּיק שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה, כְּגוֹן דְּאָמַר 'עִוֵּר אֱלֹהִים אֲנִי' אָמְרָה הַשְׁתָּא וַדַּאי קוֹשְׁטָא קָאָמַר. 'וַיְהִי כִּי הֵצִיקָה לוֹ בִּדְבָרֶיהָ כָּל הַיָּמִים וַתְּאַלְּצֵהוּ' מַאי 'וַתְּאַלְּצֵהוּ', אָמַר רַבִּי יִצְחָק דִּבְרֵי רַבִּי אַמִּי, בִּשְׁעַת גְּמַר בִּיאָה נִשְׁמְטָה מִתַּחְתָּיו. 'וַתֹּאמֶר הַשְׁמֵרִי נָא וְאַל תִּשְׁתִּי יַיִן וְשֵׁכָר וְאַל תֹּאכְלִי כָּל טְמֵאָה' מַאי 'וְתוּ עַד הַשְׁתָּא דְּבָרִים טְמֵאִים קָאָכְלָה, אָמַר רַבִּי יִצְחָק דִּבְרֵי רַבִּי אַמִּי, דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בְּגִנּוּי. 'וַיִּבְקַע אֱלֹהִים אֶת הַמַּכְתֵּשׁ אֲשֶׁר בַּלֶּחִי', אָמַר רַבִּי יִצְחָק דִּבְרֵי רַבִּי אַמִּי, הוּא אֵיזֶה לְדֶבֶר טָמֵא, לְפִיכָךְ נִתְלוּ חַיָּיו בְּדֶבֶר טָמֵא. 'וַתַּחַ ל רוּחַ ה' וגו' אָמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, חָלְתָה בְּנוּאָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוּ, דִּכְתִיב 'יְהִי דָן נָחָשׁ עֲלֵי דָרֶךְ'. 'לְפִיעָמוֹ בְּמַהֲנֵה דָן' אָמַר רַבִּי יִצְחָק דִּבְרֵי רַבִּי אַמִּי, מְלַמֵּד שֶׁהָיְתָה שְׁכִינָה מְקַשְׁקֶשֶׁת לְפָנָיו כְּזוֹג, כְּתִיב הָכָא 'לְפִיעָמוֹ בְּמַהֲנֵה דָן', וּכְתִיב הָתָם 'פַּעֲמֹן וְרִימּוֹן'. 'בֵּין צְרָעָה וּבֵין אַשְׁתָּאוֹל' אָמַר רַבִּי אַפֵּי, צְרָעָה וְאַשְׁתָּאוֹל שְׁנֵי הָרִים גְּדוֹלִים הָיוּ וְעָקְרָן שִׁמְשׁוֹן וְטִחְנָן זֶה בְּזֶה. 'וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל' אָמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא,

הוּחַל שִׁבּוּעָתוֹ שֶׁל אֲבִימֶלֶךְ, דִּכְתִיב ״אִם תִּשְׁקֹר לִי וּלְנִינִי וּלְנֶכְדִּי״. ״וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיִּבָּרְכֵהוּ ה׳ בְּמַה בֵּרְכוֹ, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שֶׁבֵּרְכוֹ בְּאָמָתוֹ, אָמָתוֹ בְּבָנָיו אָדָם, וְזַרְעוֹ בְּנַחַל שׁוֹטֵף. ״וַיִּקְרָא שְׁמְשׁוֹן אֶל ה׳ וַיֹּאמַר ה׳ אֱלֹהִים זָכְרֵנִי נָא וְחַזְקֵנִי נָא אַךְ הַפַּעַם הַזֶּה וְאִנָּקְמָה נְקַם אַחַת מִשְּׁתֵי עֵינַי מִפְּלִשְׁתִּים. אָמַר רַב, אָמַר שְׁמוּאֵל לְפִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם זְכוֹר לִי עֲשָׂרִים (וּשְׁתַּיִם) שָׁנָה שֶׁשָּׁפַטְתִּי אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא אָמַרְתִּי לְאֶחָד מֵהֶם הַעֲבֵר לִי מַקֵּל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. ״וַיֵּלֶךְ שִׁבְּשׁוֹן וַיִּלְכֹּד שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שׁוּעָלִים׳ מַאי שְׁנָא שׁוּעָלִים, אָמַר רַבִּי אִילְעָא בַּר נָגְדִי אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, אָמַר שְׁמוּאֵל, יָבֹא מִי שֶׁחָזַר לַאֲחוֹרָיו וְיִקְרַע מִפְּלִשְׁתִּים שֶׁחָזְרוּ בִּשְׁבוּעָתָן. תַּנְיָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן הַחֲסִיד, בֵּין בְּתִיתֵי שֶׁל שְׁמְשׁוֹן, שִׁשִּׁים אַמָּה הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וַיִּשְׁכַּב שִׁמְשׁוֹן עַד חֲצִי הַלַּיְלָה, וַיָּקָם בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, וַיֶּאֱחֹז בְּדַלְתוֹת שַׁעַר הָעִיר וּבְשְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וַיִּסָּעֵם עִם הַבְּרִיחַ׳ וְיָשַׂם עַל כְּתֵפָיו, וְגִמְירִי דְּאֵין דַּלְתוֹת עַזָּה פְּחוּתוֹת מִשִּׁשִּׁים אַמָּה. ״וַיְהִי טוֹחֵן בְּבֵית הָאֲסִורִים׳ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֵין טְחִינָה אֶלָּא לְשׁוֹן עֲבֵירָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר תִּטְחַן לְאַחֵר אִשְׁתִּי׳, מְלַמֵּד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד הֵבִיא לוֹ אֶת אִשְׁתּוֹ לְבֵית הָאֲסוּרִים כְּדֵי שֶׁתִּתְעַבֵּר הֵימֶנּוּ. אָמַר רַב פָּפָּא, הֵיינוּ דְּאָמְרִי אִינְשֵׁי, כַּמָּה דְּשֵׁתֵי חַמְרָא, חַמְרָא. כַּמָּה דְּשֵׁתֵי חַמְרָא, גְּרִידָא דוּפְלָא. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַמְּזַנֶּה, אִשְׁתּוֹ מְזֻנָּנֶת עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר ׳אִם נִפְתָּה לִבִּי עַל אִשָּׁה וְעַל פֶּתַח רֵעָי אָרָבְתִּי׳ וְכִתִיב ׳תִּטְחַן לְאַחֵר אִשְׁתִּי וְעָלֶיהָ יִכְרְעוּן אֲחֵרִין׳, וְהֵיינוּ דְּאָמְרִי אִינְשֵׁי, אִיהוּ בִּי קָאֵי וְאִיתְּתֵיהּ בֵּי בּוּצִינְיָא. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁמְשׁוֹן דֶּן אֶת יִשְׂרָאֵל כַּאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר ׳דָּן יָדִין עַמּוֹ כְּאַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׳. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁמְשׁוֹן עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר ׳כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן ה׳ אֱלֹהִים וְגוֹ׳׳. אֶלָּא מֵעַתָּה, לֹא יִמָּחֶה. אֶלָּא, מַעְיַן שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵגֵן עַל כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ, אַף שִׁמְשׁוֹן מֵגֵן בְּדוֹרוֹ עַל יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּלָעָם חִיגֵּר בִּרְגְלוֹ אַחַת הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וַיֵּלֶךְ שָׁפִי׳. שִׁמְשׁוֹן חִיגֵּר בְּשְׁתֵּי רַגְלָיו הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר ׳שְׁפֵיפֹן עֲלֵי אֹרַח׳. תָּנוּ רַבָּנָן, חֲמִשָּׁה נִבְרְאוּ מֵעֵין דּוּגְמָא שֶׁל מַעְלָה, וְכוּלָּן לְקֹנִי בָּהֶן. שִׁמְשׁוֹן בְּכֹחוֹ, שָׁאוּל בְּצַוָּארוֹ, אַבְשָׁלוֹם בְּשֵׂעָרוֹ, צְדְקִיָּה בְּעֵינָיו, אָסָא בְּרַגְלָיו. דִּכְתִיב ״וַיַּסֵּר כֹּחוֹ מֵעָלָיו׳. שָׁאוּל בְּצַוָּארוֹ, דִּכְתִיב ״וַיִּקַּח שָׁאוּל אֶת הַחֶרֶב וַיִּפֹּל עָלֶיהָ׳. אַבְשָׁלוֹם בְּשֵׂעָרוֹ, דִּכְתִיב ״בְּדָבְעֵנָן לְמִיסַר קָמָן. צְדְקִיָּה בְּעֵינָיו, דִּכְתִיב ״וְאֶת עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ עִוֵּר׳. אָסָא בְּרַגְלָיו, דִּכְתִיב ״רַק לְעֵת זִקְנָתוֹ חָלָה אֶת רַגְלָיו׳, וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שֶׁאַחֲזוּהוּ פַּדַּגְרָא. אָמַר לֵיהּ רַב זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן לְרַב נַחְמָן, הֵיכִי דָּמֵי פַּדַּגְרָא, אָמַר לֵיהּ כְּמַחט בְּבָשָׂר הַחַי. מָנָא יָדַע, אִיכָּא דְּאָמְרִי, מִיחַשׁ הֲוָה חֹשׁ בֵּיהּ. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, מְרַפֵּיהּ שַׁמַּע לֵיהּ, וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, ׳סוֹד ה׳ לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם׳. דָּרַשׁ רָבָא, מִפְּנֵי מָה נֶעֱנַשׁ אָסָא, מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה אַנְגַרְיָא בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וְהַמַּלְאָךְ אֲסָא הִשְׁמִיעַ אֶת כָּל יְהוּדָה אֵין נָקִי׳. מַאי ׳אֵין נָקִי׳, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אֲפִילּוּ חָתָן מֵחַדְרוֹ וְכַלָּה מֵחוּפָּתָהּ. כְּתִיב ״וַיָּרֶד שְׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה׳, וְכְתִיב ״וַיַּרְא בַּת אֶחָד מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים בְּתִמְנָתָה׳, אָמַר רַבִּי אַלְעָזָר, שְׁמְשׁוֹן שִׁנְּתַנָּה בָּהּ, כְּתִיב בֵּיהּ יְרִידָה, יְהוּדָה שְׁנִתְעַלָּה בָּהּ, כְּתִיב בֵּיהּ יְרִידָה. כְּתִיב ״וַיִּרְדוּ אֲחֵי אָבִיו וְכָל עַמּוֹ וַיַּעֲלוּ וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ׳. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שִׁפְּרָה בְּאָמָתוֹ. לְהִיוֹת זַרְעוֹ בְּנַחַל שׁוֹטֵף. לְמָה שְׁנִתְאָרָה נִתְבָּרֵךְ. נִקַּם אַחַת מִשְּׁתֵי עֵינַי. שֹׁכַר אַחַת מֵעֵינַי תֵּן לִי בִּנְקָמָה זוֹ, וְשֹׁכַר הָאַחֶרֶת לְעוֹלָם הַבָּא. שֶׁחִזֵּר לַאֲחוֹרָיו. כְּשֶׁצָּדְקָן אוֹתוֹ אֵינוֹ (מְרַחִיק) לְבָרוֹחַ אֶלָּא חוֹזֵר עַל־עֲקֵבֵי־לְוֹת: שַׁעַר הָעִיר. בְּשַׁעֲרֵי׳ עַזָּה מִשְׁתֵּי קְרָנוֹת: עַל בְּרִיחָיו. כְּשֶׁיֵּרְאוּ כְּרִיחָיו: קְצֵי דְּשָׁתֵי חַמְרָא

וְרַב הוּנָא: קָאֵי וּבוֹכֵי. מִין אֶחָד הוּא, אֶלָּא שֶׁאֵלּוּ גְּדוֹלִים וְאֵלּוּ קְטַנִּים. כְּלוֹמַר בְּמָה שֶׁהוּא עוֹסֵק הֵיא עֲסוּקָה: כְּאַחַד. כְּיָחִידוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּמִשְׁפָּט עָדָק: שָׁמָשׁ. לְשׁוֹן חוֹמָה, כְּמוֹ וְשָׁמַתִּי כַדְכֹּד שִׁמְשׁוֹתָיִךְ (יְשַׁעְיָהוּ נד:יב): עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ״. מִשְׁמַע שֶׁמְּבָרֵךְ בִּשְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ מִמָּשׁ: מָעַן שָׁמוֹ. שֶׁאֵין שָׁמָשׁ שֵׁם מִמָּשׁ, אֶלָּא מָגֵן וּמְצִיל: שָׁפִי. אִשְׁלוּיֵי״ש, כְּמוֹ דְּשֵׁף מְדוֹכְתֵּיהּ (מְגִלָּה דף כה מכ:): שְׁפִיפוֹן. שֶׁפְּיָה בְּפוֹלְנִ״ט: מָעַן הוּנְמָא בוּ׳. נִשְׁתַּנּוּ מִן הַהַתְחָנוּת לְהִתְפָּאֲרוּת: וַיֵּרֶד בּוּחַ. לֹא מֵיתִיתִי רְאָיָה אֶלָּא דִּכְלָן לְקֹי: שָׁאוּל בְּצַוָּארוֹ. וְרִגְבָּה מִכָּל הָעָם מִשִּׁכְמוֹ (שְׁמוּאֵל א ט יג): וַיִּפֹּל עָלֶיהָ. מָקוֹם שֶׁהוֹרְגִין בְּחֶרֶב וְהֵיינוּ צַוָּאר: צִדְקִיָּה בְּעֵינָיו. לֹא יָדְעָנָא מִנְּלָן דִּנְשִׁתַּנְּתָה לְשֶׁבֶת, וְכֵן אָסָא בְּרַגְלָיו, אֶלָּא כֵּן שָׁמַע מִרַּבּוֹ: פּוֹדְגְרָא. שֵׁם חֳלִי הוּא שֶׁאוֹחֵז בְּרַגְלַיִם וְקוֹרֵא לוֹ פּוֹדְגְרָא: נֶעֱנַשׁ אָסָא. לְחֹלוֹת: אַנְגַרְיָא. עֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ: הִשְׁמִיעַ אֶת כָּל יְהוּדָה. הוֹצִיעָן, וְיֹאשִׁיָּהוּ אֶת אֲבִנֵי הַרְמָתָה שֶׁהָיְתָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בּוֹנָה עָלֶיהָ בֶּרֶךְ לִבְזִתֵּי תֹּת יוֹצֵא וּבָא לְאָסָא: חָתָן. שֶׁכְּתוּבוֹ בּוֹ נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ וגו׳ (דְּבָרִים כד:ה): כְּתִיב וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה. אַלְמָא תִּמְנָת בֵּירִידָה, וּכְתִיב עוֹלֶה תִּמְנָתָה אַלְמָא עֲלִיָּה הִיא, וְשִׁמְשׁוֹן וִירִידָתוֹ תַּרְוַיְיהוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֲווּ: שְׁנִתְנַנָּה בָּהּ. שֶׁנָּשָׂא מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים הָאֲסוּרוֹת לוֹ: יְהוּדָה נִתְעַלָּה. שֶׁמִּשָּׁם נוֹלְדוּ פֶּרֶץ וְזֶרַח שֶׁהֶעֱמִידוּ מְלָכִים וּנְבִיאִים בְּיִשְׂרָאֵל: דְּאִתֵּי מִתָּאי נִיקָּא. שֶׁהִיְתָה מְיֻשֶּׁבֶת בְּאֶמְעִין שֶׁפּוֹצֵא הַדֹּר. הָבָא לָהּ מֵרֹאשׁ הָהָר יוֹרֵד, הָבָא לָהּ מֵרַגְלֵי הָהָר עוֹלֶה: בְּנוֹן וְדַרְנִי וּבֵי בָּארִי וְגַרְשׁ. עֲיָירוֹת הֵן בִּיהוּשׁוּת בִּשְׁפוֹעַ הָהָרִים: מְצֻפּוֹת לְרֹאשׁוֹתָן. שֶׁהָיוּ רוֹאוֹת: רוֹעִין לְהִתְקַבֵּץ שָׁם וְלָלוֹן, וְהָיְתָה חֲבִיבָה עֲלֵיהֶם: שֶׁנִּתְּנָה עֵינֶיהָ לְרַבֵּיהָ. דּוּגְמָא וּפִתְחָה הַתֵּר נִתְּנָה לְעַצְמָהּ שֶׁאֵין עֲבֵרָה בְּדָבָר: נִיזְרֵת אֲנִי. וְאֵינִי עוֹבֶדֶת כּוֹכָבִים, וּרְאוּיָה לְךָ: פְּנוּיָה אֲנִי. וּמִתְּרֵת לְכָל אָדָם: יְתוֹמָה אֲנִי. וְהָיִיתִי קְטַנָּה וְהִשִּׂיאַנִי אִמִּי וְאָחִי וְאֵין נִשּׂוּאִין לְעֵר וְאוֹנֵן כְּלוּם לְאָסוֹר עָלַיִו מִשּׁוּם בִּלְתּוֹ, וְאֵין זְכוּת לְאָם וְלָאַחִים לְהַשִּׂיא קְטַנָּה אֶלָּא הָאָב וְזוֹכֶה בָּהּ בִּדְכְתִיב אֶת בְּתִי נְתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה וְקַיְיכִ״ט כג). וְלִדְבָר סְבָרָא לָאו בְּתוּ שֶׁל שֵׁם הָיְתָה, שֶׁמִּשְּׁנַת שִׁשִּׁים לְיָעֲקֹב כְּלוּ שְׁנוֹתָיו שֶׁל שֵׁם, וְיַעֲקֹב בֶּבֶר הָיָה יוֹתֵר מִבֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה הָיָה כְּשֶׁיָּרַד לְמִצְרַיִם: מְהוֹדֶרֶת אֲנִי. מְנֻדֶּה: יְבַמְתִּי בּוּ. לְהַחֲזִנּוֹת עוֹבְרִים וְשָׁבִים: פּוּנְדָּק. לְלוֹן שָׁם אוֹרְחִים, וּלְשׁוֹן אַשֵּׁ״ל נוֹטְרִיקוֹן הוּא, אֲבִילָה שְׁתִיָּה לְוָיָה, שֶׁהָיְתָה מְאַכִּילָן וּמַשְׁקָן וְאוֹתָ״ם מְלָוָה אוֹתָן: וַיֵּשֶׁב אֲחֵלֵי אֲפַדְנוֹ: פָּסוּק הוּא בְּדָנִיֵּאל עַל אַחַד מִהַמְּלָכִים:

אלא

אלא מעתה לא יסמוך. תימה לרבי מאי שנא משלום דאמר בפ״ק דשבת (דף י:) אמר רב המנונא משמיה דעולא אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ משום דשם גופיה איקרי שלום כדכתיב ויקרא לו ה׳ שלום ולא קא חשיב ליה במס׳ סופרים (פ״ז) בהדי שמות שאין נמחקין ונראה דתנא דשייר ועדיף מדנון ורדופו דאמר בפרק שבועת העדות (שבועות דף לה:) דנמחק דלא אשכחן שקרא דהקב״ה שמו כך חנון והכא פריך אהא דקאמר על שמו של הקב״ה נקרא משמע דשמו נקרא כך והיינו דקא דחי אלא מעתה שמו כמו חנון על שם שהוא חנון ומרחם על בריותיו:

נוח

אלא

תוספות

נוח לו לאדם שיפיל את עצמו לתוך כבשן האש. כדאמר בפ' הזהב (ב"מ קי ע"ב) כל היורדין לגדיבמס עולין חוץ משלשה וחד מינייהו המלבין פני חבירו ברבים ואומר נמי (סנ סנ.) נוח לו לאדם שיכעוך ספק אשת איש ואל ילבין פני חבירו ברבים מנלן מדוד ונראה האי דלא חשיב ליה (פסחים קי סנ.) בהדי ג' עבירות שאין עומדים בפני פקוח נפש עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים משום דעבירת הלבנת פנים אינה מפורשת בתורה ולא נקט אלא עבירות המפורשות:

יצאת בת קול ואמרה ממני יצאו כבושים. בשלהי מסכת מכות (קי כב:) מסיק דהכי גמירי לה:

דקרב רישא לגבי גופיה. תימה רבי מאיר דאמר בחלק (סנהדרין קי קנ.) אבשלום אין לו חלק לעולם הבא א"כ סבירא ליה דקרב רישיה לגבי גופיה ולא סבירא ליה דאיתיהי לעלמא דאתי מכל מקום אסקיה משבעה מדורי דגיהנם ואם כן אמאי לא חשיב ליה בהדי אחז ואחזיה דאמר (נכ קנ.) לא חזיין ולא נידונין וי"ל דלא חשיב אלא מלכים:

דאייתי לעלמא דאתי. ואי קשיא הא אמרו בחלק (סנהדרין קי קנ.) ברא מזבי אבא אבא לא מזבי ברא בדבתיב ואין מידי מציל אין אברהם מציל את שמעאל ולא יצחק את עשו אבל הבן מציל את האב בגון יאשיהו שלא מנו את אמון וי"ל משום דאבשלום נטל את שלו בעולם הזה שנתרב במיתה משונה הרעיולה לו תפלת אביו דומיא דיהויקים דאמר התם שהיה כתוב בו עלוגלותו זאת ועוד אחרת ונפרע ממנו לאחר מיתה לא מנו אותו ועוד אבשלום לא עבד עבודת כוכבים א"נ מצי למימר הא דאמר אבא לא מזבי ברא היינו משום בבוד האב אין מונעין מלמנותו עם רשעים בלא תפלה אבל תפלה מועלת לרוב התפלל על אבשלום ולעולם

רש"י

אֶלָּא ׳וַיִּקְרָיא. לְמַד לְבַרְיוֹת לִקְרוֹת שָׁם בְּשֵׁם ה׳ אֵל עוֹלָם: **ביצר לאחאב שאכלו ושתו.** מִשְׁלוֹ הָיוּ עוֹמְדִין לִבְרֹכוֹ לְאַבְרָהָם. וְהוּא אוֹמֵר לָהֶם וּכִי מִשֶּׁלִּי אֲכַלְתֶּם: **שכפתה פניך בבית חמיך.** וְלֹא רָאָה אוֹתָהּ כָּל הַיָּמִים שֶׁנִּדְּלָה בְּבֵיתוֹ, לְפִיכָךְ לֹא הִכִּיר בָּהּ: **אמוץ.** אֲבִיו שֶׁל יְשַׁעְיָהוּ וְאַמַּעְיָה מְגֹרֶע מֶלֶךְ יְהוּדָה אוֹתָם הוּא, וְאַמּוֹעֵי אָחִיו בְּיָא הָיָה, אַלְמָא נְבִיאִים נָפִיק מִנֵּה: **היא מתוצאת.** הֵנֵי מִשְׁמַע לְשׁוֹן מוֹצָאָה בְּעֵל כָּרְחָהּ, הִיא מוֹצֵאת מִשְׁמַע לְשׁוֹן מְצִיאָה: **סימניך.** חוֹתְמוֹ וּפִתְּילִים וּמַטֶּה. שֶׁבָּא סַמַּאֵל שֶׁהוּא שֹׂר שֶׁל אֲדוֹם וְרִיחֵק כְּדִי שֶׁתִּשְׁתָּרֵף וְלֹא יֵצֵא דָּוִד מִמֶּנָּה הַמְּבֻזֶּה אֲדוֹם בְּגִיא מֶלַח: **יונת אלם יחזקים.** עַל עִסְקֵי הַרְחָקָה שֶׁנַּעֲשׂוּ סִימָנֶיהָ רְחוֹקִים: **לדוד מכתם.** לְאוֹתָהּ שֶׁהִיתָה (שהיא) רְאוּיָה וְעוֹמֶדֶת לְצֵאת מִמֶּנָּה דָּוִד: **שהוא מגן.** עָנִיו: **ותם.** תְּמִים בְּדַרְכֶיהָ: **מכתו תמה.** מִקּוֹם מְילָה שֶׁהוּא רָאוּי לְמִכָּה הָיָה תָּם וְשָׁלֵם, שֶׁלֹּא שְׁהוּא רָאוּי לְחִסָּרוֹן: **ד"א בשם שנתקנאו.** קֹדֶם שְׁמָלַךְ: **בך בגדלתו.** לְאַחַר שְׁמָלַךְ, וּלְשׁוֹן מִכְתָּם שֶׁהִיתָה תְּמָה מִכָּתוֹ מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ, לֹא נִחְסַר עִנְּוָתָנוּתוֹ וְלֹא נִשְׁתַּנְּיָה: **והיא שלחה וגו׳ לאיש אשר אלה לו.** וְלֹא שִׁלְּחָה לוֹ לֵאמֹר מִמֶּךָּ אֲנִי הָרָה וְהָרֵי סִימָנֶיךָ שֶׁלָּךְ: **ותיתא ליה סיטרי.** לְשֶׁלִּיחָהּ אָמוּר לוֹ שֶׁמִּמֶּנִּי אֲנִי הָרָה וְאִלּוּ סִימָנֶיךָ: **ואל ילבין בי.** אַף זוֹ נוֹחַ הָיְתָה לָהּ לְשָׁרְפָהּ וְאַל תַּלְבִּין פָּנֶיהָ, לְפִיכָךְ שִׁלְּחָה לוֹ, אִם יוֹדֶה וְיִגָּלֶה הוּא עַצְמוֹ אֶת הַדָּבָר יִגָּלֶה, וְאִם לְאוּ תִּשָּׂרֵף וְלֹא תַּגְלֶה הִיא אֶת הַדָּבָר: **בהכר בשר.** אֶל אֲבִיו דָּבָר שִׁנְצְטָעֵר בּוֹ, וּבְהֹכֶר בְּשַׂרוֹתֹ: **מנא ידע.** שֶׁמִּמֶּנּוּ הִיא מְעֻבֶּרֶת. שֶׁמָּא אַף אֲחֵרִים בָּאוּ עָלֶיהָ: **ויאמר.** בַּת קוֹל אָמְרָה: **בבושים.** דְּבָרִים עֲלוּמִים שֶׁנִּגְזְרוּ מִלִּפְנֵי שֶׁיֵּצְאוּ מִזּוֹ מְלָכִים, וְאִי אִפְשָׁר לְצֵאת אֶלָּא מִיהוּדָה דִּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית מט) גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה. כְּבוּשִׁים – דִּבְרֵי סֹתֵר, גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ בְּהֵדֵי כִּבְשֵׁי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמָה לָךְ, בִּבְרָכוֹת (קה י.) גְּבִי חִזְקִיָּה: **ביון שידעה.** שֶׁיִּדְּעָה בָּהּ שֶׁהִיא צַדְקָנִית וּלְשֵׁם שָׁמַיִם נִתְכַּוְּנָה: **משקין לימים.** מִשְׁנָה לְשָׁנָה, שֶׁנִּזְיר עוֹלָם הָיָה וּמִגַּלַּח אַחַת לי"ב חֹדֶשׁ: **דקריב ריישיה לגבי גופיה.** שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ מְשֻׁלָּךְ לְחוּצָה מִגּוּפוֹ: **וקרבנו.** שֶׁלָּקָה מַכַּת רַע לְעַצְמוֹ. וְהֵכִי קָאָמַר קְרָא, וְאַבְשָׁלוֹם לָקָה לוֹ אֶת הַמִּצְבֶּצֶת אֲשֶׁר בְּעֵמֶק הַמֶּלֶךְ: בְּחַיָּיו, וַיַּעַשׂ לוֹ אֶת מַצֶּבֶת אֲשֶׁר בְּעֵמֶק הַמֶּלֶךְ: **עצה עמקה.** שֶׁל הַקָּבָ"ה שֶׁהוּא מֶלֶךְ עוֹלָם שֶׁגָּזַר עַל דָּוִד כֵּן בְּמַעֲשֶׂה בַּת שֶׁבַע:

הנני

אֶלָּא ׳וַיִּקְרָיא, מִלְּמֵד שֶׁהִקְרִיא אֲבָרָהָם אֲבִינוּ לְשִׁמּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּפֶה כָּל עוֹבֵר וְשָׁב. כֵּיצַד, לְאַחַר שֶׁאָכְלוּ וְשָׁתוּ, עָמְדוּ לְבָרְכוֹ, אָמַר לָהֶם, וְכִי מִשֶּׁלִּי אֲכַלְתֶּם, מִשֶּׁל אֱלֹהֵי עוֹלָם אֲכַלְתֶּם, הוֹדוּ וְשַׁבְּחוּ וּבֵרְכוּ לְמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. ׳וַיִּרְאָהָ יְהוּדָה וַיַּכִּירֶהָ כִּי כַּסְּתָה פָּנֶיהָ׳, מִשּׁוּם דְּכַסְּתָה פָּנֶיהָ חָשְׁבָה לְזוֹנָה כִּי כַּסְּתָה פָּנֶיהָ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁכִּסְּתָה פָּנֶיהָ בְּבֵית חָמִיהָ לְזוֹנָה, אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, כָּל כַּלָּה שֶׁהִיא צְנוּעָה בְּבֵית חָמִיהָ, זוֹכֶה וְיוֹצְאִין מִמֶּנָּה מְלָכִים וּנְבִיאִים. מְנָלָן, מִתָּמָר. נְבִיאִים, דִּכְתִיב ׳חְזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶּן אָמוֹץ׳. מְלָכִים, מִדָּוִד. וְאָמַר רַבִּי לֵוִי, דָּבָר זֶה מְסוֹרָת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ, אָמוֹץ וַאֲמַצְיָה אַחִים הָיוּ. ׳הוּא מוֹצֵאת׳ הִיא מִיתּוֹצֵאת מִיבָּעֵי לֵיהּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְאַחַר שֶׁנִּמְצְאוּ סִימָנֶיהָ, בָּא סַמָּאֵל וְרִיחֲקָן, בָּא גַּבְרִיאֵל וְקֵרְבָן, הֵיינוּ דִּכְתִיב ׳לַמְנַצֵּחַ עַל יוֹנַת אִלֵּם רְחֹקִים לְדָוִד מִכְתָּם׳. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִשֶּׁעָשָׂה שֶׁנִּתְרַחֲקוּ סִימָנֶיהָ, נַעֲשִׂית כְּיוֹנָה אִילֶּמֶת. ׳לְדָוִד מִכְתָּם׳ שֶׁיָּצָא מִמֶּנָּה דָּוִד שֶׁהָיָה תָּקֵף וְתָם לְכֹל. דָּבָר אַחֵר ׳מִכְתָּם׳ שֶׁהָיְתָה מְתֻכָּתֶת וְתָמָה, שֶׁנּוֹלַד כְּשֶׁהוּא מְהוּגָל. דָּבָר אַחֵר, ׳מִכְתָּם׳ בְּשֵׁם שֶׁבְּקַטְנוּתוֹ הִקְטִין עַצְמוֹ אֵצֶל מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ לְלִמּוּד תּוֹרָה, כָּךְ בִּגְדוּלָּתוֹ. ׳יְהִי שְׁלָחָה אֶל חֲמִיהָ לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה לוֹ אָנֹכִי הָרָה׳, וְתֵימָא לֵיהּ מֵימַר, אָמַר רַב זוּטְרָא בַּר טוֹבִיָּה אָמַר רַב, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, נוֹחַ לוֹ לָאָדָם שֶׁיַּפִּיל עַצְמוֹ לְתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ וְאַל יַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵירוֹ בָּרַבִּים, מִנַּיִן שֶׁהוּא מִמֶּנּוּ, בְּ׳הַכֹּר׳ בִּישַּׁר בִּישְׁרוּהוּ - ׳הַכֹּר נָא׳ אָמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, בְּ׳הַכֹּר׳ בִּישַּׁר לְאָבִיו, בְּ׳הַכֹּר׳ בִּישְׁרוּהוּ. אֶלָּא לְשׁוֹן בַּקָּשָׁה, אָמְרָה לֵיהּ כִּבְקַשְׁתִּי מִמְּךָ הַכֵּר פְּנֵי בּוֹרְאֵךְ וְאַל תַּעֲלִים עֵינֶיךָ מִמֶּנִּי. ׳וַיַּכֵּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה מִמֶּנִּי׳, הֵיינוּ דְּאָמַר רַב חָנִין בַּר בִּיזְנָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן חֲסִידָא, ׳יוֹסֵף שֶׁקִּדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם בַּסֵּתֶר, זָכָה וְנִקְרָא בְּרוּךְ הוּא, דִּכְתִיב ׳עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ׳, יְהוּדָה, שֶׁקִּדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם בְּפַרְהֶסְיָא, זָכָה וְנִקְרָא בְּרוּךְ הוּא. בְּיָנוֹן שֶׁהוֹדָה וְאָמַר ׳צָדְקָה מִמֶּנִּי׳ יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה, אַתָּה הִצַּלְתָּ תָּמָר וּשְׁנֵי בָּנֶיהָ מִן הָאוּר, חַייֶךָ שֶׁאֲנִי מַצִּיל בְּזִכּוּתְךָ שִׁלְשָׁה מִבָּנֶיךָ מִן הָאוּר, מַאן נִינְהוּ, חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה. ׳צָדְקָה מִמֶּנִּי׳ מָנָא יָדַע, יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה, מִמֶּנִּי יָצְאוּ בְּנֵי׳ם. ׳וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ׳ אָמַר שְׁמוּאֵל סָבָא, חֲמִשָּׁה דְּרָכִים שְׁמוּאֵל בַּר אַמֵּי מְשַׁמֵּיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל בַּר אַמֵּי, בֵּיוָן שֶׁיָּדְעָה שׁוּב לֹא פָּסַק מִמֶּנָּה, כְּתִיב הָכָא ׳וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ׳ וּכְתִיב הָתָם ׳קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף׳: אַבְשָׁלוֹם נִתְפָּאֵר בְּשִׂעָרוֹ וְכוּ׳: תְּנוּ רַבָּנָן, אַבְשָׁלוֹם בְּשִׂעָרוֹ מָרַד, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וַיְכַבְּשֻׁהוּ לֹא הָיָה אִישׁ יָפֶה וְגוֹ׳ וּבְגַלְּחוֹ אֶת רֹאשׁוֹ (וְגוֹ׳), וְהָיָה מִקֵּץ יָמִים לְיָמִים אֲשֶׁר יְגַלַּח כִּי כָבֵד עָלָיו וּגְלָחוֹ וְשָׁקַל אֶת שְׂעַר רֹאשׁוֹ מָאתַיִם שְׁקָלִים בְּאֶבֶן הַמֶּלֶךְ׳. תָּנָא, אֶבֶן שֶׁאַנְשֵׁי טִבֶּרְיָא וְאַנְשֵׁי צִיפּוֹרִי שׁוֹקְלִים בָּהּ. לְפִיכָךְ נִתְלָה בְּשִׂעָרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וַיִּקָּרֶא אַבְשָׁלוֹם לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד, וְאַבְשָׁלוֹם רֹכֵב עַל הַפֶּרֶד, וְיָבֹא הַפֶּרֶד תַּחַת שׂוֹבֶךְ הָאֵלָה הַגְּדוֹלָה, וַיֹּאחֶז [וַיֶּחֱזַק] רֹאשׁוֹ בָּאֵלָה וַיִּתֵּן בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ וְהַפֶּרֶד אֲשֶׁר תַּחְתָּיו עָבָר׳, [שֶׁקָּל סַפְסִירָא בְּעָא לְמִיפְסְקֵיהּ]. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִבְקַע שְׁאוֹל מִתַּחְתָּיו. ׳וַיִּרְגַּז הַמֶּלֶךְ, וַיַּעַל עַל עֲלִיַּת הַשַּׁעַר וַיֵּבְךְּ, וְכֹה אָמַר בְּלֶכְתּוֹ, בְּנִי אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְנִי [אַבְשָׁלוֹם], מִי יִתֵּן מוּתִי אֲנִי תַּחְתֶּיךָ אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְנִי׳. ׳וַיֻּגַּד הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר הִנֵּה הַמֶּלֶךְ בֹּכֶה וּמִתְאַבֵּל עַל אַבְשָׁלוֹם׳, מְלַמֵּד שֶׁמַּשְׁבִּיעָה יְמִינוֹ ׳בְּנִי בְנִי׳ לְמָחָר, שְׁבָעָה דְּאִסְקַרְיָה מִשְׁבָּעָה מְדוֹרֵי גֵּיהִנֹּם, וְאִידָךְ, אִיבָּא דְּאָמְרִי דְּקָרֵיב רֵישֵׁיהּ לְגַבֵּי גּוּפֵיהּ, וְאִיבָּא דְּאָמְרִי דְּאִיתֵיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. ׳וַאֲבְשָׁלוֹם לָקָח וַיִּצֶּב לוֹ בְּחַיָּיו׳ מַאי ׳לָקָח׳, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ שֶׁלָּקָה מַכַּת רַע לְעַצְמוֹ. ׳אֶת מַצֶּבֶת אֲשֶׁר בְּעֵמֶק הַמֶּלֶךְ וגו׳׳, אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא, בְּעֵצָה עֲמוּקָה שֶׁל מֶלֶךְ עוֹלָם,

דכתיב

מַסֶּכֶת כִּלְאַיִם

פֶּרֶק רִאשׁוֹן

הֲלָכָה א׳ מתני׳ הַחִטִּים וְהַזּוּנִין – אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הַשְּׁעוֹרִים וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, הַכַּסְמִין וְהַשִּׁיפוֹן, הַפּוֹל וְהַסַּפִּיר, וְהַפֶּרְקְדָן וְהַטּוֹפָח, וּפוֹל הַלָּבָן וְהַשְּׁעוּעִית – אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה.

גמרא כְּתִיב (ויקרא יט, יט): **שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם.** הָיִיתִי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ שְׁנֵי מִינֵי חִטִּים, וַאֲפִילּוּ שְׁנֵי מִינֵי שְׂעוֹרִים.

(שם) **בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאָיִם.** הָיִיתִי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ שׁוֹר שָׁחוֹר עַל גַּבֵּי שׁוֹר לָבָן, אוֹ שׁוֹר לָבָן עַל גַּבֵּי שָׁחוֹר.

(שם) **וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ.** הָיִיתִי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ שְׁנֵי מִינֵי צֶמֶר, וַאֲפִילּוּ שְׁנֵי מִינֵי פִּשְׁתִּים!

פִּירֵשׁ בַּבְּגָדִים (דברים כב, יא): **לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּיו.** מַה כִּלְאֵי בְּגָדִים שֶׁאָסַרְתִּי לְךָ, שְׁנֵי מִינִין – לֹא זֶה מִמִּין זֶה וְלֹא זֶה מִמִּין זֶה, אַף כִּלְאַיִם שֶׁאָסַרְתִּי לְךָ בְּכָל מָקוֹם – לֹא זֶה מִמִּין זֶה וְלֹא זֶה מִמִּין זֶה.

חִטִּים וְזוּנִין – אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הָא עִם הַשְּׁעוֹרִים – כִּלְאַיִם.

חִטִּים וְזוּנִין – אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. דְּבָר שֶׁאֵינוֹ אוֹכֶל חֲוֵינָן מִטְּעֵי וּמְתָנֵי כִּלְאַיִם?!

אָמַר רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא: שֶׁכֵּן מְקוֹמוֹת מְקַיְּימִין אוֹתָן לַיּוֹנִים.

אָמַר רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא בְּרַבִּי לְיֵעֶזֶר? דְּתָנֵינַן תַּמָּן: הַמְקַיֵּים קוֹצִים בַּכֶּרֶם – רַבִּי לְיֵעֶזֶר אוֹמֵר: קְדֵשׁ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא קִדֵּשׁ. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: טַעֲמָא דְּרַבִּי לְיֵעֶזֶר, שֶׁכֵּן מְקוֹמוֹת מְקַיְּימִין אוֹתָן לַגְּמַלִּים, בַּעֲרַבְיָא.

מַה דְּרַבָּנִין סָבְרִין מֵימַר? אֵין מְקוֹמוֹת מְקַיְּימִין אוֹתָן לַגְּמַלִּים בַּעֲרַבְיָא? וְיִבְדְּקוּ! רַבָּנִין אָמְרִין: מָקוֹם שֶׁמְּקַיְּימִין אוֹתָן – אֲסוּרִין, וּמָקוֹם שֶׁאֵין מְקַיְּימִין אוֹתָן – מוּתָּרִין. מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי לְיֵעֶזֶר? מִפְּנֵי שֶׁמְּקַיְּימִין אוֹתָן בְּמָקוֹם אֶחָד – נֶאֱסוֹר מִינָן בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא.

וְלֹא רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא בְּרַבִּי לְיֵעֶזֶר? תַּמָּן – אֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהָבִיא קוֹצִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. בְּרַם הָכָא – דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהָבִיא זוּנִין מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.

מֵעַתָּה, יְהוּ כִּלְאַיִם עִם הַחִטִּים! אָמַר רַבִּי יוֹנָה: מִין חִטִּין הֵם, אֶלָּא שֶׁהַפֵּירוֹת מְזוּנִין.

[דף א׳ ע״ב]

פְּהָדָא דְּתָנֵי: **וְלֹא תִזְנֶה הָאָרֶץ** (ויקרא יט, כט), מִיכָּן – שֶׁהַפֵּירוֹת מְזוּנִין.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי יִרְמְיָה: מַתְנִיתִין דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בִּי רַבִּי יוֹסֵי? דְּתָנֵי: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בִּי רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: תּוֹרְמִין מִן הַיַּיִן עַל הַחוֹמֶץ אֲבָל לֹא מִן הַחוֹמֶץ עַל הַיַּיִן. עָבַר וְתָרַם – תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. רַבִּי אוֹמֵר: הַיַּיִן וְהַחוֹמֶץ – שְׁנֵי מִינִין הֵן, אֵין תּוֹרְמִין וְלֹא מְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה.

וַהֲוָה מִסְתַּכֵּל בֵּיהּ! אָמַר לֵיהּ: מַה אַתְּ מִסְתַּכֵּל בִּי? הָכֵא לְךְ רְצוּעָה בְּכָאן! תַּמָּן – לְמַעֲשְׂרוֹת, וְכָאן – לְכִלְאַיִם.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: הָא בֵּן הֲוָה צָרִיךְ מִסְתַּכֵּל בֵּיהּ! כַּד הֲווֹן רַבָּנִין קַדְמָאֵי בָּעוֹן מְקַיְּימָא הָדָא מִילְּתָא, הֲווֹן מְקַיְּימִין לָהּ: תַּמָּן – לְמַעֲשְׂרוֹת, וְכָאן – לְכִלְאַיִם.

רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כּוּלְּהוֹן – זוּגוֹת זוּגוֹת.

מַה? עַל כָּל פִּירְקָא אִתְאֲמָרַת, אוֹ עַל הָדָא הִלְכְתָא?

מִן מַה דְּאָמַר רַב: חֲמִשָּׁה יְרָקוֹת שֶׁאָדָם יוֹצֵא בָּהֶם יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח – כּוּלָּם מוּתָּרִין לִיזָּרַע בָּעֲרוּגָּה. וְאָמַר: הָדָא דְּרַב – פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן! הָדָא אָמְרָה: עַל כָּל פִּירְקָא אִיתְאֲמַרְתְּ.

רַבָּא בְּשֵׁם רַב: כּוּלְּהוֹן – זוּגוֹת זוּגוֹת. מְהַלְּפָא שִׁיטָּתֵיהּ דְּרַב! תַּמָּן הוּא אָמַר: כּוּלָּן – מִין אֶחָד, וְהָכָא הוּא אָמַר הֵכֵין!

לֹא דְּרַב אָמַר: כּוּלָּן מִין אֶחָד, לֹא אָמַר אֶלָּא: מִינֵי יְרָקוֹת הֵן, וְכוּלָּן מוּתָּרִין לִיזָּרַע בָּעֲרוּגָּה.

רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי חִייָא בַּר וָוא: אַשְׁכְּחוּן כְּתִיב עַל פִּינְקְסֵיהּ דְּרַבִּי הִלֵּל בִּי רַבִּי אֲלָם. רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי חִייָא בַּר וָוא: אַשְׁכְּחוּן כְּתִיב עַל כּוֹתָלָא דְּרַבִּי הִלֵּל בִּי רַבִּי אֲלָם. פִּילָה, פִּישׁוֹנָה, גִּילְבּוֹנָה, מִילוֹתָה, סַרְפַּוְונָא, פְּסִילְתָּה.

כֵּיצִי מַתְנִיתָא: הַלָּבָן וְהַשְּׁעוּעִית.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: לָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ שְׁעוּעִית? שֶׁהִיא מְשַׁעְשַׁעַת אֶת הַלֵּב וּמְהַלָּכֶת אֶת בְּנֵי מֵיעַיִם.

הֲלָכָה ב׳

מתני׳ הַקִּשּׁוּת וְהַמְּלָפְפוֹן – אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כִּלְאָיִם.

חֲזֶרֶת וַחֲזֶרֶת גַּיִּין, עֲלִישִׁין וְעֲלִישֵׁי שָׂדֶה,

[דף ב׳ ע״א]

בְּרִישִׁים בְּרִישֵׁי שָׂדֶה, כּוּסְבָּר וְכוּסְבָּר שָׂדֶה, חַרְדָּל וְחַרְדָּל מִצְרִי, וּדְלַעַת מִצְרִית וְהָרְמוּצָה, וּפוֹל הַמִּצְרִי וְהֶחָרוּב – אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה.

גמרא אָמַר רַבִּי יוּדָן בַּר מְנַשֶּׁה: דִּבְרֵי חֲכָמִים, אָדָם נוֹטֵל מָעָה אַחַת מִפִּיטְמָהּ שֶׁל קִישׁוּת וְנוֹטְעָהּ וְהִיא נַעֲשֵׂית אֲבַטִּיחַ. אָדָם נוֹטֵל מָעָה אַחַת מִפִּיטְמָהּ שֶׁל אֲבַטִּיחַ וְנוֹטְעָהּ וְהִיא נַעֲשֵׂית מְלָפְפוֹן.

רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: עִיקָּרוֹ כִּלְאַיִם. אָדָם נוֹטֵל מָעָה אַחַת מִפִּיטָמָהּ שֶׁל אֲבַטִּיחַ, וּמָעָה אַחַת מִפִּיטָמָהּ שֶׁל תַּפּוּחַ, וְנוֹתְנָן בְּתוֹךְ גּוּמָא אַחַת, וְהֵן נִתְאַחִין וְנַעֲשִׂין כִּלְאַיִם. לְפוּם כֵּן צָווּחִין לֵיהּ בְּלִישָׁנָא יְוָנָא: מוּלְפְּסוֹן.

הַקִּישׁוּת וְהָאֲבַטִּיחַ מַה אָמַר בָּהּ רַבִּי יוּדָה? נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא: הַקִּישׁוּאִין וְהָאֲבַטִּיחִין וְהַמְּלָפְּפוֹנוֹת – אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כִּלְאַיִם.

נֹאמַר הַקִּישׁוּאִין וְהַמְּלָפְּפוֹן – אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הָאֲבַטִּיחַ וְהַמְּלָפְּפוֹן – אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: כִּלְאַיִם. הַקִּישׁוּת וְהָאֲבַטִּיחַ – צְרִיכָה.

חֲזֶרֶת וַחֲזֶרֶת גַּלִּים. רַבִּי חֲנַנְיָה אָמַר: הַסְּדִיגְרוֹן [הָסָא דְּאַגְּרִין]. שִׁמְעוֹן בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אָבִי אָמַר: אַנְטוֹכִין. רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן אָמַר: יְסִי חָלֵי.

עוּלְשִׁין – טְרוֹקְסִימוֹן.

עוּלְשֵׁי הַשָּׂדֶה – עוּקְתִּין.

כְּרֵיתִין כְּרֵתֵי שָׂדֶה – קַפְלוֹטִין.

דְּלַעַת מִצְרִית. מַתְנִיתִין [דְּלָא] דְּרַבִּי, אֶלָּא כְּרַבִּי נְחֶמְיָה. דְּתָנֵי בְּשֵׁם רַבִּי נְחֶמְיָה: דְּלַעַת אֲרַמִּית, הִיא דְּלַעַת מִצְרִית – כִּלְאַיִם עִם הַיָּוונִית, כִּלְאַיִם עִם הָרְמוּצָה.

וְהָרְמוּצָה. אָמַר רַבִּי חִינְנָא: כְּמִין דְּלַעַת טָרָה הִיא, וְהֵן מְמַתְּקִין אוֹתָהּ בָּרֶמֶץ.

וְהָחָרוּב. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: כְּמִין פּוּל מִצְרִי, פַּרְסִי הוּא, וּקְצָצוֹ דָּמְיָין לְחָרוּבָה.

הֲלָכָה ג׳

מתני׳ הַלֶּפֶת וְהַנַּפּוּם, וְהַכְּרוּב וְהַתְּרוּבְתּוֹר, הַתְּרָדִים וְהַחַלְעוּנִים – אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה.

הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא: הַשּׁוּם וְהַשּׁוּמָנִית, הַבָּצָל וְהַבְּצַלְצוּל, וְהַתַּרְמוֹס וְהַפַּלְטוֹס – אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה.

גמרא הַלֶּפֶת וְהַנַּפּוּם, הַכְּרוּב, **וְהַתְּרוּבְתּוֹר** – כְּרוּב דַּקִּיק.

הַתְּרָדִין וְהַחַלְעוּנִין – הַמַּעֲוִיִּין.

הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָה: הַשּׁוּם וְהַשּׁוּמָנִית – תּוּמְנִיתָה.

הַבָּצָל וְהַבְּצַלְצוּל – פְּלָלְגוֹלָה.

הַתּוּרְמוּס וְהַפַּלְטוֹס – פַּרְמוּעָה, וְאֵין כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה.

הֲלָכָה ד׳

מתני׳ וּבְאִילָן, הָאֱגָסִין וְהַקְּרוּסְתְּמִלִּין, וְהַפְּרִישִׁים וְהָעֲזָרָדִים – אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הַתַּפּוּחַ וְהַחַזָּרָד, וְהַפַּרְסְקִין וְהַשִּׁזְּקֵדִין, הַשִּׁיזָפִין וְהָרִימִין, אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמִין זֶה לָזֶה – כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה.

גמרא פְּרִישִׁין – אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אַסְפַּרְלִגִין. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָן פְּרִישִׁין? שֶׁאֵין לְךָ מִין אִילָן פָּרִישׁ לִקְדָרָה אֶלָּא מִין זֶה בִּלְבָד.

שִׁלְמָן בַּר לֵוִי אֲחוּי דְּזִבְדִּי בַּר לֵוִי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כּוּלְהוֹן – זוּגוֹת זוּגוֹת. רַב אָמַר: כּוּלְהוֹן – מִין אֶחָד. מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רַב, דְּתָנֵי: אַף

[דף ב׳ ע״ב]

הַבְּכָיִים.

תֵּתִיב רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן: וְהָתָנֵי: אַף הָרוֹגְיִינִים.

בְּשׁוֹקֵי שֶׁל צִיפּוֹרִין הָיוּ מָרְכִּיבִין קְרוּסְטְמָלִין עַל גַּבֵּי אַגָּם. רָאָם תַּלְמִיד אֶחָד, אָמַר לָהֶן: אֲסוּרִים אַתֶּם! הָלְכוּ וּקְצָצוּם. וּבָאוּ וְשָׁאֲלוּ בְּיִבְנֶה. אָמַר לָהֶן: מִי שֶׁפָּגַע בָּכֶם – מִתַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי הָיוּ, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא קְרוּסְטְמֵיל עַל גַּבֵּי אַגָּם, הָא אַגָּם עַל גַּבֵּי חִיזָּרר – לֹא.

בְּתְחוּם אָרִיחַ הָיוּ מַרְכִּיבִין תַּפּוּחַ עַל גַּבֵּי חִיזָּרר. וּבָא תַּלְמִיד אֶחָד, אָמַר לָהֶן: אֲסוּרִין אַתֶּם! הָלְכוּ וּקְצָצוּם. וּבָאוּ וְשָׁאֲלוּ בְּיִבְנֶה. אָמַר לָהֶן: יָפֶה אָמַר הַתַּלְמִיד. לֹא אָמַר אֶלָּא הַתַּפּוּחַ עַל גַּבֵּי חִיזָּרר, הָא חִיזָּרר עַל גַּבֵּי אַגָּם – לֹא! מַה דַּהֲוָה עוּבְדָּא הֲוָה עוּבְדָּא.

תָּנֵי: גּוֹי שֶׁהִרְכִּיב אֱגוֹז עַל גַּבֵּי פַּרְסֵק, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן – נוֹטֵל מִמֶּנּוּ וְיִחוּר וְהוֹלֵךְ וְנוֹטֵעַ בְּמָקוֹם אַחֵר. מַה נְפַק מִינַּהוֹן? קַדְרָיָה פְּרַסְקָיָה.

הִרְכִּיב תְּרִיד עַל גַּבֵּי דְּרִכּוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן – נוֹטֵל הֵימֶינּוּ זֶרַע, וְהוֹלֵךְ וְזוֹרֵעַ בְּמָקוֹם אַחֵר. מַה נָפֵק מִינַּהוֹן? כּוּרְבֵי לְבָנוֹן.

זַרְגּוֹן וְלֶפֶת, מַה נָפֵק מִינַּהוֹן? פִּטְרָא פִּיטְרָא.

סִילִינוֹן לוּזוֹן וּבוֹטְמִין, מַה נָפֵק מִבֵּינֵיהוֹן? פִּיסְטָקִין. זֵיתִין וְרִימּוֹן [וְרִימִין] מַה נָפֵק מִבֵּינֵיהוֹן? שִׁיזָפִין.

הֲלָכָה ה׳

מתני׳ חַצָּנוֹן וְהַנָּפוּם, הַחַרְדָּל וְהַלִּפְתָּן, וּדְלַעַת יְוָנִית עִם הַמִּצְרִית וְהָרְמוּצָה, אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמִין זֶה לָזֶה – כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה.

גמרא אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: יֵשׁ מֵהֶן שֶׁהִילְכוּ אַחַר הַפֶּרִי, וְיֵשׁ מֵהֶן שֶׁהִילְכוּ אַחַר הֶעָלִין. הַלֶּפֶת וְהַחַצָּנוֹן – הִילְכוּ בָּהֶן אַחַר הַפֶּרִי. הַלֶּפֶת וְהַנָּפוּם – הִילְכוּ בָּהֶן אַחַר הֶעָלִין.

תֵּתִיבוּן: חֲרֵי צְנוֹן וְנָפוּם, חֲרֵי פְּרֵי דּוֹמֶה, וְהֶעָלִין דּוֹמִין, וְתֵימַר כִּלְאַיִם? אָמַר רַבִּי יוֹנָה: בָּזֶה הִילְכוּ בָּהֶן אַחַר טַעַם הַפֶּרִי.

הֲלָכָה ו׳

מתני׳ הַזֵּאב וְהַכֶּלֶב, כֶּלֶב הַכַּפְּרִי וְהַשּׁוּעָל, הָעִזִּים וְהַצְּבָאִים, הַיְּעֵלִים וְהָרְחֵלִים, הַסּוּס וְהַפֶּרֶד, הַפֶּרֶד וְהַחֲמוֹר, וְהָעָרוֹד, אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמִין זֶה לָזֶה – כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה.

גמרא הָא כֶּלֶב עִם כֶּלֶב כּוּפְרִין – אֵינָן כִּלְאַיִם. וּדְלָא כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כִּלְאַיִם. אַף עַל גַּב דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר: כֶּלֶב – מִין בְּהֵמָה, מוֹדֶה בְּכֶלֶב כּוּפְרִי שֶׁהוּא מִין חַיָּה. הָא כֶּלֶב עִם כֶּלֶב כּוּפְרִי, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר – כִּלְאַיִם.

עוֹף – לָא תְנֵיתָהּ! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַיְיתֵיתֵהּ מִן דְּבַר דְּלָיָה: תַּרְנְגוֹל עִם הַפִּיסְיוֹנֵי, תַּרְנְגוֹל עִם הַסַּטְוָום, אַף עַל פִּי שֶׁהוֹסְמִין זֶה

[דף ג' ע"א]

לָזֶה – כִּלְאַיִם זֶה בָזֶה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: מִשְׁנָה שְׁלֵימָה שָׁנָה לָנוּ רַבִּי, וְכֵן הָיָה וְעוֹף כַּיּוֹצֵא בָּהֶן!

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: צְרִיכָה לְהָדָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן, תְּנֵינַן הָכָא חַיָּה וּפַרְשַׁנְתַּהּ תַּמָּן. תְּנֵינַן בְּהֵמָה הָכָא, וּפַרְשַׁנְתַּהּ תַּמָּן. עוֹף – תְּנֵיתָהּ תַּמָּן, אָתָא וּפַרְשַׁנְתַּהּ הָכָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְיָאוּת! בָּא לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁהָעוֹף אָסוּר בְּכִלְאַיִם.

רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: כַּהֲנָא שָׁאַל לְרֵישׁ לָקִישׁ, הַמַּרְבִּיעַ בְּחַיּוֹת הַיָּם מַהוּ? אָמַר לֵיהּ: עוֹד הֵן כְּתִיב בָּהֶן **לְמִינֵיהֶן**.

רַבִּי אַחָא לֹא אָמַר כֵּן. אֶלָּא הֲוָה אָמַר רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ: כָּל שֶׁכָּתוּב בּוֹ **לְמִינֵיהוּ** – כִּלְאַיִם נוֹהֵג בּוֹ. וְעַל זֶה הֲתִיב כַּהֲנָא, הֲרֵי חַיַּת הַיָּם, הֲרֵי כְתִיב בָּהֶן **לְמִינֵיהוּ**, מֵעַתָּה, כִּלְאַיִם נוֹהֵג בָּהֶן?!

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן: הָכָא פָּרַם כַּהֲנָא מְצוּדָּתֵיהּ עַל רֵישׁ לָקִישׁ וְצַדְיֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: יָכוֹל אֲנָא פָּתַר לָהּ: מְשׁוּם מַנְהִיג. מַיְיתֵי חוּט וְקָטַר בְּאוּדְנֵיהּ דִּלְכִיסָא וּבְאוּדְנֵיהּ דִּירִיקָא, וְאִינּוּן שָׁיְיפִין דֵּין עִם דֵּין וּמְזָרְעִין.

הֲלָכָה ז׳

מתני׳ אֵין מְבִיאִין אִילָן בְּאִילָן, יָרָק בְּיָרָק. וְלֹא אִילָן בְּיָרָק, וְלֹא יָרָק בְּאִילָן.

רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר יָרָק בְּאִילָן.

גמרא מְחַלְפָה שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה! תַּמָּן הוּא אָמַר, נוֹטֵל הוּא אָדָם מָעָה אַחַת מִפִּיטְמָהּ שֶׁל אֲבַטִּיחַ, וּמָעָה אַחַת מִפִּיטְמוֹ שֶׁל תַּפּוּחַ, וְנוֹתְנָן לְתוֹךְ גּוּמָא אַחַת, וְהֵן מִתְאַחִין וְנַעֲשִׂין כִּלְאַיִם. וְכָא הוּא אָמַר הָכֵין!

תַּמָּן – עַל יְדֵי שֶׁהוּא נוֹתֵן זֶה בְּצַד זֶה – הֵן מִתְאַחִין וְנַעֲשִׂין כִּלְאַיִם. בְּרַם הָכָא – יָרָק בָּאִילָן הוּא.

[דף ג' ע"ב]

תָּנֵי: מְנַיִין שֶׁאֵין מַרְכִּיבִין עֵץ חָרָק עַל גַּבֵּי עֵץ מַאֲכָל, וְלֹא עֵץ מַאֲכָל עַל גַּבֵּי עֵץ מַאֲכָל? מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, מְנַיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא יח): **אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ**.

רַבִּי יוֹנָה, רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם כַּהֲנָא: דְּרַבִּי לְעָזָר הִיא! מְשׁוּם חוּקִּים שֶׁחָקַקְתִּי בְּעוֹלָמִי.

מֵעַתָּה, אָסוּר לָאָדָם הָרִאשׁוֹן!

רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי הִילָא: דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא, מְשׁוּם חוּקִּים שֶׁחָקַקְתִּי בְּעוֹלָמִי.

מַעֲתָּה, אָסוּר לְהַרְכִּיב תְּאֵינָה שְׁחוֹרָה עַל גַּבֵּי תְּאֵינָה לְבָנָה! אָמַר רַבִּי אָבִין: וְלֹא מִכִּלְאֵי הַבְּגָדִים לָמַדְתָּ, מַה כִּלְאֵי בְּגָדִים שֶׁאָסַרְתִּי לְךָ – שְׁנֵי מִינִין, לֹא זֶה מִמִּין זֶה וְלֹא זֶה מִמִּין זֶה. אַף כִּלְאַיִם שֶׁאָסַרְתִּי לְךָ בְּכָל מָקוֹם – לֹא זֶה מִמִּין זֶה וְלֹא זֶה מִמִּין זֶה

תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: מוּתָּר הוּא גּוֹי לִזְרוֹעַ וְלִלְבּוֹשׁ כִּלְאַיִם. אֲבָל לֹא לְהַרְכִּיעַ בְּהֶמְתּוֹ כִּלְאַיִם, וְלֹא לְהַרְכִּיב אִילָנוֹ כִּלְאַיִם. לָמָּה? מִפְּנֵי שֶׁכָּתוּב בָּהֶן (בראשית א, יא, כה) **לְמִינֵיהֶן.**

וַהֲרֵי דְּשָׁאִין כְּתִיב בָּהֶן (שם יב) **לְמִינֵיהֶן!** אֵין כְּתִיב בַּצִּיווּי אֶלָּא בְּהוֹצָאָה.

וְאִם כֵּן לָמָּה נִתְקַלְּלָה הָאָרֶץ? רַבִּי יוּדָן בַּר שָׁלוֹם אָמַר: עַל יְדֵי שֶׁעָבְרָה עַל גְּזֵרוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: **תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע [עֵץ פְּרִי].** וְהֵיא לֹא עָשָׂת אֶלָּא **וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ.**

רַבִּי פִּינְחָס אָמַר: שָׁמְחָה בְּצִיווּיהּ וְהוֹסִיפָה אִילָנֵי סָרָק.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוּדָן בַּר שָׁלוֹם – יָפֶה נִתְקַלְּלָה הָאָרֶץ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי פִּינְחָס – לָמָּה נִתְקַלְּלָה הָאָרֶץ? כֶּאֱנֶשׁ דְּאָמַר: לִיט בִּיזָא דְּכֵן אַיְינַק.

וְאָתְיָא כַּיי רַבִּי נָתָן: שְׁלֹשָׁה נִכְנְסוּ לַדִּין, וְאַרְבָּעָה יָצְאוּ מְקוֹלָלִין, **אַרּוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ.**

עַד כְּדוֹן לֵית כְּתִיב אֶלָּא: **בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם.** עוֹף מִנַּיִן? אִית תַּנֵּי תָּנֵי: מֵאֶת **חוּקּוֹתַי תִּשְׁמוֹרוּ.** וְאִית תָּנֵי: מִ**בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם.**

הַרְכִּיב אִילָן וְהִרְבִּיעַ עוֹף, מַאן דְּאָמַר מֵחֻקּוֹתַי **תִּשְׁמוֹרוּ** – חַיָּיב שְׁתַּיִם. מַאן דְּאָמַר מִ**בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ** – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת.

שֶׁהִרְכִּיב אִילָן וְהִרְבִּיעַ עוֹף מַאן דְּאָמַר מֵחֻקּוֹתַי **תִּשְׁמוֹרוּ** – חַיָּיב שְׁתַּיִם. מַאן דְּאָמַר מִ**בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ** כִּלְאַיִם – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת.

בְּשֶׁהִרְבִּיעַ בְּהֵמָה וְהִרְבִּיעַ עוֹף, מַאן דְּאָמַר מֵחֻקּוֹתַי **תִּשְׁמוֹרוּ** – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. מַאן דְּאָמַר מִ**בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ** כִּלְאַיִם – חַיָּיב שְׁתַּיִם.

תָּנֵי: אֵין מַרְכִּיבִין זֵיתִים בְּרֶכֶב שֶׁל תְּמָרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אִילָן בְּאִילָן.

רַבִּי יוּדָן בָּעֵי: וְלֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי לֵוִי? (תהלים קכח) **אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ, בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ.** מַה זֵיתִים – אֵין בָּהֶן הַרְכָּבָה, אַף

[דף ד' ע"א]

בָּנֶיךָ – לֹא יְהֵא בָּהֶן פְּסוֹלֶת. הָא מִכְּלַל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן פְּסוֹלֶת.

שַׁנְיָיא הִיא הָכָא, שֶׁהוּא עָתִיד לְמַתְקָהּ. כְּהָדָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי הֲוָה מַשְׁקֵי פִּרְסְתְּקִיהּ יַיִן מְבוּשָׁל בִּשְׁבִיל לְמַתְקָהּ.

הֲלָכָה ח'

מתני׳ אֵין נוֹטְעִין יָרָק בְּתוֹךְ סַדָּן שֶׁל שְׁקָמָה.

אֵין מַרְכִּיבִין פִּיגָם עַל גַּבֵּי קִדָּה לְבָנָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרָק בְּאוּילָן.

אֵין נוֹטְעִין יִיחוּר שֶׁל תְּאֵנָה לְתוֹךְ הַחֲצוּב שֶׁיֵּהֵא מְקֵירוֹ.

אֵין תּוֹחֲבִין זְמוֹרָה שֶׁל גֶּפֶן לְתוֹךְ הָאֲבַטִּיחַ שֶׁתֵּהֵא זוֹרֶקֶת מֵימֶיהָ לְתוֹכוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אִילָן בְּיָרָק.

אֵין נוֹתְנִין זֶרַע דְּלַעַת לְתוֹךְ הַחַלָּמִית שֶׁתְּהֵא מְשַׁמַּרְתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרָק בְּיָרָק.

גמרא רַבִּי זְכַרְיָה חֲתָנֵיהּ דְּרַבִּי לֵוִי בָּעֵי: בְּלֹא כָךְ אֵינוֹ אָסוּר מִשּׁוּם זְרָעִים תַּחַת הַגֶּפֶן?

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: תִּיפְתַּר, בְּמַעֲמִיק שׁוֹרֶשׁ לְמַטָּה מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים חוּץ לְשִׁשָּׁה.

כְּהָדָא דְּתָנֵי: שָׁרְשֵׁי פֵּיאָה הַנִּכְנָסִים לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם, לְמַטָּה מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים – הֲרֵי אֵילּוּ מוּתָּרִין.

הֲלָכָה ט׳

מתני׳ הַטּוֹמֵן לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת תַּחַת הַגֶּפֶן, אִם הָיוּ מִקְצָת הֶעָלִין מְגוּלִין – אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, לֹא מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, וְלֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית, וְלֹא מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת. וְנִטָּלִים בַּשַּׁבָּת.

הַזּוֹרֵעַ חִטָּה וּשְׂעוֹרָה כְּאַחַת – הֲרֵי זֶה כִּלְאָיִם.

רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ כִּלְאַיִם עַד שֶׁיְּהוּ שְׁתֵּי חִטִּים וּשְׂעוֹרָה, אוֹ חִטָּה וּשְׁתֵּי שְׂעוֹרִים, אוֹ חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְכוּסֶּמֶת.

גמרא חִזְקִיָּה אָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת. הָא שְׁאָר דְּבָרִים – לֹא.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לָא שַׁנְיָיא, הֵיא לֶפֶת, הֵיא צְנוֹנוֹת, הֵיא שְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים.

[דף ד׳ ע״ב]

מַה נַן קַיְימִין? אִי מִשּׁוּם זְרָעִים בָּאוּילָן, לָמָּה לִי גֶּפֶן? אַפִּילּוּ שְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים הָאֵילּוּ [הָאוּילָן]! אִי מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בְּהַשְׁרָשָׁתָן, לָמָּה לִי לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת? אַפִּילּוּ שְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים! מִן מַה דְּתָנֵי רַבִּי חִייָה: כְּגוֹן אֲגוּדָּה שֶׁל לֶפֶת וַאֲגוּדָּה שֶׁל צְנוֹנוֹת – הֲווּי: לֵית טַעֲמָא, דְּלָא, מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בְּהַשְׁרָשָׁתָן.

תָּנֵי: פַּגָּה שֶׁטִּמְנָהּ בְּטָבֶל [בְּתֶבֶן], וְחָרְרָה שֶׁטִּמְנָהּ בַּגַּחָלִים, אִם הָיוּ מִקְצָתָן מְגוּלִין – נִיטָּלִין בְּשַׁבָּת, וְאִם לָאו – אֵין נִיטָּלִין בְּשַׁבָּת. רַבִּי לְעָזָר בֶּן תְּדַאי אָמַר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ תּוֹחֵב בַּשַּׁפּוּד אוֹ בְּסַכִּין וְנוֹטְלָן.

אַתְיָא דְּרַבִּי לְעָזָר בֶּן תְּדַאי כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן! דְּתָנֵי: לֹא יָגוֹר אָדָם אֶת הַכִּבְשָׁא וְאֶת הַמִּטָּה וְאֶת הַקְּתֶדְרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חָרִיץ. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר.

רָבָא בְּשֵׁם רַב הוּנָא, רַבִּי חַנַּיי בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא, רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי חִילְפָא: מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּכִפֵּא שֶׁרִגְלָיו מְשׁוּקָעוֹת בְּטִיט – שֶׁמּוּתָּר לְטַלְטְלוֹ. וּכְמָה דְּתֵימַר: מוּתָּר לְטַלְטְלוֹ, וְדַכְוָותַהּ: מוּתָּר לְהַחֲזִירוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: אוּף נַן נַמִי תָּנֵינַן: נִיטָּלִין בְּשַׁבָּת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בוֹן: דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא!

וְהָא תָּנֵינַן: שְׁבִיעִית, אִית לָךְ מֵימַר שְׁבִיעִית? דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן פְּתַר לָהּ שְׁבִיעִית, דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר בִּסְפִיחֵי שְׁבִיעִית, וְהָכָא אַתְּ אָמַר הָכֵן!

אַף עַל גַּב דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר בִּסְפִיחֵי שְׁבִיעִית – אִית לֵיהּ מִשּׁוּם קְדוּשַּׁת שְׁבִיעִית. אוּף הָכָא – אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וְלֹא מִשּׁוּם קְדוּשַּׁת שְׁבִיעִית.

[דף ה' ע"א]

זֶרַע שְׁנֵי מִינִין בַּבַּקְעָה, שְׁנֵי מִינִין בְּחוּרְבָּה, שְׁנֵי מִינִין וְחִלְקָן גֶּדֶר – רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: פָּטוּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: חַיָּיב. מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּזוֹרֵעַ עַל גַּבֵּי הַיָּם, עַל גַּבֵּי פִּטְרָה, עַל גַּבֵּי סְלָעִים, עַל גַּבֵּי טְרָשִׁים – שֶׁהוּא פָּטוּר. מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּזוֹרֵעַ עַל מְנָת לְחַלְקָן גֶּדֶר – שֶׁהוּא פָּטוּר.

אָמַר רַבִּי בָּא קַרְתִּיגְנָיָא: מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לְעֻנַּיָּן שַׁבָּת עַד שֶׁתָּנוּחַ.

מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן! הַזּוֹרֵעַ חִיטָּה וּשְׂעוֹרָה כְּאַחַת – הֲרֵי זֶה כִּלְאַיִם! פָּתַר לָהּ: בַּנְּתוּנִים בְּתוֹךְ שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיְּהוּ שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה מוּקָּרְחִין בְּתוֹךְ שְׁדֵה תְּבוּאָה, אוֹ מוּקָּפִים גֶּדֶר.

בְּהָדָא, רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ כִּלְאַיִם? אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: רַבִּי יְהוּדָה כְּדַעְתֵּיהּ, דְּרַבִּי יוּדָה אָמַר:

[דף ה' ע"ב]

בִּשְׂדֵה יָרָק טָפַח.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַאן דְּבָעֵי מַקְשָׁיָא עַל הָדָא דְּרַבִּי זְעֵירָא – יָלִיף הָדָא דְּרַבִּי יוּדָה מִן דְּרַבָּנִין. כְּמָה דְּרַבָּנִין אָמְרִין בְּאִיסּוּר בֵּית רוֹבַע: לְלִקּוֹת שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה – כֵּן רַבִּי יוּדָה אָמַר בְּאִיסּוּר שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה: לְלִקּוֹת טָפַח. וְהָתָנֵי: רַבִּי יוּדָה מַתִּיר! וְקַשְׁיָא.

מַה טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ? מִכֵּיוָן שֶׁהוֹצִיא מִתּוֹךְ יָדוֹ לְזֶרַע – חַיָּיב. וְהָא תָּנֵינַן: רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ כִּלְאַיִם! פָּתַר לָהּ, עַד שֶׁעָה שֶׁתָּנוּחַ. וְהָתָנֵי: רַבִּי יוּדָה מַתִּיר! לֹא אַפִּילּוּ נָחָה רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר? אָמַר רַבִּי חִילְפָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ כְּדַעְתֵּיהּ, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם חִזְקִיָּה: רֹאשׁ תּוֹר מֵחוּרְבָּה – מוּתָּר.

מֵעַתָּה, אֲפִילּוּ שְׁנֵי חִיטִּין וּשְׂעוֹרָה! וְכֵן הִיא? וְהָתְנִינַן: עַד שֶׁיְּהוּ שְׁנֵי חִיטִּין וּשְׂעוֹרָה, אוֹ חִיטָּה אַחַת וּשְׁנֵי שְׂעוֹרִין, אוֹ חִיטָּה אַחַת וּשְׂעוֹרָה וְכוּסֶּמֶת! פְּתַר לָהּ: חִיטָּה מִכָּאן וְחִיטָּה מִכָּאן, גֶּדֶר מִיכָּן וְגֶדֶר מִיכָּן, וּשְׂעוֹרָה חֲבוּשָׁה בָּאֶמְצַע.

אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: הָדָא דְתֵימַר: שֶׁאֵין שָׁם חוּרְבָּה. אֲבָל יֵשׁ שָׁם חוּרְבָּה – מוּתָּר.

הַדָּרָן עָלָךְ פֶּרֶק הַחִטִּים וְהַזּוֹנִין

פֶּרֶק שֵׁנִי

הֲלָכָה א' מתני' כָּל סְאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רֹבַע מִמִּין אַחֵר – יְמַעֵט. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יָבוֹר, בֵּין מִמִּין אֶחָד בֵּין מִשְּׁנֵי מִינִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִמִּין אֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁהוּא כִלְאַיִם בַּסְּאָה – מִצְטָרֵף לְרֹבַע. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים? תְּבוּאָה בִתְבוּאָה, וְקִטְנִית בְּקִטְנִית, תְּבוּאָה בְקִטְנִית, וְקִטְנִית בִּתְבוּאָה.

בָּאֶמֶת אָמְרוּ: זֵירְעוֹנֵי גִינָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין – מִצְטָרְפִין אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, בְּנוֹפֶל לְבֵית סְאָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: כְּשֵׁם שֶׁאָמְרוּ לְהַחְמִיר, אַף לְהָקֵל, הַפִּשְׁתָּן בַּתְּבוּאָה – מִצְטָרֶפֶת אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה,

[דף ו' ע"א]

בְּנוֹפֶל לְבֵית סְאָה.

גמרא אֲנַן תָּנֵינַן: "שֶׁיֵּשׁ בָּהּ". אִית תַּנֵּי תָּנֵי: "שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ". אָמַר רַבִּי מָנָא: מַאן דְּאָמַר "שֶׁיֵּשׁ בָּהּ" – אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. מַאן דְּאָמַר "שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ" – אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בוֹן: בֵּין כְּמַאן דְּאָמַר "שֶׁיֵּשׁ בָּהּ", בֵּין כְּמַאן דְּאָמַר "שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ" – אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה.

מַאי כְּדוֹן? מַאן דְּאָמַר "שֶׁיֵּשׁ בָּהּ" – בַּתְּלוּשׁ. מַאן דְּאָמַר: "שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ" – בִּמְחוּבָּר.

מַה נַן קַיְימִין? אִם בִּמְתַכְּוִין לְזָרַע – אֲפִילּוּ חִיטָּה אַחַת אָסוּר! אִם לְעָרֵב – אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּא אָסוּר לְעָרֵב!

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, אַבָּא בַּר חִייָא בְּשֵׁם רַב: הַבּוֹרֵר צְרוֹרוֹת מִתּוֹךְ כִּירָיוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ – חַייָב לְהַעֲמִיד לוֹ חִטִּין יָפוֹת תַּחְתֵּיהֶן.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: זֹאת אוֹמֶרֶת: שֶׁהוּא אָסוּר לְעָרֵב. אִם אָמַר אַתְּ שֶׁמּוּתָּר לְעָרֵב, לָמָּה לִי חִטִּין יָפוֹת תַּחְתֵּיהֶן?

מָכַר לוֹ חִיטִין יָפוֹת וְנִמְצְאוּ בְּרוּרוֹת מַהוּ שֶׁיְּנַכֶּה לוֹ דְּמֵי אוֹתוֹ הָרוֹבַע? מֵילֵיהוֹן דְּרַבָּנִין אָמְרִין: אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ דְּמֵי אוֹתוֹ הָרוֹבַע. דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, אַבָּא בַּר חִיָּיא בְּשֵׁם רַב: הַבּוֹרֵר צְרוֹרוֹת מִתּוֹךְ חִיטִין שֶׁל חֲבֵירוֹ – חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חִיטִין יָפוֹת תַּחְתֵּיהֶן.

בֵּירַר רוֹבַע אֶחָד וּמָחֲצָה, מַהוּ שֶׁיְּנַכֶּה לוֹ דְּמֵי אוֹתוֹ [חֲצִי] הָרוֹבַע? רַבִּי חִינְנָא וְרַבִּי מָנָא, רַבִּי חִינְנָא אָמַר: מְנַכֶּה לוֹ. רַבִּי מָנָא אָמַר: אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ, דְּהוּא אָמַר לֵיהּ: אִילּוּ יְהַבְתּוּן לִי, חֲוֵינָא צָרַר לוֹן בְּסִירְקֵי, מַה דַּהֲוָה זָבוֹנָה חָמֵי הֲוָה זָבֵן.

אֶלָּא, בְּשֶׁנִּתְעָרְבוּ דֶּרֶךְ מִכְנָס. וְהָא תְּנֵינַן: בָּאֶמֶת אָמְרוּ, זֵירְעוֹנֵי גִינָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין – מִצְטָרְפִין אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, בְּנוֹפֶל לְבֵית סְאָה. וְתָנֵי עֲלָהּ: בְּגוֹן קַב קַב וַחֲצִי קַב, וְאֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֲצִי קַב, טָב

[דף ו' ע"ב]

הוּא כְּלוּם? עַד כָּאן – חָשׁוּ לְמַרְאִית הָעַיִן, מִיכָּן וָאֵילָךְ – לֹא חָשׁוּ לְמַרְאִית הָעַיִן.

יְמַעֵט. כְּאֵיזֶה צַד הוּא מְמַעֵט? אוֹ פּוֹחֵת מִן רוֹבַע, אוֹ מוֹסִיף עַל הַפָּאָה? לֹא כֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הָאֵיפּוּרִין שֶׁרִיבָּה עֲלֵיהֶן, שׁוֹגֵג – מוּתָּר, מֵזִיד – אָסוּר! תַּמָּן – אַתְּ מַרְבֶּה לְבַטֵּל אִיסּוּר תּוֹרָה. בְּרַם הָכָא – אַתְּ מַרְבֶּה לְבַטֵּל מִפְּנֵי מַרְאִית עַיִן.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יָבוֹר. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי? מִכְּיוָן שֶׁהִתְחִיל בְּרוֹבַע – צָרִיךְ לְהַשְׁלִים אֶת כָּל הָרוֹבַע.

מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאִם הָיָה שָׁם פָּחוֹת מִן הָרוֹבַע מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה – אֵינוֹ זָקוּק לוֹ.

הֵיאַךְ עֲבִידָה? הָיָה שָׁם רוֹבַע אֶחָד מִשְּׁנֵי מִינִין – בּוֹרֵר מִין אֶחָד וְדַיּוֹ, אוֹ צָרִיךְ לָבוֹר אֶת כּוּלּוֹ?

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִין אֶחָד. שְׁנֵי מִינִין – לֹא. עַד הֵיכָן? עַד רוּבָּה שֶׁל סְאָה. חָזַר וְהוֹסִיף – חֲזָרָה תְּבוּאָה לְהֶתֵּירָהּ. כְּמָה דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: אֵין שְׁנֵי מִינִין מִצְטָרְפִין לְאִסּוּר – כֵּן הוּא אוֹמֵר הָכָא: אֵין שְׁנֵי מִינִין מִצְטָרְפִין לְהֶיתֵּר.

הֵיאַךְ עֲבִידָא? הָיָה שָׁם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם רְבָעִים וּמֶחֱצָה שֶׁל חִיטִּים, וַחֲצִי רוֹבַע שְׂעוֹרִין, וְנָפַל לְתוֹכוֹ פָּחוֹת מֵרוֹבַע עֲדָשִׁים, אֲפִילּוּ כֵּן אֵין שְׁנֵי מִינִין מִצְטָרְפִים לְהֶיתֵּר.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כּוּ׳. וְתָנֵי עֲלָהּ: בְּגוֹן שְׁלֹשֶׁת קַבִּין וְאַרְבַּעַת קַבִּין. הָא קַבַּיִם – אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע.

בָּאֶמֶת. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנוּ "בָּאֶמֶת" – הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.

וְתָנֵי עֲלָהּ: בְּגוֹן קַב וַחֲצִי קַב. הָא קַבַּיִם – בְּרוֹבַע.

הָכָא אַתְּ אָמַרְתְּ: קַבַּיִם – בְּרוֹבַע, וְהָכָא אַתְּ

[דף ז' ע"א]

אָמַר: קַבַּיִם – אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה!

רַבִּי זְעֵירָא, רַבִּי אֶבוּנָא בְּשֵׁם רַב הוּנָא, חַד אָמַר: עַד תִּשְׁעָה קַבִּין. וַחֲרָנָא אָמַר: עַד שְׁמוֹנָה.

תִּשְׁעָה וַעֲשָׂרָה מַהוּ שֶׁיִּצְטָרְפוּ? אֵיתָא חֲמֵי: תִּשְׁעָה וּשְׁלֹשָׁה – מִצְטָרְפִין, תִּשְׁעָה וַעֲשָׂרָה – לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

רַבִּי אָבִין וְרַבִּי חֲנִינָה, תַּרְוַיְהוֹן אָמְרִין: סְאָה חוֹלֶקֶת בֵּינֵיהוֹן, וְרוֹבַע סְאָה – אָסוּר בִּשְׁלֹשֶׁת קַבִּין, וְרוֹבַע שְׁלֹשֶׁת קַבִּין – אָסוּר בִּסְאָה.

[דף ז' ע"ב]

רוֹבַע סְאָה – אָסוּר בִּתְשַׁעַת קַבִּין, וְרוֹבַע תִּשְׁעַת קַבִּין – אוֹסְרִין בִּסְאָה.

שְׁלֹשֶׁת רְבָעִים שֶׁל פִּשְׁתָּן – אוֹסְרִין בִּסְאָה. הֵיאַךְ עֲבִידָא? אֲתַר דְּזָרַע רוֹבַע דְּחִיטִין, זָרַע תְּלָתָא רוּבְעִין דְּכִיתָּן.

הֲלָכָה ב'

מתני' הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה חִטִּים, וְנִמְלַךְ לְזוֹרְעָהּ שְׂעוֹרִין – יַמְתִּין לָהּ עַד שֶׁיַּתְלִיעַ, וְיוֹפֵךְ, וְאַחַר כָּךְ יִזְרַע.

אִם צִמְּחָה – לֹא יֹאמַר: "אֶזְרַע וְאַחַר כָּךְ אוֹפֵךְ"! אֶלָּא, הוֹפֵךְ וְאַחַר כָּךְ זוֹרֵעַ.

כַּמָּה יְהֵא חוֹרֵשׁ? תַּלְמֵי הָרְבִיעָה. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁלֹּא יְשַׁייֵר רֹבַע לְבֵית סְאָה.

גמרא עַד כַּמָּה הִיא מַזְרַעַת [מַתְלַעַת]? עַד כְּדֵי שֶׁתְּהֵא בָּאָרֶץ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּמָקוֹם הַטִּינָא. אֲבָל לֹא בְּמָקוֹם הַגְּרִיד, בַּעְיָא הִיא יָתֵר.

וְתָנֵי כֵּן: מִקְצַת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ בְּמָקוֹם הַטִּינָא.

וְאִם צִימְּחָה, וְהוֹרִיד בְּהֶמְתּוֹ לְתוֹכָהּ, וְקִירְטְמַתָּה – חֲרֵי זוּ מוּתֶּרֶת.

מַה טַעֲמָא דְּרַבָּנִין? מִכֵּיוָן שֶׁנָּתַן דַּעְתּוֹ לַחֲרוֹשׁ, אֲפִילּוּ לֹא רָצַף.

תָּנֵי: אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְהָיוֹת חוֹרֵשׁ דַּק אֶלָּא כְּתַלְמֵי הָרְבִיעָה.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: זְנַב הַסּוּס הָיְתָה נִקְרֵאת, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא סוֹף עֲפָרָהּ שֶׁל זוֹ נוֹגֵעַ בְּזוֹ, וְסוֹף עֲפָרָהּ שֶׁל זוֹ נוֹגֵעַ בְּזוֹ.

מַה טַעֲמָא דְּאַבָּא שָׁאוּל? מִכֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל בְּרוֹבַע – דַּיּוֹ. מַה? אַבָּא שָׁאוּל כְּרַבִּי יוֹסֵי? כְּרַבָּנִין הוּא. דְּרַבָּנִין אָמְרֵי: מִכֵּיוָן שֶׁנָּתַן דַּעְתּוֹ לַחֲרוֹשׁ, אֲפִילּוּ לֹא רָצַף.

אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: מִכֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל בְּרוֹבַע – דַּיּוֹ.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: צָרִיךְ לְהַשְׁלִים אֶת כָּל הָרוֹבַע.

הֲלָכָה ג'

מתני' זְרוּעָה וְנִמְלַךְ לְנָטְעָהּ – לֹא יֹאמַר: "אֶטַּע וְאַחַר כָּךְ אוֹפֵךְ"! אֶלָּא הוֹפֵךְ וְאַחַר כָּךְ נוֹטֵעַ.

נְטוּעָה וְנִמְלַךְ לְזוֹרְעָהּ – לֹא יֹאמַר: ״אֶזְרַע וְאַחַר כָּךְ אַשְׁרֵשׁ״! אֶלָּא מְשָׁרֵשׁ וְאַחַר כָּךְ זוֹרֵעַ.

אִם רָצָה, גּוֹמֵם עַד פָּחוֹת מִטֶּפַח וְזוֹרֵעַ, וְאַחַר כָּךְ מְשָׁרֵשׁ.

הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה קַנְבּוֹס, אוֹ לוּף – לֹא יְהֵא זוֹרֵעַ וּבָא עַל גַּבֵּיהֶן, שֶׁאֵין עוֹשִׂין אֶלָּא לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים.

תְּבוּאָה שֶׁעָלוּ בָהֶן סְפִיחֵי אִסְטִיס, וְכֵן מְקוֹם הַגְּרָנוֹת שֶׁעָלוּ בָּהּ מִינִין הַרְבֵּה, וְכֵן תִּלְתָּן שֶׁהֶעֱלָת מִינֵי עֲשָׂבִים – אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְנַבֵּשׁ.

וְאִם נִיבֵּשׁ אוֹ כִּיסַּח – אוֹמְרִים לוֹ: עֲקוֹר אֶת הַכֹּל, חוּץ מִמִּין אֶחָד.

גמרא תָּנֵי: סוֹמְכִין עוֹמְרִין בְּצַד גְּפָנִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: הָדָא אָמְרָה, שֶׁאָסוּר לִיטַּע בְּצַד

[דף ח' ע"א]

קָמָה יְבֵשָׁה – גֶּפֶן.

מַהוּ לִזְרֹעַ בְּצַד גְּפָנִים יְבֵשׁוֹת? נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא: גֶּפֶן שֶׁיָּבְשָׁה – אָסוּרָה וְאֵינָהּ מְקַדֶּשֶׁת. וְאָמַר רַבִּי לְעָזָר: דְּרַבִּי מֵאִיר הִיא! דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר: אֲפִילּוּ גֶּפֶן הַצָּמָר – אָסוּר וְאֵינוֹ מְקַדֵּשׁ. הָדָא אָמְרָה: שֶׁמּוּתָּר לִזְרֹעַ בְּצַד גְּפָנִים יְבֵשׁוֹת.

וְאִם צָמְחוּ – מוּתָּרוֹת לְשֶׁעָבַר, וַאֲסוּרוֹת לְעָתִיד לָבוֹא. כְּהָדָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה, גַּם בַּרְמַיָּא, אָמַר לַאֲרִיסֵיהּ: ״פּוֹק זְרַע״! מִן דְּזָרַע צָמְחִין, אָמַר לֵיהּ: ״פּוֹק חֲצוֹד״! מִן דַּחֲצַד, אַרְטְבִין, אָמַר לֵיהּ: ״פּוֹק קְמַד״!

רַבִּי זְעֵירָא בָּעֵי: עַד כְּדוֹן כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה, שֶׁהוּא אָמַר לְדַעַת גְּמוּרָה. שְׁאָר בְּנֵי אָדָם שֶׁאֵין אוֹמְרִין לְדַעַת גְּמוּרָה.

חָזַר וְאָמַר: אֲפִילּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אֵינוֹ אוֹסֵר אֶלָּא מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן.

תְּנַי יְהוֹשֻׁעַ, הָיוּ מְלַקְּטִין עֲשָׂבִים מִכָּל מָקוֹם חוּץ מִשָּׂדֶה תִּלְתָּן. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן: כְּשֶׁזָּרְעָהּ לְעָמִיר הִיא מַתְנִיתָא. וְהָא תָּנֵינַן: וְכֵן תִּלְתָּן שֶׁהֶעֱלָת מִינֵי עֲשָׂבִים – אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְנַבֵּשׁ. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר

[דף ח' ע"ב]

אַחָא בְּשֵׁם גָּרְמֵיהּ: כְּשֶׁהֶעֱלָת לְזֶרַע.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְכִי לֹא בָא יְהוֹשֻׁעַ לְפָרֵשׁ אֶלָּא לְעוֹבְרֵי עֲבֵירָה? עָבַר עֲבֵירָה – אָסוּר מִשּׁוּם גָּזֵל, לֹא עָבַר עֲבֵירָה – מוּתָּר מִשּׁוּם גָּזֵל! חֲיֹוי: לָא שַׁנְיָא, הִיא שֶׁזָּרְעָהּ לְזֶרַע, הִיא שֶׁזָּרְעָהּ לְעָמִיר.

וְהָתַנִּינַן: וְכֵן תִּלְתָּן שֶׁהֶעֱלָת מִינֵי עֲשָׂבִים – אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְנַבֵּשׁ. אִם אַתְּ, שָׂדֶעְתּוֹ עֲלֵיהֶן – יְחַיְּבוּ אוֹתוֹ לְנַבֵּשׁ! רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי מְיָישָׁא: רוֹצֶה הוּא בָהֶן כְּאִלּוּ עֲקוּרִין וּמוּנָּחִין לְפָנָיו.

מֵעַתָּה, מָצָא כִּלְאַיִם בַּכֶּרֶם – יְהוּ אֲסוּרִים מִשּׁוּם גָּזֵל שֶׁהוּא רוֹצֶה בָהֶן כְּאִלּוּ עֲקוּרִים וּמוּנָּחִין לְפָנָיו!

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

ה,א חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, וְחֹמֶר בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת.

שְׁבוּעַת הָעֵדוּת נוֹהֶגֶת בַּעֲבָדִים וּבִשְׁטָרוֹת, וּבְקַרְקָעוֹת. כֵּיצַד? אָמַר לָעֲדִים: בּוֹאוּ וְהַעִידוּנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בַּיִת פְּלוֹנִי עֲבָדִים וּשְׁטָרוֹת וְקַרְקָעוֹת, וְאָמְרוּ לוֹ: שְׁבוּעָה שֶׁאֵין יוֹדְעִים לְךָ עֵדוּת - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין, מַה-שֶּׁאֵין-כֵּן בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן.

חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן נוֹהֶגֶת בַּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים וּבָרְחוֹקִין וּבְקָרוֹבִין, בַּכְּשֵׁרִים וּבַפְּסוּלִים. אָמַר לוֹ: תֵּן לִי פִּקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ. אָמַר לוֹ: מַה אַתָּה בָּא אַחֲרַי? שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי! - הֲרֵי הוּא חַיָּב, וּמְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם, וּמֵבִיא אָשָׁם בִּשְׁתֵּי סְלָעִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת הָעֵדִים. חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי, וּבִשְׁבוּעַת הַבְּטוּי שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת, שְׁבוּעַת הָעֵדוּת נוֹהֶגֶת בְּדָבָר מִצְוָה, וְחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ קָרְבָּן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת הַבְּטוּי. שְׁבוּעַת בְּטוּי נוֹהֶגֶת בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת:

ה,ב חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי, וְחֹמֶר בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, שֶׁשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן נוֹהֶגֶת בִּרְשׁוּת וּבְמִצְוֹת, וּמְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, וּמֵבִיא אָשָׁם בִּשְׁתֵּי סְלָעִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי.

חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי, שֶׁשְּׁבוּעַת בְּטוּי נוֹהֶגֶת בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, וְשֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת, וְעַל שִׁגְגָתָהּ קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן.

חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי, בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי מַה שֶּׁאֵין בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא, שִׁבְוּעַת בְּטוּי נוֹהֶגֶת בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְחַיָּבִין עַל שִׁגְגָתוֹ קָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא. שִׁבוּעַת שָׁוְא נוֹהֶגֶת בִּרְשׁוּת וּבְמִצְוָה, וְחַיָּבִין עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי:

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

ה,א שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין, הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶּסֶף, וּפְרוּטָה, וְהַהוֹדָאָה פְּרוּטָה מִן הַטַּעֲנָה, וְאִם אֵין הוֹדָיָה מִמִּין הַטַּעֲנָה - פָּטוּר. כֵּיצַד? שְׁתֵּי כֶּסֶף יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ, "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא פְּרוּטָה" - פָּטוּר. שְׁתֵּי כֶּסֶף וּפְרוּטָה יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ, "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא פְּרוּטָה" - חַיָּב. מָעָה וּפְרוּטָה - פָּטוּר. שְׁתֵּי כֶּסֶף יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ, בֵּין שֶׁכְּפֵר כֻּלָּן, בֵּין שֶׁכְּפֵר מִקְצָתָן - פָּטוּר. "מָנֶה לִי בְּיָדְךָ" - אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֶסֶר שְׁתֵּי כֶּסֶף - הֲרֵי זֶה יִשְׁבַּע. חֶסֶר מָעָה כֶּסֶף - אֵין צָרִיךְ לִשָּׁבַע:

ה,ב הָיָה טוֹעֲנוֹ מָנֶה, וְלֹא הָיָה חַיָּב לוֹ אֶלָּא חֲמִשִּׁים, לֹא יֹאמַר לוֹ "הֲרֵינִי כּוֹפֵר בּוֹ בְּבֵית דִּין", וְכֶשֶׁאֲצָא לַחוּץ, הֲרֵינִי מוֹדֶה לוֹ שֶׁלֹּא אֲזַקֵּק לוֹ לִשְׁבוּעָה, תַּלְמוּד לוֹמַר (שְׁמוֹת כג): "לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא" - אַל תִּשְׁמַע לַדַּיָּן דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל שָׁוְא. הָיָה טוֹעֲנוֹ מָנֶה עַל פִּי עֵד אֶחָד, וְכָפַר בּוֹ, לֹא יֹאמַר לְאַחֵר: "בֹּא אֲנִי וְאַתָּה ונעידני [וְנוֹצִיא] גְּזֵלָה מִתַּחַת יָדוֹ", תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): "אַל תָּשֶׁת יָדְךָ עִם רָשָׁע" וְגוֹ':

ה,ג הָיָה טוֹעֲנוֹ מָנֶה בְּמַעֲמַד בֵּית דִּין, וְכָפַר בּוֹ, וּבָאוּ שְׁנַיִם וְהֵעִידוּהוּ שֶׁחַיָּב לוֹ חֲמִשִּׁים זוּז - הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם וּפָטוּר מִן הַשְּׁבוּעָה. וְאִם הָיָה עֵד אֶחָד מְעִידוֹ - הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע עַל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: קַל וָחֹמֶר, וּמַה אִם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין פִּיו מִצְטָרֵף עִם פִּי אֶחָד לְמִיתָה, הֲרֵי הוּא נִשְׁבַּע עַל פִּי עַצְמוֹ, מָקוֹם שֶׁפִּיו מִצְטָרֵף עִם פִּי אֶחָד לְמִיתָה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּשָּׁלֵם עַל פִּי עַצְמוֹ? מַה לִּנְשְׁבָּע עַל פִּי עַצְמוֹ שֶׁכֵּן מְשֻׁלָּם עַל פִּי עַצְמוֹ, יִשָּׁבַע עַל פִּי אֶחָד, שֶׁכֵּן אֵינוֹ מְשֻׁלָּם עַל פִּי עֵד אֶחָד, תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים יט): "לְעוֹן"; [לָעוֹן] אֵין קָם אֶבֶל קָם לִשְׁבוּעָתוֹ. "מָנֶה לִי בְּיָדְךָ" - "הָיָה לְךָ בְּיָדִי וּנְתַתִּיו לְךָ", אוֹ שֶׁיֵּשׁ לְךָ בְּיָדִי בְּמָנֶה כְּסוּת וּבְמָנֶה פֵּרוֹת - פָּטוּר. אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ אֵין לְךָ

תּוֹסֶפְתָּא

בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים זוּז, שֵׁישׁ לִי בְּיָדְךָ בְּחֲמִשִּׁין זוּז וּבְחֲמִשִּׁין זוּז פְּרוֹת - פָּטוּר, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: נְתַתִּיו לְךָ מֵהֶן חֲמִשִּׁים זוּז - חַיָּב, שֶׁכֵּן הוּא נִשְׁבַּע עַל טַעֲנַת עַצְמוֹ. ״מָנֶה לְאַבָּא בְּיָדְךָ״ - ״הָיָה לוֹ בְּיָדִי״ וְנִתַּתִּיו לוֹ, אוֹ שֵׁישׁ לוֹ בְּיָדִי בְּמָנֶה כְּסוּת, בְּמָנֶה פֵּרוֹת - פָּטוּר, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ: אֵין לוֹ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים זוּז, וְיֵשׁ לִי בְּיָדוֹ חֲמִשִּׁים זוּז כֵּלִים, וּבַחֲמִשִּׁים זוּז פֵּרוֹת - פָּטוּר. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: ״נְתַתִּי לוֹ מֵהֶן חֲמִשִּׁים זוּז״ - חַיָּב, שֶׁכֵּן הוּא נִשְׁבַּע עַל טַעֲנַת עַצְמוֹ:

ה,ד ״דִּינָר זָהָב יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ״ - ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא דִּינָר כֶּסֶף וּטְרִיסִית וּפוֹנְדְיוֹן וּפְרוּטָה״ - פָּטוּר. ״דִּינָר זָהָב לִי בְּיָדְךָ״ - ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא דִּינָר כֶּסֶף וּטְרִיסִית וּפוֹנְדְיוֹן וּפְרוּטָה״ - חַיָּב. טָעָנוּ חִטִּין וְהוֹדָה בִּשְׂעוֹרִין - פָּטוּר. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּב. טָעָנוּ פֵּרוֹת, כְּסוּת וְכֵלִים, וְהוֹדָה בְּאֶחָד מֵהֶן - חַיָּב:

ה,ה וְאֵלּוּ שֶׁמַּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ וְאֵין מַשְׁבִּיעִין לָהֶן: חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן וְהֶקְדֵּשׁ וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים. כֵּיצַד? אָמַר לוֹ גִּזְבָּר: מָנֶה לְהֶקְדֵּשׁ בְּיָדְךָ, אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים זוּז - פָּטוּר. אֲבָל הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו, וְיָצְתָה עֲלֵיהֶן כְּתֻבַּת אִשָּׁה וּבַעַל חוֹב - הֲרֵי אֵלּוּ נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: פְּעָמִים אָדָם נִשְׁבַּע עַל טַעֲנַת קָטָן, כֵּיצַד: אָמַר לוֹ קָטָן, ״מָנֶה לְאַבָּא בְּיָדְךָ״ - ״אֵין לוֹ אֶלָּא חֲמִשִּׁים זוּז״ - פָּטוּר. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: ״נְתַתִּי לוֹ מֵהֶן חֲמִשִּׁים״ - חַיָּב, שֶׁכֵּן הוּא נִשְׁבַּע עַל טַעֲנַת עַצְמוֹ:

ה,ו ״עֲשָׂרָה דִּלּוּסְקָמִין מְלֵאִים שְׁטָרוֹת יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ״ - ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא דִּלּוּסְקָמִית אֶחָד כְּמוֹת שֶׁהוּא״, וַעֲשָׂרָה עֲבָדִים, וַעֲלֵיהֶן עֶשֶׂר כְּסוּת כְּמוֹת שֶׁהֵן, ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא עֶבֶד אֶחָד כְּמוֹת שֶׁהוּא״, ״עֶשֶׂר בַּתִּין מְלֵאִין פֵּרוֹת לִי בְּיָדְךָ״! אָמַר לֵיהּ: ״אֵין לִי אֶלָּא בַּיִת אֶחָד כְּמוֹת שֶׁהוּא״ - פָּטוּר. ״עֶשֶׂר דִּלּוּסְקָמִין מְלֵאִין שְׁטָרוֹת לִי בְּיָדְךָ״. אָמַר: ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא דִּלּוּסְקָמִית אֶחָד וּבְתוֹכוֹ שְׁטַר אֶחָד״. ״עֶשֶׂר עֲבָדִים וַעֲלֵיהֶן עֶשֶׂר כְּסוּת

הַשָּׁלֵם

בְּיָדְךָ״. אָמַר לוֹ: ״אֵין לְךָ [בְּיָדִי] אֶלָּא עֶבֶד אֶחָד וְעָלָיו אִזּוֹר קְטַנָּה״. ״עֶשְׂרָה בָּתִּים מְלֵאִין פֵּרוֹת לִי בְּיָדְךָ״ - ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא בַּיִת אֶחָד וּבְתוֹכוֹ כּוֹר אֶחָד חִטִּים חָיָב״. ״עֶשֶׂר מְנוֹרוֹת לִי בְּיָדְךָ״ - ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא מְנוֹרָה אַחַת שֶׁל עֶשֶׂר לִיטְרִין״. ״עֶשֶׂר כְּסוּת לִי בְּיָדְךָ״ - ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא אִזּוֹר קְטַנָּה״. ״פֵּרוֹת לִי בְּיָדְךָ״ - ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא כּוֹר אַחַת שֶׁל חִטִּים״ - חַיָּב! מִפְּנֵי שֶׁטָּעָנוּ בְּמִדָּה. ״עֶשֶׂר מְנוֹרוֹת שֶׁל מֵאָה לִיטְרִין לִי בְּיָדְךָ״ - ״אֵינִי יוֹדֵעַ הֲרֵי הֵן לְפָנֶיךָ״. ״עֶשֶׂר כְּסוּת לִי בְּיָדְךָ״ - ״אֵינִי יוֹדֵעַ הֲרֵי הֵן לְפָנֶיךָ״. ״עֶשֶׂר כּוֹרִין שֶׁל חִטִּין לִי בְּיָדְךָ״ - ״אֵינִי יוֹדֵעַ הֲרֵי הֵן לְפָנֶיךָ״ - פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הוֹדָה לוֹ בַּמִּדָּה:

ה,ז בַּיִת מָלֵא פֵּרוֹת לִי בְּיָדְךָ וְכִיס מָלֵא מָעוֹת לִי בְּיָדְךָ אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֶצְיָן וּשְׁלִישָׁן - חַיָּב מִפְּנֵי שֶׁבַּיִת מִדָּה וְחֶצְיוֹ וּשְׁלִישׁ מִדָּה כִּיס מִדָּה וְחֶצְיוֹ וּשְׁלִישׁ מִדָּה:

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק שִׁישִּׁי

ו,א כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבַּתּוֹרָה - נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב): ״וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם״; כְּיָוֵן שֶׁקִּבֵּל הַבְּעָלִים שְׁבוּעָה - הַלָּזֶה פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. הַשָּׁכִיר נִשְׁבַּע בִּזְמַנּוֹ וְנוֹטֵל. עָבַר זְמַנּוֹ - אֵינוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁחָבְעוֹ בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ, אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ - הֲרֵי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ: ׳נָתַתִּי שְׂכָרְךָ׳! וְהוּא אוֹמֵר: ׳לֹא נָתַתָּ לִי׳! אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: ׳שְׂכַרְתַּנִי׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳לֹא׳!; ׳סָלַע אָמַרְתִּי לְךָ׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳שְׁתַּיִם אָמַרְתִּי לְךָ׳ - הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

ו,ב הַנֶּחְבָּל כֵּיצַד? הָיוּ מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ יָדוֹ שָׁלֵם וְיָצָא חָבוּל. אָמַר: ׳חָבַלְתָּ בִּי׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳לֹא חָבַלְתִּי בְךָ׳ - הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה הָיָה קוֹרֵא אוֹתוֹ ׳הַנֶּחְכִּין׳. כָּל זְמַן שֶׁהֵן חוֹכְכִין זֶה אֶת זֶה - הֲרֵי אֵלּוּ נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. הָיָה נָשׁוּךְ מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשַּׁךְ עַצְמוֹ - נוֹטֵל שֶׁלֹּא

תּוֹסֶפְתָּא

בִּשְׁבוּעָה. לְאַחַר זְמַן, זֶה אוֹמֵר: ׳חָבַלְתָּ בִּי׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳לֹא חָבַלְתִּי בְךָ׳ - הֲרֵי הוּא כִּשְׁאָר כָּל הַטְּעָנוֹת.

ו,ג שֶׁכְּנֶגְדּוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה, כֵּיצַד? זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. הָיוּ שְׁנֵיהֶם חֲשׁוּדִין פְּטוּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב): ״שְׁבוּעַת ה׳ תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם״; בְּזְמַן שֶׁאֶחָד מֵהֶן חָשׁוּד, לֹא בְּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶן חֲשׁוּדִין. ״בֵּין שְׁנֵיהֶם״ - יוֹצֵא מִבֵּין שְׁנֵיהֶם. אִם הִנִּשְׁבַּע נִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר - סוֹף שֶׁהַשְּׁבוּעָה חָלָה עָלָיו. וְאִם הִמְּשְׁבִּיעַ מַשְׁבִּיעַ עַל שֶׁקֶר - סוֹף שֶׁהַשְּׁבוּעָה חָלָה עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (זְכַרְיָה ה): ״וְלָנָה בְתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכִלָּתּוּ״; בּוֹא וּרְאֵה! דְּבָרִים שֶׁאֵין הָאֵשׁ אוֹכַלְתָּן - שְׁבוּעַת שֶׁקֶר אוֹכַלְתָּן.

ו,ד חֲנָנִי עַל פִּנָּקְסוֹ שֶׁלֹּא בְּמַקָּף, אָמַר, לֹא שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״כָּתַבְתָּ בְּזוֹ, מְחֹק בְּזוֹ״, אֶלָּא אוֹמֵר: ״תֵּן לִבְנֵי סָאתַיִם חִטִּים וּלְפַעֲלֵי בְסֶלַע מָעוֹת״, וְהוּא אוֹמֵר: ״נָתַתִּי״, וְהֵן אוֹמְרִין: ״לֹא נָטַלְנוּ״; הוּא נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל וְהֵן נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שֶׁאֵין הַפּוֹעֲלִין נִשְׁבָּעִין אֶלָּא בְּמַעֲמַד חֲנָנִי.

ו,ה אָמַר לְחֲנָנִי: ׳תֵּן לִי בְּדִינַר פְּרוּטוֹת׳; וְנָתַן לוֹ. אָמַר לוֹ: ׳תֵּן לִי אֶת הַדִּינָר׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳נְתַתִּיו לְךָ, וּנְתָתוֹ בְּאוּנְקְלָא׳ - יִשְׁבַּע בַּעַל הַבַּיִת אוֹ יָבִיא רְאָיָה שֶׁנְּתָנָן לוֹ אֶת הַדִּינָר. נָתַן לוֹ אֶת הַדִּינָר, אָמַר לוֹ: ׳תֵּן לִי אֶת הַפְּרוּטוֹת׳! אָמַר לוֹ: ׳נְתַתִּים לְךָ וְהוֹלַכְתָּם לְתוֹךְ בֵּיתֶךָ׳ - יִשְׁבַּע חֲנָנִי אוֹ יָבִיא רְאָיָה שֶׁנְּתָנָן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהָיְתָה קֻפָּה מְנֻחַת בֵּינֹתַיִם, אֲבָל אִם הָיְתָה יוֹצְאָה מִתַּחַת יַד אֶחָד מֵהֶן - הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

ו,ו הַפּוֹגֵם שְׁטַר חוֹבוֹ לֹא יִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה, כֵּיצַד? הוֹצִיא עָלָיו שְׁטַר שֶׁל מָאתַיִם, וְהוּא אוֹמֵר: ׳הִתְקַבַּלְתִּי מֵהֶן מָנֶה׳ - לֹא יִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וְאִם אָמַר מִתְּחִלָּה: ׳לֹא הָיָה אֶלָּא מָנֶה׳ - נוֹטֵל שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה. יוֹרֵשׁ שֶׁפִּגְמוּ אֲבִיו שְׁטַר חוֹבוֹ - נוֹטֵל שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה. בְּזֶה יָפֶה כֹּחַ הַבֵּן מִכֹּחַ הָאָב, שֶׁהַבֵּן גּוֹבֶה שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה וְהָאָב אֵינוֹ גּוֹבֶה

הַשָּׁלֵם

אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וּבָזֶה יָפֶה כֹּחַ הָאָב מִכֹּחַ יוֹרֵשׁ. נִתְחַיֵּב הָאָב שְׁבוּעָה בְּבֵית דִּין - פָּטוּר; שֶׁאֵין הַיּוֹרְשִׁין יְכוֹלִין לְגָבוֹת.

ו,ז אָמַר לְשׁוֹמֵר חִנָּם, וְלִשּׁוֹאֵל, וְלַנּוֹשֵׂא שָׂכָר: ׳הֵיכָן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳ - ׳מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! וּלְאַחַר מִכָּאן הוֹדָה שֶׁאָכָלוֹ - חַיָּב. אָמַר לְשׁוֹמֵר חִנָּם: ׳הֵיכָן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳, ׳מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! וּלְאַחַר זְמַן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד - פָּטוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל.

אָמַר: ׳נִגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד׳, ׳מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! וּלְאַחַר זְמַן הוֹדָה שֶׁאָכָלוֹ - חַיָּב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל.

ו,ח אָמַר לְשׁוֹאֵל: ׳הֵיכָן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳, ׳מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! לְאַחַר זְמַן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד - חַיָּב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם.

׳נִגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד׳, ׳מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! לְאַחַר מִכֵּן הוֹדָה שֶׁאָכָלוֹ - פָּטוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם.

אָמַר לְשׁוֹאֵל ׳הֵיכָן שׁוֹרִי׳? אָמַר לוֹ: ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳, ׳מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! לְאַחַר זְמַן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד - חַיָּב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר. ׳נִגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד׳, ׳מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! לְאַחַר מִכֵּן הוֹדָה שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבָּה - פָּטוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר.

ו,ט אָמַר לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר: ׳הֵיכָן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳, ׳מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! וּלְאַחַר מִכֵּן הוֹדָה שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבָּה - פָּטוּר מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל. ׳מֵת׳ אוֹ ׳נִשְׁבַּר׳ אוֹ ׳נִשְׁבָּה׳, וּלְאַחַר מִכֵּן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד - חַיָּב מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל.

אָמַר לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר: ׳הֵיכָן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳, ׳מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! וּלְאַחַר מִכָּאן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד - חַיָּב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם.

תּוֹסֶפְתָּא

׳נְגִנַב אוֹ שֶׁאָבַד׳, ׳מַשְׁבִּיעַךְ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אֶמֶן׳, לְאַחַר מִכָּאן הוֹדָה שֶׁאָכַל - פָּטוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם. נִמְצָא חַיָּב בְּשׁוֹאֵל - פָּטוּר בְּשׁוֹמֵר חִנָּם. חַיָּב בְּשׁוֹמֵר חִנָּם - פָּטוּר בְּשׁוֹאֵל. חַיָּב בְּשׁוֹאֵל - פָּטוּר בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר. פָּטוּר בְּשׁוֹאֵל - חַיָּב בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמְשַׁנֶּה מִפְּטוּר לְפָטוּר, מֵחוֹבָה לְחוֹבָה, מִפְּטוּר לְחוֹבָה - פָּטוּר, וּמֵחוֹבָה לְפָטוּר - חַיָּב.

וּמַסּוֹרָתָא[1] - שְׁנַיִם: ׳מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל׳[2]. וְהַשּׁוֹאֵל: שְׁנַיִם ׳מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם׳[3]. וְשׁוֹמֵר חִנָּם: שְׁלֹשָׁה[4]. נוֹשְׁאִין וְנוֹתְנִין: שְׁנַיִם ׳מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל׳[5]. אֶחָד[6] נוֹשֵׂא: שְׁנַיִם[7] ׳מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם׳.

מַסּוֹרָתָא[8] - ״חַיָּב, פָּטוּר, חַיָּב״[9]. ״חַיָּב, פָּטוּר, חַיָּב, פָּטוּר״[10]. ״פָּטוּר, חַיָּב, חַיָּב, חַיָּב, פָּטוּר״[11].

מַסֶּכֶת עֲדִיּוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א כְּשֶׁנִּכְנְסוּ חֲכָמִים לַכֶּרֶם בְּיַבְנֶה, אָמְרוּ: עֲתִידָה שָׁעָה שֶׁיְּהֵא אָדָם מְבַקֵּשׁ דָּבָר מִדִּבְרֵי תּוֹרָה וְאֵינוֹ מוֹצֵא, מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְאֵינוֹ מוֹצֵא, שֶׁנֶּאֱמַר (עָמוֹס ח): ״הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם ה׳ וְגוֹ׳, וְשׁוֹטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה׳ וְלֹא יִמְצָאוּ״. דְּבַר ה׳ - זוֹ נְבוּאָה. דְּבַר ה׳ - זֶה הַקֶּץ. דְּבַר ה׳ - שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר מִדִּבְרֵי תּוֹרָה דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ. אָמְרוּ, נַתְחִיל מֵהַלֵּל וּמִשַּׁמַּאי, שַׁמַּאי אוֹמֵר: מְקַבֵּל חַלָּה. הִלֵּל אוֹמֵר: מְקַבְּלִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כִּדְבָרֵי זֶה וְלֹא כִּדְבָרֵי זֶה, אֶלָּא קַב וּמֶחֱצָה - חַיָּב בַּחַלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר טו): ״רֵאשִׁית עֲרִסוֹתֵיכֶם״ - כְּדֵי עִסָּתְכֶם. וְכַמָּה עִסָּתְכֶם? כְּדֵי עִסַּת מִדְבָּר. וְכַמָּה עִסַּת מִדְבָּר? עֹמֶר, שֶׁנֶּאֱמַר: (שְׁמוֹת טז): ״וְהָעֹמֶר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה הוּא״, שְׁעָרוֹ חֲכָמִים שִׁבְעָה רְבָעִים וְעוֹד, מִדְבָּרִית, שֶׁהֵן חֲמִשָּׁה רִבְעֵי צְפוֹרִית, שֶׁהֵן קַב וּמֶחֱצָה יְרוּשַׁלְמִית.

א,ב הִלֵּל אוֹמֵר: מְלֹא הִין מַיִם שְׁאוּבִין שֶׁל שְׁנֵיִם עָשָׂר לוֹג - פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה. שַׁמַּאי אוֹמֵר: מְלֹא הִין מַיִם שְׁאוּבִין שֶׁל שְׁנַיִם וְשִׁשָּׁה לוֹג - פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כִּדְבָרֵי זֶה וְלֹא כִּדְבָרֵי זֶה, אֶלָּא שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין - פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה.

מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ שְׁנֵי גַּרְדִּיִּים מִשַּׁעַר הָאַשְׁפּוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וְהֵעִידוּ בְּשָׁם שְׁמַעְיָה וַאֲבְטַלְיוֹן, שֶׁשְּׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם פּוֹסְלִים הַמִּקְוֶה, וְקִימוּ אֶת דִּבְרֵיהֶם. וְלָמָּה הַזְכִּירוּ שָׁם מְקוֹמָם וְשָׁם אוּמָנֵיהֶן? וַהֲלֹא אֵין לְךָ אֻמָּנוּת יְרוּדָה אֶלָּא גַּרְדִּי, אֵין לְךָ מָקוֹם יָרוּד מִשַּׁעַר הָאַשְׁפּוֹת?! אֶלָּא מַה אֲבוֹת הָעוֹלָם לֹא עָמְדוּ עַל דִּבְרֵיהֶן בְּמָקוֹם שְׁמוּעָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁלֹּא יְהֵא אָדָם עוֹמֵד עַל דִּבְרָיו בְּמָקוֹם שְׁמוּעָה. לְעוֹלָם הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הַמַּרְבִּין, לֹא הַזְכִּירוּ דִּבְרֵי הַיָּחִיד בֵּין הַמַּרְבִּין, אֶלָּא שֶׁמָּא הַצְרֵךְ לָהֶן שָׁעָה, וְיִסְמְכוּ עֲלֵיהֶן.

---

[1] הֵינוּ מְסֹרֶת שֶׁהָיְתָה בְּיָדָם, שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים סִימָנִים כְּדֵי לִזְכֹּר הֲלָכוֹת שׁוֹנוֹת לְאוֹמְרֵיהֶם.

[2] לְעֵיל הֲלָכָה ז׳, שָׁלְמָדְנוּ שָׁם פָּעָמִים – ״מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל״.

[3] לְעֵיל בַּהֲלָכָה ח׳ לָמַדְנוּ בְּעִנְיַן שׁוֹאֵל פָּעָמִים – ״מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל חִנָּם״.

[4] בַּהֲלָכָה ז׳ לָמַדְנוּ שָׁלֹשׁ בָּבוֹת אֵצֶל שׁוֹמֵרי שָׂכָר.

[5] לְעֵיל בְּרֹאשׁ הַהֲלָכָה גַּבֵּי הַדִּין שֶׁל שׁוֹמְרֵי שָׂכָר, מוּבָא פָּעָמִים – ״מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל״.

[6] חָזוֹן יְחֶזְקֵאל גּוֹרֵם כָּאן ״אַחַר״ – הֵינוּ עוֹד דִּין אַחַר בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר.

[7] עוֹד יֵשׁ דִּין בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁבּוֹ אִיתָא פָּעָמִים ״מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם״.

[8] הֵינוּ מְסֹרֶת שֶׁהָיְתָה בְּיָדָם, שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים סִימָנִים כְּדֵי לִזְכֹּר הֲלָכוֹת שׁוֹנוֹת לְאוֹמְרֵיהֶם.

[9] מַה שֶּׁלָּמַדְנוּ לְמַעְלָה בַּהֲלָכָה ז׳.

[10] אֵלּוּ הֵן הַהֲלָכוֹת שֶׁנִּשְׁנוּ לְמַעְלָה בַּהֲלָכָה ח׳.

[11] אֵלּוּ הֵן הַהֲלָכוֹת שֶׁנִּשְׁנוּ לְמַעְלָה בַּהֲלָכָה ט׳.

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא הִזְכִּירוּ דִּבְרֵי יָחִיד בֵּין הַמְרֻבִּין, אֶלָּא מִתּוֹךְ שֶׁזֶּה אוֹמֵר טָהוֹר וְזֶה אוֹמֵר טָמֵא, כְּדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. יֹאמְרוּ לוֹ: כְּדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שָׁמַעְתָּ.

א,ג נִשְׁאַל לֶחָכָם וְטִמֵּא לוֹ, לֹא יִשְׁאַל לֶחָכָם אַחֵר. הָיוּ שְׁנַיִם, אֶחָד אוֹסֵר וְאֶחָד מַתִּיר, אֶחָד מְטַמֵּא וְאֶחָד מְטַהֵר, אִם יֵשׁ חָכָם אַחֵר - נִשְׁאָלִין לוֹ, וְאִם לָאו - הוֹלְכִין אַחַר הַמַּחְמִיר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: דָּבָר מִדִּבְרֵי תוֹרָה - הוֹלְכִין אַחַר הַמַּחְמִיר. מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים - הוֹלְכִין אַחַר הַמֵּקֵל.

א,ד הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא וּבַעֲלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, וְהָיָה שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵינָהּ, שָׁלוֹם בָּעוֹלָם. בָּאתָה וְאָמְרָה: מֵת בַּעְלִי - תִּנָּשֵׂא. שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, וְאָמְרָה: מֵת בַּעְלִי, בֵּין בּוֹכָה בֵּין שֶׁאֵינָהּ בּוֹכָה, בֵּין בְּגָדֶיהָ קְרוּעִים בֵּין שֶׁאֵין בְּגָדֶיהָ קְרוּעִים - נֶאֱמֶנֶת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, אֶלָּא אִם כֵּן בָּאתָה בּוֹכָה וּבְגָדֶיהָ קְרוּעִים. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, זוֹ שֶׁהָיְתָה פִּקֶּחֶת - תִּנָּשֵׂא, שֶׁלֹּא הָיְתָה פִּקֶּחֶת - לֹא תִּנָּשֵׂא? בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: לֹא שָׁמְעָנוּ אֶלָּא בְּבָאָה מִן הַקָּצִיר בִּלְבַד. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: וַהֲלֹא כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה קָצִיר! יָצָא קָצִיר שְׁעוֹרִין. בָּא קָצִיר חִטִּים - יָצָא קָצִיר חִטִּים. בָּא בָּצִיר - יָצָא בָּצִיר, נִמְצָא כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה קָצִיר. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל: מְצָאנוּ שֶׁאֵין אַחִין נִכְנָסִים לַנַּחֲלָה עַל פִּיהָ. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: וַהֲלֹא מִסֵּפֶר כְּתֻבָּתָהּ נִלְמַד, שֶׁכָּתַב לָהּ לְכֶשֶׁתִּנָּשְׂאִי לְאַחַר - תִּטְלִי מַה שֶּׁכָּתוּב לַיִךְ בִּכְתֻבָּתַיִךְ וּצְאִי. חָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי.

א,ה שִׁשָּׁה דְּבָרִים רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: **א.** הַשֵּׂעָר וְהַצִּפָּרְדֵּעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. **ב.** וְכֵן כַּזַּיִת מִן הַמֵּת וְכַזַּיִת מִן הַנְּבֵלָה. **ג.** עֶצֶם מִן הַמֵּת וְעֶצֶם מִן הַנְּבֵלָה. **ד.** גּוּשׁ מֵאֶרֶץ-טָהוֹר גּוּשׁ מֵאֶרֶץ הַפָּרָס. **ה.** גּוּשׁ מֵאֶרֶץ-טָהוֹר גּוּשׁ מֵאֶרֶץ הָעַמִּים. **ו.** שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר; רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

א,ו הַשִּׁדְרָה וְהַגֻּלְגֹּלֶת מִשְּׁנֵי מֵתִים, רְבִיעִית דָּם מִשְּׁנֵי מֵתִים, רֹבַע עֲצָמוֹת מִשְּׁנֵי מֵתִים, אֵבֶר מִן הַמֵּת מִשְּׁנֵי מֵתִים, אֵבֶר מִן הַחַי מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים; רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

א,ז שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְלֹא אָמַר בָּהֶן אָסוּר וְהֻתַּר, וּפָרְשָׁן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן מַתְיָא: הַמֵּפִיס מֵרָסָא בְּשַׁבָּת, אִם לִקּוֹלְפָהּ וְלַעֲשׂוֹת לָהּ פֶּה׳ כְּדֶרֶךְ שֶׁהָרוֹפְאִין עוֹשִׂין - חַיָּב. אִם לְהוֹצִיא מִמֶּנָּהּ לֶחָה - פָּטוּר. הַשּׁוּם וְהַבֹּסֶר וְהַמְּלִילוֹת שֶׁרִסְקָן מִבְּעוֹד יוֹם; רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: יִגְמֹר מִשֶּׁתַּחְשָׁךְ, וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא יִגְמֹר, אֲבָל כֹּהֲנִים נָהֲגוּ כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

א,ח שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁנַיִם מִשָּׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְאֶחָד מִשָּׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְלֹא אָמַר בָּהֶן, לֹא אָסוּר וְלֹא הֻתַּר, וְלֹא כָּשֵׁר וְלֹא פָסוּל, לֹא טָמְאָה וְלֹא טָהֳרָה.

שְׁנַיִם מִשָּׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִשָּׁה, מַה הִיא לָצֵאת בְּעִיר שֶׁל זָהָב? וְלֹא אָמַר בָּהּ לֹא אָסוּר וְלֹא הֻתַּר; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. מַפְרִיחֵי יוֹנִים, מַה הֵן לְעֵדוּת? לֹא אָמַר בָּהּ, לֹא כָּשֵׁר וְלֹא פָסוּל, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין.

אֶחָד מִשָּׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַשֵּׂרָק בְּפִי הַחֲלָדָה, וְהַחֲלָדָה מְהַלֶּכֶת עַל גַּבֵּי כְּכָרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: וַדַּאי טָמֵא וְסָפֵק טָהוֹר.

א,ט תַּנּוּר שֶׁתְּחִלָּתוֹ אַרְבָּעָה וּשְׁיָרָיו אַרְבָּעָה, שֶׁבָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה, הֲרֵי לִי סַנְדָּל שֶׁל עֵץ וְשֶׁל סַיְדִין שֶׁטָּמֵא מִדָּרָס, עַל שְׁיָרֵי תַּנּוּר. רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְאִשָּׁה חוֹלֶצֶת בּוֹ, וְיוֹצְאִין בּוֹ בַּשַּׁבָּת וְלֹא הוֹדוּ לוֹ.

א,י חֲמִשָּׁה דְּבָרִים הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא דּוֹרֵשׁ כְּמִין אַגָּדָה, בַּחֲמִשָּׁה דְּבָרִים אָדָם זוֹכֶה לְבֶן, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד הַפֶּרֶק זָכָה לוֹ, מִכַּן וָאֵילְךְ הוּא זוֹכֶה לְעַצְמוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: הֵיכָן מְצִינוּ, שֶׁהָיוּ חִגְרִין עַד הַפֶּרֶק,

תּוֹסֶפְתָּא

וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַפֶּרֶק נִתְפַּשְׁטוּ. וְשֶׁהָיוּ חֲרֹשִׁין עַד הַפֶּרֶק, וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַפֶּרֶק נִתְפַּקְּחוּ. וְשֶׁהָיוּ סוּמִין עַד הַפֶּרֶק, כְּשֶׁהִגִּיעַ הַפֶּרֶק נִתְפַּתְּחוּ. וְהֵיאַךְ זוֹכֶה לוֹ עַד אוֹתָהּ הַשָּׁעָה? אָמְרוּ לוֹ: כִּי מָצִינוּ שֶׁהָיוּ פִּשּׁוּטִים עַד הַפֶּרֶק וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַפֶּרֶק נִתְחַגְּרוּ, וְשֶׁהָיוּ פִּקְחִין עַד הַפֶּרֶק וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַפֶּרֶק נִתְחָרְשׁוּ, וְשֶׁהָיוּ פִּתּוּחִים עַד הַפֶּרֶק, וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַפֶּרֶק נִסְתַּמּוּ, הָא אֵין זוֹכֶה לוֹ אֶלָּא עַד אוֹתָהּ הַשָּׁעָה בִּלְבַד.

א,יא מִסְפַּר הַדּוֹרוֹת לְפָנָיו הֲקַץ, אַף עַל פִּי שֶׁהַיָּמִים וְהַשָּׁעוֹת כְּחוּט הַשַּׂעָרָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם, אֵינוֹ מוֹנֶה אֶלָּא דּוֹרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה מא): "קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ". וְאַף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית טו): "וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אוֹתָם", וְנֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית טו): "וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה" וְגוֹ'. הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת כג): "אֶת מִסְפַּר יָמֶיךָ" - אֵלּוּ שְׁנֵי דּוֹרוֹת. וּשְׁאָר כָּל אָדָם: זָכָה - מַשְׁלִימִים שְׁנוֹתָיו. לֹא זָכָה - פּוֹחֲתִין לוֹ מִשְּׁנוֹתָיו; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זָכָה - מוֹסִיפִין לוֹ עַל שְׁנוֹתָיו. לֹא זָכָה - פּוֹחֲתִין מֵהֶן. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים ב כ): "וְהוֹסַפְתִּי עַל יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה"! אָמַר לָהֶן: מְשָׁלוֹ הוֹסִיפוּ לוֹ. אָמַר לָהֶן רַבִּי עֲקִיבָא: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים ב יג): "הִנֵּה בֶן נוֹלָד לְבֵית דָּוִד יֹאשִׁיָּהוּ שְׁמוֹ", וַעֲדַיִן לֹא הָיָה מְנֻשֶּׁה בָּעוֹלָם! אָמְרוּ לוֹ: וְכִי נֶאֱמַר: 'הִנֵּה בֶן נוֹלָד לְבֵית דָּוִד בֶּן חִזְקִיָּה'? וַהֲלֹא לֹא נֶאֱמַר: "אֶלָּא הִנֵּה נוֹלָד בֶּן לְבֵית דָּוִד"; בֵּין מֵחִזְקִיָּה בֶּן מִיכַל בֵּית דָּוִד.

א,יב חָמֵשׁ רְחֵלוֹת גּוֹזְזוֹת מָנֶה מָנֶה וּפְרָס, שֶׁהֵן שִׁבְעִים וְחָמֵשׁ סְלָעִים - חַיְבוֹת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז; דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חָמֵשׁ רְחֵלוֹת גְּזוּזוֹת כָּל שֶׁהֵן. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: כַּבֵּיצָה אוֹכְלִין, כְּמוֹהָ וּבְקֻלְפָּתָהּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חוּץ מִקֻּלְפָּתָהּ.

הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה: "נִשְׁבַּעְתִּי, וּטְהוֹרָה אֲנִי" - אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁנִּשְׁבֵּעַת, וְהִיא אוֹמֶרֶת: "טְהוֹרָה אֲנִי" - אֵינָהּ אוֹכֶלֶת.

הַשָּׁלֵם

א,יג אַרְבָּעָה סְפֵקוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: הַטָּהוֹר עוֹמֵד וְהַטָּמֵא עוֹבֵר, טָמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטָהֳרָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טְהוֹרָה, טָמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטָמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סָפֵק הֶאֱהִיל סָפֵק לֹא הֶאֱהִיל, סָפֵק הֵסִיט סָפֵק לֹא הֵסִיט; רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א אַרְבָּעָה דְּבָרִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין: מַסְרֵק שֶׁל צַרְצוּר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מְטַמֵּא בְּאֲוִיר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְטַמֵּא בְּאֲוִיר. דַּף שֶׁל נַחְתּוֹם שֶׁקְּבָעוֹ בְּמַסְמֵר, אוֹ שֶׁחִבְּרוֹ בְּמַרְתֵּשׁ, אוֹ בְּקוֹרָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. מִנְעָל שֶׁעַל הָאֵימִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. חָתְכוּ חֻלְיוֹת, וְנָתַן חוֹל בֵּין חוּלְיָא לְחוּלְיָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין, וְהָיָה נִקְרָא תַּנּוּרוֹ שֶׁל עַכְנַאי, שֶׁעָלָיו רַבּוּ מַחְלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל.

ב,ב עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה דְּבָרִים מִקּוּלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וְחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין אָדָם מַדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין אָדָם מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר. בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב, אֲחֵרִים אוֹמְרִים מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: תֹּאכַל הִיא וְאִמָּהּ. הַסָּךְ שֶׁמֶן טָהוֹר וְנִטְמָא, יָרַד וְטָבַל, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אַף עַל פִּי שֶׁשּׁוֹחֶה וְיוֹרֵד - טָהוֹר. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: כְּדֵי סִיכַת אֵבֶר קָטָן - טָמֵא. פָּחוֹת מִכֵּן -טָהוֹר. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק: כְּשֶׁהָיִיתִי אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן הַחֲרוֹנִי, רְאִיתִיו שֶׁאוֹכֵל פִּתּוֹ חֲרֵבָה, שֶׁהָיוּ שְׁנֵי בַצָּרֶת, בָּאתִי וְאָמַרְתִּי לְאַבָּא, אָמַר לִי: הוֹלֵךְ לוֹ זֵיתִים, הוֹלַכְתִּי לוֹ זֵיתִים, נְטָלָן וְהִסְתַּכֵּל בָּהֶן, וְרָאָה שֶׁהֵן לַחִים. אָמַר לִי: אֵינִי אוֹכֵל זֵיתִים. בָּאתִי וְאָמַרְתִּי לְאַבָּא, אָמַר לִי: לֵךְ אֱמוֹר לוֹ, מִנְקֶבֶת הָיְתָה חֲבִית, כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל, אֶלָּא שֶׁסְּתָמוּהָ שְׁמָרִים, לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁהוּא אוֹכֵל בְּטָהֳרָה, שֶׁאַף עַל פִּי

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁמְּתַלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי הָיָה - לֹא הָיָה נוֹהֵג אֶלָּא כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל.

ב,ג לְעוֹלָם הֲלָכָה כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל, וְהָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לְהַחֲמִיר עַל עַצְמוֹ, וְלִנְהֹג כְּחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל וּכְחוּמְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, עַל זֶה נֶאֱמַר (קֹהֶלֶת ה): "וְהַכְסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ". הַתּוֹפֵס קוּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וְקוּלֵי בֵּית הִלֵּל - הֲרֵי זֶה רָשָׁע! אֶלָּא אוֹ כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל, כְּקוּלֵיהֶן וּכְחוּמְרֵיהֶן, אוֹ כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי כְּקוּלֵיהֶן וּכְחוּמְרֵיהֶן.

בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין אָדָם פּוֹטֵר אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט יָשָׁן, שֶׁלֹּא יְהֵא גֵּט גָּדוֹל מִבְּנָהּ. כָּתַב לְשֵׁם הַפַּרְכִין, לְשֵׁם אַרְכְיוֹת, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵי מְלָכִים עוֹמְדִין, וְכָתַב עַל שֵׁם אֶחָד מֵהֶן - כָּשֵׁר. כָּתַב לְשֵׁם אֲבִי אֲבִיו - כָּשֵׁר. לְשֵׁם מִשְׁפָּחָה - פָּסוּל. וְאִם הָיָה נִקְרָא עַל שְׁמוֹ - כָּשֵׁר.

ב,ד אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית הִלֵּל וּבֵית שַׁמַּאי עַל הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלָנָה עִמּוֹ בְּפוּנְדָקִי, שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט שֵׁנִי, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת כְּלַיְדַת נְקֵבָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שַׁבָּת אַחַת כְּלַיְדַת זָכָר, אוֹ כִימֵי נִדָּתָהּ. יָתֵר עַל כֵּן - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה.

כַּלְכָּלָה, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הִלֵּל עַצְמוֹ הָיָה אוֹסֵר. הִלּוֹקַחַ כַּלְכָּלָה לְשִׁלֹּחַ לַחֲבֵרוֹ - לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הִלֵּל עַצְמוֹ הָיָה אוֹסֵר.

ב,ה אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, עַל שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים מְעִידוֹת אוֹתוֹ - שֶׁיְּהֵא נָזִיר בְּטָהֳרָה שֶׁבָּהֶן. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל שֶׁהָיוּ שְׁנֵי עֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ. שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: נֶחְלְקוּ עַל שֶׁהָיוּ כָּאן נְזִירוּת. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: יֵשׁ בִּכְלָל חֲמֵשׁ שְׁתַּיִם - שֶׁיְּהֵא נָזִיר שְׁתַּיִם.

הַשָּׁלֵם

ב,ו רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים מִקּוּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל. דַּם הַנִּבְלוֹת, בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה: אַף כְּשֶׁטִּמְּאוּ בֵּית הִלֵּל, לֹא טִמְּאוּ אֶלָּא בְּדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְבִיעִית, שֶׁאִם יִקָּרֵשׁ וְיִהְיֶה בּוֹ כְּזַיִת. וּמוֹדִים בְּבֵיצַת טְרֵפָה שֶׁהִיא אֲסוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁגְּדוֹלָיהּ אָסוּר. עַל מַה נֶחְלְקוּ? עַל בֵּיצַת נְבֵלָה, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אִם שֶׁכַּיּוֹצֵא בָּהּ נִמְכָּרֶת בַּשּׁוּק - מְתֻרֶת. וְאִם לָאו - אֲסוּרָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: דָּבָר אַחֵר מִקּוּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מַתָּנוֹת מְכֻשָּׁרוֹת וּמְפֻגָּלוֹת בַּחֲטָאת, וּמַתָּנָה אַחַת בְּכָל הַזִּבָּחִים. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֶחָד חַטָּאת וְאֶחָד כָּל הַזִּבָּחִים, מַתָּנָה אַחַת מְכֻשֶּׁרֶת וּמְפֻגֶּלֶת.

ב,ז רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שִׁלְשָׁה דְּבָרִים מִקּוּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל. קֹהֶלֶת אֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶת הַיָּדַיִם; דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְטַמְּאָה אֶת הַיָּדַיִם. מֵי חַטָּאת שֶׁעָשׂוּ מִצְוָתָן, בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין, בֵּית הִלֵּל מְטַמְּאִין.

הַמַּקֶּשֶׁת, כַּמָּה תִּשְׁפֶּה וּתְהֵא זָבָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מֵעֵת לְעֵת, וַהֲלָכָה כְּדִבְרָיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: מֵעֵת לְעֵת.

ב,ח רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שְׁנֵי דְּבָרִים מִקּוּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל. דַּם הַיּוֹלֶדֶת שֶׁלֹּא טָבְלָה, מְטַמֵּא לַח וְאֵינוֹ מְטַמֵּא יָבֵשׁ; דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ. אַרְבָּעָה אֹחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וּמֵתוּ הַנְּשׂוּאִין אֶת הָאֲחָיוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין. וְאִם קָדְמוּ וְכָנָסוּ - יוֹצִיאוּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר מִשּׁוּם בֵּית שַׁמַּאי: יְקַיְּמוּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יוֹצִיאוּ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: קַל הָיָה לָהֶם לְבֵית הִלֵּל בַּדָּבָר הַזֶּה.

בָּ,ט הַתּוֹלֵשׁ מִבְּכוּר תָּם, וְהִנִּיחוֹ בַּחֲלוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד בּוֹ מוּם לְאַחַר מִכָּאן, וּשְׁחָטוֹ -

תּוֹסֶפְתָּא

הֲרֵי זֶה יִקָּבֵר. בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁתָּלַשׁ מִמֶּנּוּ וְאַחַר כָּךְ מֵת, עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מוֹדֶה עֲקַבְיָא בְּזֶה שֶׁאָסוּר, עַל מַה נֶחְלְקוּ? עַל שֶׁנִּטְמָא וְתָלַשׁ מִמֶּנּוּ, וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ, שֶׁעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי מוֹדָה רַבִּי חֲלַפְתָּא בָּזֶה שֶׁמֻּתָּר, אֲבָל בְּיִחוּד אָמְרוּ חֲכָמִים: יַנִּיחַ בַּחֲלוֹן שֶׁמָּא יֵשׁ תִּקָּוֶה, שֶׁאִם מֵת - יְהֵא אָסוּר, וְאִם שְׁחָטוֹ - יְהֵא מֻתָּר, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל שֶׁנִּטְמָא וְתָלַשׁ מִמֶּנּוּ, וְאַחַר כָּךְ מֵת, שֶׁעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים.

ב,י כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא. הִשִּׁיבוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שָׁלֹשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בִּבְהֵמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רֹבַע רָקָב, תֹּאמַר בְּאֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁאֵין בּוֹ רֹבַע רָקָב? דָּבָר אַחֵר: מִי תָּלוּי בְּמִי? אֵבֶר תָּלוּי בְּבָשָׂר, אוֹ בָּשָׂר תָּלוּי בְּאֵבֶר? הַבָּשָׂר תָּלוּי בְּאֵבֶר! אֶפְשָׁר שֶׁהַבָּשָׂר מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וְאֵבֶר יְהֵא טָהוֹר?

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: תְּמַהַּ אֲנִי, אִם טִמֵּא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, לֹא טִמֵּא אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בְּאֵבֶר בָּשָׂר כָּרָאוּי, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא זֶה וָזֶה מִטַּמְּאִין בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, עֶצֶם הַפּוֹרֵשׁ כְּשֶׁעוֹרָה רַבִּי נְחוּנְיָא מְטַמֵּא? וְהִשִּׁיבוּ רַבִּי נְחוּנְיָא שָׁלֹשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּמֵת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֹבַע רָקָב, תֹּאמַר בְּאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁאֵין בּוֹ רֹבַע רָקָב?

דָּבָר אַחֵר: מִי תָּלוּי בְּמִי? אֵבֶר תָּלוּי בָּעֶצֶם אוֹ עֶצֶם תָּלוּי בָּאֵבֶר? הֲוֵי אוֹמֵר עֶצֶם תָּלוּי בְּאֵבֶר. אֶפְשָׁר שֶׁהָעֶצֶם מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וְאֵבֶר יְהֵא טָהוֹר? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: תְּמַהַּ אֲנִי, אִם טִמֵּא רַבִּי נְחוּנְיָא, לֹא טִמֵּא אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בְּאֵבֶר עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה כְּדֵי שֶׁיְּהֵא זֶה וָזֶה מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וְאֵבֶר יְהֵא טָהוֹר?

הֵן הֵעִידוּ, שֶׁמְּעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה כָּל אֲדָר. שֶׁבְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים עַד הַפּוּרִים, עַד שֶׁבָּא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי פַּפְּיָס וְהֵעִידוּ, שֶׁכָּל אֲדָר כְּשֵׁר לְעִבּוּר.

הֵעִיד מְנַחֵם בֶּן פּוּבַּגִי שֶׁהוּא צַבָּע. עַל מוֹסָף יוֹרָה שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים שֶׁהוּא טָמֵא, וְעַל שְׁצוֹבְעִים שֶׁהָיָה טָהוֹר, שֶׁבְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים חִלּוּף הָיוּ הַדְּבָרִים. וּכְשֶׁהוֹשִׁיבוּ בַּיְשִׁיבָה הָיוּ הַכֹּל תְּמֵהִין עָלָיו, אָמַר לָהֶם: כָּךְ וְכָךְ, אֲנִי רֹאשׁ אַכָּל הַבָּאִים אַחֲרַי[12].

ג,ב הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָה, עַל דַּם הַנִּבְלוֹת שֶׁהוּא טָהוֹר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן בְּתֵירָה נוֹחֲרִין הָיוּ עָרוֹדִיּוֹת[13] לַאֲרָיוֹת בְּסִתְרַטְיָא שֶׁל מֶלֶךְ, וְהָיוּ עוֹלֵי רְגָלִים מְשַׁקְּעִין אֶת אַרְכּוּבוֹתֵיהֶן, וְלֹא חָשׁוּ לָהֶם מִשּׁוּם טֻמְאָה.

ג,ג הֵעִיד רַבִּי יְהוּדָה הַכֹּהֵן עַל בַּת יִשְׂרְאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לַכֹּהֵן, כֵּיוָן שֶׁנִּשֵּׂאת לַחֲפָּהָּה אַף עַל

הַשָּׁלֵם

זֶה וָזֶה מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא. הֵשִׁיב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל דִּבְרֵי שְׁנֵיהֶן: וּמַה אִם הַחַי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֹמַ"ח, עֶצֶם וּבָשָׂר הַפּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ טְהוֹרִים, אֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁאֵין בּוֹ, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא עֶצֶם וּבָשָׂר הַפּוֹרְשִׁין מִמֶּנּוּ טָהוֹר?! הֵשִׁיב רַבִּי עַל דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא, אִם אָמְרָתָּ בְּפוֹרֵשׁ מִן הַחַי, שֶׁכֵּן פּוֹרֵשׁ מִדָּבָר טָהוֹר, תֹּאמַר בְּאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁכֵּן פּוֹרֵשׁ מִדָּבָר טָמֵא?

מַסֶּכֶת עֲדֻיּוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג,א הֵעִיד רַבִּי צָדוֹק עַל צִיר חֲגָבִין טְמֵאִין שֶׁהוּא טָהוֹר, וּמֻתָּר לְאוֹכְלֵי תְרוּמָה. הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי פַּפְּיָס עַל דַּף שֶׁל נַחְתּוֹמִים, שֶׁחִבְּרוּ בְּמְרִישׁ אוֹ בְּקוּרָה, וְשֶׁקִּבֵּל בְּמַסְמֵר - שֶׁהוּא טָמֵא, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וְאִם לֹא קִבְּלוֹ כָּל צָרְכּוֹ - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא טָמֵא.

הֵן הֵעִידוּ, שֶׁמְּעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה כָּל אֲדָר. שֶׁבְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים עַד הַפּוּרִים, עַד שֶׁבָּא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי פַּפְּיָס וְהֵעִידוּ, שֶׁכָּל אֲדָר כְּשֵׁר לְעִבּוּר.

הֵעִיד מְנַחֵם בֶּן פּוּבַּגִי שֶׁהוּא צַבָּע. עַל מוֹסָף יוֹרָה שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים שֶׁהוּא טָמֵא, וְעַל שְׁצוֹבְעִים שֶׁהָיָה טָהוֹר, שֶׁבְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים חִלּוּף הָיוּ הַדְּבָרִים. וּכְשֶׁהוֹשִׁיבוּ בַּיְשִׁיבָה הָיוּ הַכֹּל תְּמֵהִין עָלָיו, אָמַר לָהֶם: כָּךְ וְכָךְ, אֲנִי רֹאשׁ אַכָּל הַבָּאִים אַחֲרַי.

הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָה, עַל דַּם הַנִּבְלוֹת שֶׁהוּא טָהוֹר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן בְּתֵירָה נוֹחֲרִין הָיוּ עָרוֹדִיּוֹת לַאֲרָיוֹת בְּסִתְרַטְיָא שֶׁל מֶלֶךְ, וְהָיוּ עוֹלֵי רְגָלִים מְשַׁקְּעִין אֶת אַרְכּוּבוֹתֵיהֶן, וְלֹא חָשׁוּ לָהֶם מִשּׁוּם טֻמְאָה.

הֵעִיד רַבִּי יְהוּדָה הַכֹּהֵן עַל בַּת יִשְׂרְאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לַכֹּהֵן, כֵּיוָן שֶׁנִּשֵּׂאת לַחֲפָּהָּה אַף עַל

---

[12] פֵּרוּשׁ: כְּשֶׁהוֹשִׁיבוּ בַּיְשִׁיבָה לְקַבֵּל עֲדוּתוֹ, הָיוּ הַכֹּל תְּמֵהִים עָלָיו שֶׁאָמַר דָּבָר חָדָשׁ, שֶׁעַד עַתָּה הָיוּ שׁוֹנִים בְּהֶפֵּךְ. אָמַר לָהֶם: כָּךְ וְכָךְ כְּלוֹמַר, זֶה טָמֵא וְזֶה טָהוֹר, כִּי אֲנִי רֹאשׁ לְכָל הַצַּבָּעִים הַבָּאִים אַחֲרַי, בְּאֹפֶן שֶׁאֲנִי בָּקִי הֵיטֵב בְּעִנְיַן זֶה (עַל פִּי פֵּרוּשׁ 'מִנְחַת יִצְחָק')

[13] עָרוֹד בְּלָשׁוֹן רַבִּים.

תּוֹסֶפְתָּא

פִּי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תִּבָּעֵל. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תִּבָּעֵל. לֹא יִשָּׂא כֹּהֵן אִשָּׁה עַד שֶׁתַּגְדִּיל. בֵּית דִּין שֶׁאַחֲרֵיהֶם אוֹמְרִים: נֶאֱמָנֶת עִסָּה לְטַמֵּא וּלְטַהֵר, לֶאֱסוֹר וּלְהַתִּיר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב, אֲבָל בְּאַלְמָנַת עִסָּה לֹא נִגְעוּ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי: אָמַר לָהֶן רַבִּי, מַעֲשֶׂה שֶׁנִּמְצְאוּ עֲצָמוֹת בִּירוּשָׁלַיִם בְּדִירַת עֲצִים, וּבִקְּשׁוּ חֲכָמִים לְטַמֵּא אֶת יְרוּשָׁלַיִם כֻּלָּהּ. אָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: בּוֹשָׁה וּכְלִמָּה הוּא לָנוּ, שֶׁנְּטַמֵּא אֶת בָּתֵּינוּ. אַיֵּה מֵתִי מַבּוּל? אַיֵּה הֲרוּגֵי נְבוּכַדְנֶצַּר? אַיֵּה הַהֲרוּגִים שֶׁנֶּהֶרְגוּ מִן הַמִּלְחָמָה וְעַד עַכְשָׁו? אֶלָּא אָמְרוּ וַדַּאי - טָמֵא, סָפֵק - טָהוֹר. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: שָׁמַעְתִּי שֶׁשּׁוֹחֲטִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין נִסְכִּין, וְאוֹכְלִין קָדָשִׁי קָדָשִׁים אַף עַל פִּי שֶׁאֵין קְלָעִין, קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַף עַל פִּי שֶׁאֵין חוֹמָה, שֶׁקְּדֻשָּׁה הָרִאשׁוֹנָה קְדֻשָּׁה לְשָׁעָתָהּ וּקְדֻשָּׁה לֶעָתִיד לָבוֹא.

ג,ד מִשְׁפַּחַת בֵּית צְרִיפָה הָיְתָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְרִחֲקָהּ בֶּן צִיּוֹן בִּזְרוֹעַ. וְעוֹד אַחֶרֶת הָיְתָה שָׁם וְקֵרְבָהּ בֶּן צִיּוֹן בִּזְרוֹעַ, וְלֹא רָצוּ חֲכָמִים לְגַלּוֹתָם, אֲבָל מוֹסְרִין אוֹתָן לִבְנֵיהֶן וּלְתַלְמִידֵיהֶן, פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ. כְּגוֹן אֵלּוּ, אֵלִיָּהוּ בָּא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב. רַבִּי אוֹמֵר: לְקָרֵב אֲבָל לֹא לְרַחֵק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חִלּוּף הַדְּבָרִים. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עֲדִוּ אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (וַיִּקְרָא כז): "וְיֵצֵא בֶּן אִשָּׁה יִשְׂרְאֵלִית" וְגוֹ'. וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, מַה מֹּשֶׁה רַבֵּנוּ לֹא רָצָה לְגַלּוֹת אֶת הַמַּמְזֵרִין עַד שֶׁנִּתְגַּלּוּ מֵעַצְמָן. אֵלִיָּהוּ תַּלְמִידוֹ שֶׁל מֹשֶׁה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁלֹּא יִגָּלֶה, עַד שֶׁיִּתְגַּלּוּ מֵעַצְמָן! מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּלְמִידִים קוֹרִין אוֹתוֹ רַבִּי, נִשְׁתַּכְּחוּ תַּלְמִידָיו, קוֹרִין אוֹתוֹ רַבָּן, נִשְׁתַּכְּחוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ, קוֹרִין אוֹתוֹ בְּשִׁמּוֹ.

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א נָחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר: יוֹם אֶחָד בַּגָּלְיוֹת לִפְנֵי אִידֵיהֶן אָסוּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּאִידֵיהֶן הַקְּבוּעִים, אֲבָל בְּאִידֵיהֶן שֶׁאֵינָן

הַשָּׁלֵם

קְבוּעִין - אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ שִׁלְשָׁה יָמִים, אָסוּר לְשָׁאת וְלָתֵת עִמָּהֶם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדָבָר הַמִּתְקַיֵּם, אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם - מֻתָּר. אַף דָּבָר הַמִּתְקַיֵּם, לָקַח אוֹ שָׁמָכַר - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: כָּל מִלְוֶה בִּשְׁטָר - אֵין נִפְרָעִין מִמְּנוּ, וְשֶׁאֵין בִּשְׁטָר - נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם.

א,ב לֹא יִשָּׂא אָדָם וְיִתֵּן עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּיוֹם אִידּוֹ, וְלֹא יָקֵל עִמּוֹ אֶת רֹאשׁוֹ, וְלֹא יִשְׁאַל בִּשְׁלוֹמוֹ בְּמָקוֹם שֶׁמִּתְחַשֵּׁב. מִצָּאוֹ לְפִי דַּרְכּוֹ - שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ בְּכֹבֶד רֹאשׁ. שׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹם הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בְּאִידֵיהֶן, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. אֲמָנִין יִשְׂרְאֵל שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין אֶצֶל הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּבֵיתוֹ שֶׁל יִשְׂרְאֵל - מֻתָּר. בְּבֵיתוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים - אָסוּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם הָיָה שָׂכִיר הַיּוֹם, בֵּין בְּבֵיתוֹ שֶׁל יִשְׂרְאֵל בֵּין בְּבֵיתוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים - אָסוּר. אִם הָיָה שָׂכִיר קְבוּלֶת, בְּבֵיתוֹ שֶׁל יִשְׂרְאֵל - מֻתָּר. בְּבֵיתוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים - אָסוּר. בְּמִחְבָּר לַקַּרְקַע, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - אָסוּר. בְּעִיר אַחֶרֶת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - מֻתָּר. וְאַף עַל פִּי שֶׁגָּמַר אֶת כֵּלָיו לִפְנֵי אִידּוֹ, לֹא יוֹלִיכֶנּוּ לוֹ בְּיוֹם אִידּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁשָּׂמֵחַ בֵּיתוֹ. עִיר אַחַת עוֹשָׂה וְעִיר אַחַת אֵינוֹ עוֹשֶׂה, אָמָּה אַחַת עוֹשָׂה וְאַמָּה אַחַת אֵינָהּ עוֹשָׂה, מִשְׁפָּחָה אַחַת עוֹשָׂה וּמִשְׁפָּחָה אַחַת אֵינָהּ עוֹשָׂה. הָעוֹשִׂין - אֲסוּרִין. וְשֶׁאֵין עוֹשִׂין - מֻתָּרִין. קָלָנְדָא, אַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל עוֹשִׂין - אֵין אָסוּר אֶלָּא לַפּוֹלְחִין בִּלְבַד. סְטַרוֹנְיָא - יוֹם שֶׁאָחַז בּוֹ אֶת הַמַּלְכוּת. קָרָאטוֹסָם - יוֹם גְּנוֹסְיָא שֶׁל מַלְכֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. יוֹם שֶׁל כָּל מֶלֶךְ וָמֶלֶךְ - הֲרֵי הוּא כְּרַבִּים. יָחִיד, אֲפִלּוּ יוֹם הַמִּשְׁתֶּה שֶׁלּוֹ, וְיוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ שִׁלְטוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף יוֹם שֶׁעָמַד בּוֹ מֵחֲלִיוֹ אָסוּר.

א,ג יָרִיד שֶׁבְּתוֹךְ הַכְּרָךְ, אֵין הוֹלְכִין, לֹא לְאוֹתוֹ הַכְּרָךְ וְלֹא לְעֲיָרוֹת הַסְּמוּכוֹת לוֹ - מִפְּנֵי שֶׁהוּא כַּנִּרְאֶה הוֹלֵךְ לוֹ לַיָּרִיד; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין אָסוּר אֶלָּא הַכְּרָךְ בִּלְבַד. יָרִיד שֶׁבְּתוֹךְ הַכְּרָךְ -אָסוּר. חוּץ

תּוֹסֶפְתָּא

לַכְּרַךְ - מָתָר. וְשָׁחוּץ לַכְּרַךְ, חוּץ לַכְּרַךְ - אָסוּר. תּוֹךְ הַכְּרַךְ - מָתָר. וַחֲנָיוֹת הַמּוּכְלָלוֹת לוֹ, מִכָּל מָקוֹם - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרוֹת. עוֹבֵר אָדָם בַּשַּׁיָּרָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְנִכְנָס לַכְּרַךְ, שֶׁהַיָּרִיד בְּתוֹכוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה כְּהוֹלֵךְ לַיָּרִיד. יָרִיד שֶׁנָּתְנָה מַלְכוּת, וְשֶׁנָּתְנָה מְדִינָה, וְשֶׁנָּתְנוּ גְּדוֹלֵי מְדִינָה - מָתָר. אֵין אָסוּר, אֶלָּא יָרִיד שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בִּלְבַד. הוֹלְכִין לַיָּרִיד שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וּמִתְרַפְּאִין בָּהֶן רִפּוּי מָמוֹן, אֲבָל לֹא רִפּוּי נְפָשׁוֹת. <וְאֵין> לוֹקְחִין מֵהֶן בָּתִּים שָׂדוֹת וּכְרָמִים, בְּהֵמָה עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם. וְכוֹתֵב וּמַעֲלֶה בַּעֲרָכִים. כֹּהֵן מִטַּמֵּא לְהָעִיד עֲלֵיהֶן בְּחוּצָה לָאָרֶץ. כְּשֵׁם שֶׁמִּטַּמֵּא בְּחוּצָה לָאָרֶץ, כָּךְ מִטַּמֵּא בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, מִטַּמֵּא לְתַלְמוּד תּוֹרָה, מִטַּמֵּא לְשָׂא אִשָּׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לוֹ מִמִּי שֶׁיְּלַמֵּד - הֲרֵי זֶה לֹא יִטְמָא. וְאִם לָאו - הֲרֵי זֶה יִטְמָא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִמִּי יִלְמַד - יִטְמָא, שֶׁלֹּא מִכָּל אָדָם זוֹכֶה אָדָם לִלְמֹד, אֶלָּא מִמִּי שֶׁזָּכָה לוֹ. אָמְרוּ עַל יוֹסֵף הַכֹּהֵן, שֶׁהָיָה מִטַּמֵּא וְיוֹצֵא אֵצֶל רַבִּי יוֹסֵי לְצַיְּדָן. לֹא יֵצֵא כֹּהֵן לְחוּצָה לָאָרֶץ, וַאֲפִילוּ לְשָׂא אִשָּׁה, אֶלָּא אִם כֵּן הִבְטִיחוּהוּ. תַּגְרִין שֶׁהִקְדִּימוּ זְמַנּוֹ שֶׁל יָרִיד, אוֹ שֶׁאֶחֱרוּ זְמַנּוֹ שֶׁל יָרִיד - מָתָר. אֵין אָסוּר אֶלָּא זְמַנּוֹ שֶׁל יָרִיד בִּלְבַד. אַרְבַּע אַבְקוֹת הֵן: אֲבַק רִבִּית, אֲבַק שְׁבִיעִית, אֲבַק עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, אֲבַק לָשׁוֹן הָרַע.

אֲבַק שֶׁל רִבִּית - לֹא יִשָּׂא אָדָם וְיִתֵּן בְּהַלְוָאָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, מִפְּנֵי אֲבַק רִבִּית.

אֲבַק שְׁבִיעִית - לֹא יִשָּׂא אָדָם וְיִתֵּן עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בִּפְרוֹת מִפְּנֵי אֲבַק שְׁבִיעִית.

אֲבַק עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - לֹא יִשָּׂא אָדָם וְיִתֵּן עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּיוֹם אֵידוֹ, מִפְּנֵי אֲבַק עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים.

אֲבַק לָשׁוֹן הָרַע - לֹא יִשָּׂא אָדָם וְיִתֵּן בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, מִפְּנֵי אֲבַק לָשׁוֹן הָרַע.

הַשָּׁלֵם

יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִין לַיָּרִיד - מָתָר לְשָׂאת וְלָתֵת עִמָּהֶן. וּבַחֲזִירָה - אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁנֶּהֱגוּ בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. וְהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, בֵּין בַּהֲלִיכָה בֵּין בַּחֲזָרָה - מָתָר. עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים הַהוֹלְכִין לַתַּרְפּוּת - אָסוּר לָתֵת וְלִשָּׂאת עִמָּהֶן. וּבַחֲזִירָה - מָתָר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁהִנִּיחוּהָ עוֹבְדֶיהָ. וְיִשְׂרָאֵל, בֵּין בַּהֲלִיכָה בֵּין בַּחֲזָרָה - אָסוּר. לֹא יִטַּיֵּל יִשְׂרָאֵל עִם שַׂיָּרָה בַּתַּרְפּוּת, אֲפִלּוּ לָצֵאת, אֲפִלּוּ מַקְדִּים, אֲפִלּוּ מַחְשִׁיךְ, אֲפִלּוּ מִתְיָרֵא מִפְּנֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, מִפְּנֵי לִסְטִים, מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ו): "לֹא תֵלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים". רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אִם רָאִיתָ צַדִּיק שֶׁיָּצָא לַדֶּרֶךְ וְאַתָּה מְבַקֵּשׁ לָצֵאת לְאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, הַקְדִּים עַל יָדְךָ שְׁלשָׁה יָמִים אוֹ אַחַר עַל יָדְךָ שְׁלשָׁה יָמִים, כְּדֵי שֶׁתֵּצֵא עִמּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְלַוִּין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים צא): "כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ" וְגוֹ'. וְאִם רָאִיתָ רָשָׁע שֶׁיָּצָא לַדֶּרֶךְ, וְאַתָּה מְבַקֵּשׁ לָצֵאת לְאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, הַקְדִּים עַל יָדְךָ שְׁלשָׁה יָמִים, אוֹ אַחַר עַל יָדְךָ שְׁלשָׁה יָמִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵצֵא עִמּוֹ בַּדֶּרֶךְ, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְאֲכֵי שָׂטָן מְלַוִּין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קט): "הַפְקֵד עָלָיו רָשָׁע וְשָׂטָן יַעֲמֹד עַל יְמִינוֹ".

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם יֹאמְרוּ לְךָ יְלָדִים - בְּנֵה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אַל תִּשְׁמַע לָהֶן! וְאִם יֹאמְרוּ לְךָ זְקֵנִים סְתוֹר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׁמַע לָהֶן! מִפְּנֵי שֶׁבְּנְיַן יְלָדִים סְתִירָה וּסְתִירַת זְקֵנִים בְּנְיָן. וּרְאָיָה לַדָּבָר - רְחַבְעָם בֶּן שְׁלֹמֹה. שֶׁאָלוּ אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ סֵפֶר יְוָנִי? אָמַר לָהֶן: יַלְמֵד בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (יְהוֹשֻׁעַ א): "וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה".

א,ד מִכֻּלָּם הָיָה מוֹכֵר לָהֶם חֲבִילָה, וְכַמָּה הִיא חֲבִילָה? רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: בְּלִבְלוֹנָה, אֵין פָּחוֹת מִשְּׁלשָׁה מָנִין. מוֹכֵר לְתַגָּר אוֹ מוֹכֵר לְבַעַל הַבַּיִת, אִם הָיָה תַּגָּר חָשׁוּד - אָסוּר לְמָכוֹר לוֹ.

מוֹכֵר לוֹ חֲזִירִין, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מוֹכֵר לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. מוֹכֵר לוֹ יַיִן וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מְנַסְכוֹ לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. וְאִם פֵּרֵשׁ לוֹ אֲפִלּוּ מַיִם וָמֶלַח - אָסוּר לִמְכּוֹר לוֹ.

מוֹכֵר לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן בֵּין הַתַּרְנְגוֹלִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ: מְכֹר לִי תַּרְנְגוֹל סְתָם, אֲבָל אִם פֵּרֵשׁ לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא חוֹלֶה, אוֹ לְמִשְׁתֶּה בְּנוֹ - הֲרֵי זֶה מֻתָּר.

יהושע פרק יא

א וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יָבִין מֶלֶךְ־חָצוֹר וַיִּשְׁלַח אֶל־
יוֹבָב מֶלֶךְ מָדוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ
אַכְשָׁף: ב וְאֶל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מִצְּפוֹן בָּהָר
וּבָעֲרָבָה נֶגֶב כִּנְרוֹת וּבַשְּׁפֵלָה וּבְנָפוֹת דְּוֹר
מִיָּם: ג הַכְּנַעֲנִי מִמִּזְרָח וּמִיָּם וְהָאֱמֹרִי וְהַחִתִּי
וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי בָּהָר וְהַחִוִּי תַּחַת חֶרְמוֹן
בְּאֶרֶץ הַמִּצְפָּה: ד וַיֵּצְאוּ הֵם וְכָל־מַחֲנֵיהֶם
עִמָּם עַם־רָב כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־הַיָּם לָרֹב
וְסוּס וָרֶכֶב רַב־מְאֹד: ה וַיִּוָּעֲדוּ כֹּל הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ יַחְדָּו אֶל־מֵי מֵרוֹם לְהִלָּחֶם
עִם־יִשְׂרָאֵל: {פ}
ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם
כִּי־מָחָר כָּעֵת הַזֹּאת אָנֹכִי נֹתֵן אֶת־כֻּלָּם
חַלָּלִים לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־סוּסֵיהֶם תְּעַקֵּר
וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ: ז וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ
וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה עִמּוֹ עֲלֵיהֶם עַל־מֵי מֵרוֹם
פִּתְאֹם וַיִּפְלוּ בָּהֶם: ח וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיַד־
יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּם וַיִּרְדְּפוּם עַד־צִידוֹן רַבָּה וְעַד
מִשְׂרְפוֹת מַיִם וְעַד־בִּקְעַת מִצְפֶּה מִזְרָחָה
וַיַּכֻּם עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לָהֶם שָׂרִיד: ט וַיַּעַשׂ
לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ יְהוָה אֶת־
סוּסֵיהֶם עִקֵּר וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם שָׂרַף בָּאֵשׁ:
{ס} י וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיִּלְכֹּד אֶת־
חָצוֹר וְאֶת־מַלְכָּהּ הִכָּה בֶחָרֶב כִּי־חָצוֹר
לְפָנִים הִיא רֹאשׁ כָּל־הַמַּמְלָכוֹת
הָאֵלֶּה: יא וַיַּכּוּ אֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לְפִי־
חֶרֶב הַחֲרֵם לֹא נוֹתַר כָּל־נְשָׁמָה וְאֶת־חָצוֹר
שָׂרַף בָּאֵשׁ: יב וְאֶת־כָּל־עָרֵי הַמְּלָכִים־הָאֵלֶּה
וְאֶת־כָּל־מַלְכֵיהֶם לָכַד יְהוֹשֻׁעַ וַיַּכֵּם לְפִי־חֶרֶב
הֶחֱרִים אוֹתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד
יְהוָה: יג רַק כָּל־הֶעָרִים הָעֹמְדוֹת עַל־תִּלָּם לֹא
שְׂרָפָם יִשְׂרָאֵל זוּלָתֵי אֶת־חָצוֹר לְבַדָּהּ שָׂרַף
יְהוֹשֻׁעַ: יד וְכָל שְׁלַל הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְהַבְּהֵמָה
בָּזְזוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק אֶת־כָּל־הָאָדָם הִכּוּ
לְפִי־חֶרֶב עַד־הִשְׁמְדָם אוֹתָם לֹא הִשְׁאִירוּ
כָּל־נְשָׁמָה: טו כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
עַבְדּוֹ כֵּן־צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן עָשָׂה
יְהוֹשֻׁעַ לֹא־הֵסִיר דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה: טז וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ
הַזֹּאת הָהָר וְאֶת־כָּל־הַנֶּגֶב וְאֵת כָּל־אֶרֶץ
הַגֹּשֶׁן וְאֶת־הַשְּׁפֵלָה וְאֶת־הָעֲרָבָה וְאֶת־הַר
יִשְׂרָאֵל וּשְׁפֵלָתֹה: יז מִן־הָהָר הֶחָלָק הָעוֹלֶה
שֵׂעִיר וְעַד־בַּעַל גָּד בִּבְקְעַת הַלְּבָנוֹן תַּחַת הַר־
חֶרְמוֹן וְאֶת כָּל־מַלְכֵיהֶם לָכַד וַיַּכֵּם
וַיְמִיתֵם: יח יָמִים רַבִּים עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־
הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִלְחָמָה: יט לֹא־הָיְתָה עִיר
אֲשֶׁר הִשְׁלִימָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּלְתִּי הַחִוִּי
יֹשְׁבֵי גִבְעוֹן אֶת־הַכֹּל לָקְחוּ בַּמִּלְחָמָה: כ כִּי
מֵאֵת יְהוָה | הָיְתָה לְחַזֵּק אֶת־לִבָּם לִקְרַאת
הַמִּלְחָמָה אֶת־יִשְׂרָאֵל לְמַעַן הַחֲרִימָם לְבִלְתִּי
הֱיוֹת־לָהֶם תְּחִנָּה כִּי לְמַעַן הַשְׁמִידָם כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: {ס} כא וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ
בָּעֵת הַהִיא וַיַּכְרֵת אֶת־הָעֲנָקִים מִן־הָהָר מִן־
חֶבְרוֹן מִן־דְּבִר מִן־עֲנָב וּמִכֹּל הַר יְהוּדָה וּמִכֹּל
הַר יִשְׂרָאֵל עִם־עָרֵיהֶם הֶחֱרִימָם
יְהוֹשֻׁעַ: כב לֹא־נוֹתַר עֲנָקִים בְּאֶרֶץ בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל רַק בְּעַזָּה בְּגַת וּבְאַשְׁדּוֹד נִשְׁאָרוּ׃ כג וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְּנָהּ יְהוֹשֻׁעַ לְנַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל כְּמַחְלְקֹתָם לִשְׁבְטֵיהֶם וְהָאָרֶץ שָׁקְטָה מִמִּלְחָמָה׃ {ס}

יהושע פרק יב

א וְאֵלֶּה | מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּרְשׁוּ אֶת־אַרְצָם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה הַשֶּׁמֶשׁ מִנַּחַל אַרְנוֹן עַד־הַר חֶרְמוֹן וְכָל־הָעֲרָבָה מִזְרָחָה׃ ב סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן מֹשֵׁל מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנוֹן וְתוֹךְ הַנַּחַל וַחֲצִי הַגִּלְעָד וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃ ג וְהָעֲרָבָה עַד־יָם כִּנְרוֹת מִזְרָחָה וְעַד יָם הָעֲרָבָה יָם־הַמֶּלַח מִזְרָחָה דֶּרֶךְ בֵּית הַיְשִׁמוֹת וּמִתֵּימָן תַּחַת אַשְׁדּוֹת הַפִּסְגָּה׃ ד וּגְבוּל עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן מִיֶּתֶר הָרְפָאִים הַיּוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרוֹת וּבְאֶדְרֶעִי׃ ה וּמֹשֵׁל בְּהַר חֶרְמוֹן וּבְסַלְכָה וּבְכָל־הַבָּשָׁן עַד־גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וַחֲצִי הַגִּלְעָד גְּבוּל סִיחוֹן מֶלֶךְ־חֶשְׁבּוֹן׃ ו מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִכּוּם וַיִּתְּנָהּ מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה יְרֻשָּׁה לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה׃ {ס} ז וְאֵלֶּה מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה מִבַּעַל גָּד בְּבִקְעַת הַלְּבָנוֹן וְעַד־הָהָר הֶחָלָק הָעֹלֶה שֵׂעִירָה וַיִּתְּנָהּ יְהוֹשֻׁעַ לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל יְרֻשָּׁה כְּמַחְלְקֹתָם׃ ח בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבָעֲרָבָה וּבָאַשְׁדּוֹת וּבַמִּדְבָּר וּבַנֶּגֶב הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי הַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי׃ {ש}

ט מֶלֶךְ יְרִיחוֹ {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ הָעַי אֲשֶׁר־מִצַּד בֵּית־אֵל אֶחָד׃ {ר}
י מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ חֶבְרוֹן {ס} אֶחָד׃ {ר}
יא מֶלֶךְ יַרְמוּת {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ לָכִישׁ {ס} אֶחָד׃ {ר}
יב מֶלֶךְ עֶגְלוֹן {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ גֶּזֶר {ס} אֶחָד׃ {ר}
יג מֶלֶךְ דְּבִר {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ גֶּדֶר {ס} אֶחָד׃ {ר}
יד מֶלֶךְ חָרְמָה {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ עָרָד {ס} אֶחָד׃ {ר}
טו מֶלֶךְ לִבְנָה {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ עֲדֻלָּם {ס} אֶחָד׃ {ר}
טז מֶלֶךְ מַקֵּדָה {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ בֵּית־אֵל {ס} אֶחָד׃ {ר}
יז מֶלֶךְ תַּפּוּחַ {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ חֵפֶר {ס} אֶחָד׃ {ר}
יח מֶלֶךְ אֲפֵק {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ לַשָּׁרוֹן {ס} אֶחָד׃ {ר}
יט מֶלֶךְ מָדוֹן {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ חָצוֹר {ס} אֶחָד׃ {ר}
כ מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן מְרוֹן {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ אַכְשָׁף {ס} אֶחָד׃ {ר}
כא מֶלֶךְ תַּעְנַךְ {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ מְגִדּוֹ {ס} אֶחָד׃ {ר}

כב מֶלֶךְ קֶדֶשׁ {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ־יָקְנְעָם
לַכַּרְמֶל {ס} אֶחָד: {ר}
כג מֶלֶךְ דּוֹר לְנָפַת דּוֹר {ס} אֶחָד {ס} מֶלֶךְ־
גּוֹיִם לְגִלְגָּל {ס} אֶחָד: {ר}
כד מֶלֶךְ תִּרְצָה {ס} אֶחָד {ס} כָּל־מְלָכִים
שְׁלֹשִׁים {ס} וְאֶחָד: {ר}{ש}

יהושע פרק יג

א וְיהוֹשֻׁעַ זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו
אַתָּה זָקַנְתָּה בָּאתָ בַּיָּמִים וְהָאָרֶץ נִשְׁאֶרָה
הַרְבֵּה־מְאֹד לְרִשְׁתָּהּ׃ ב זֹאת הָאָרֶץ
הַנִּשְׁאֶרֶת כָּל־גְּלִילוֹת הַפְּלִשְׁתִּים וְכָל־
הַגְּשׁוּרִי׃ ג מִן־הַשִּׁיחוֹר אֲשֶׁר | עַל־פְּנֵי
מִצְרַיִם וְעַד גְּבוּל עֶקְרוֹן צָפוֹנָה לַכְּנַעֲנִי
תֶּחְשָׁב חֲמִשֶּׁת | סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים הָעַזָּתִי
וְהָאַשְׁדּוֹדִי הָאֶשְׁקְלוֹנִי הַגִּתִּי וְהָעֶקְרוֹנִי
וְהָעַוִּים׃ ד מִתֵּימָן כָּל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וּמְעָרָה
אֲשֶׁר לַצִּידֹנִים עַד־אֲפֵקָה עַד גְּבוּל
הָאֱמֹרִי׃ ה וְהָאָרֶץ הַגִּבְלִי וְכָל־הַלְּבָנוֹן מִזְרַח
הַשֶּׁמֶשׁ מִבַּעַל גָּד תַּחַת הַר־חֶרְמוֹן עַד לְבוֹא
חֲמָת׃ ו כָּל־יֹשְׁבֵי הָהָר מִן־הַלְּבָנוֹן עַד־
מִשְׂרְפֹת מַיִם כָּל־צִידֹנִים אָנֹכִי אוֹרִישֵׁם מִפְּנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק הַפִּלָּהָ לְיִשְׂרָאֵל בֶּנַחֲלָה
כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ׃ ז וְעַתָּה חַלֵּק אֶת־הָאָרֶץ
הַזֹּאת בְּנַחֲלָה לְתִשְׁעַת הַשְּׁבָטִים וַחֲצִי
הַשֵּׁבֶט הַמְנַשֶּׁה׃ ח עִמּוֹ הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי לָקְחוּ
נַחֲלָתָם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
מִזְרָחָה כַּאֲשֶׁר נָתַן לָהֶם מֹשֶׁה עֶבֶד
יְהוָה׃ ט מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן
וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַנַּחַל וְכָל־הַמִּישֹׁר מֵידְבָא
עַד־דִּיבוֹן׃ י וְכֹל עָרֵי סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
מָלַךְ בְּחֶשְׁבּוֹן עַד־גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃ יא וְהַגִּלְעָד
וּגְבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וְכֹל הַר חֶרְמוֹן וְכָל־
הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה׃ יב כָּל־מַמְלְכוּת עוֹג בַּבָּשָׁן
אֲשֶׁר־מָלַךְ בְּעַשְׁתָּרוֹת וּבְאֶדְרֶעִי הוּא נִשְׁאַר
מִיֶּתֶר הָרְפָאִים וַיַּכֵּם מֹשֶׁה וַיֹּרִשֵׁם׃ יג וְלֹא
הוֹרִישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַגְּשׁוּרִי וְאֶת־
הַמַּעֲכָתִי וַיֵּשֶׁב גְּשׁוּר וּמַעֲכָת בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל
עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ יד רַק לְשֵׁבֶט הַלֵּוִי לֹא נָתָן
נַחֲלָה אִשֵּׁי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתוֹ
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לוֹ׃ {פ}
טו וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְמַטֵּה בְּנֵי־רְאוּבֵן
לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ טז וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל מֵעֲרוֹעֵר
אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר
בְּתוֹךְ־הַנַּחַל וְכָל־הַמִּישֹׁר עַל־
מֵידְבָא׃ יז חֶשְׁבּוֹן וְכָל־עָרֶיהָ אֲשֶׁר בַּמִּישֹׁר
דִּיבֹן וּבָמוֹת בַּעַל וּבֵית בַּעַל מְעוֹן׃ יח וְיַהְצָה
וּקְדֵמֹת וּמֵפָעַת׃ יט וְקִרְיָתַיִם וְשִׂבְמָה וְצֶרֶת
הַשַּׁחַר בְּהַר הָעֵמֶק׃ כ וּבֵית פְּעוֹר וְאַשְׁדּוֹת
הַפִּסְגָּה וּבֵית הַיְשִׁמוֹת׃ כא וְכֹל עָרֵי הַמִּישֹׁר
וְכָל־מַמְלְכוּת סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר מָלַךְ
בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה אֹתוֹ | וְאֶת־נְשִׂיאֵי
מִדְיָן אֶת־אֱוִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־צוּר וְאֶת־חוּר
וְאֶת־רֶבַע נְסִיכֵי סִיחוֹן יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃ כב וְאֶת־
בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר הַקּוֹסֵם הָרְגוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
בַּחֶרֶב אֶל־חַלְלֵיהֶם׃ כג וַיְהִי גְבוּל בְּנֵי רְאוּבֵן
הַיַּרְדֵּן וּגְבוּל זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־רְאוּבֵן
לְמִשְׁפְּחוֹתָם הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶן׃ {פ}

כד וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְמַטֵּה־גָּד לִבְנֵי־גָד
לְמִשְׁפְּחֹתָם: כה וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל יַעְזֵר וְכָל־
עָרֵי הַגִּלְעָד וַחֲצִי אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן עַד־עֲרוֹעֵר
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי רַבָּה: כו וּמֵחֶשְׁבּוֹן עַד־רָמַת
הַמִּצְפֶּה וּבְטֹנִים וּמַחֲנַיִם עַד־גְּבוּל
לִדְבִר: כז וּבָעֵמֶק בֵּית הָרָם וּבֵית נִמְרָה
וְסֻכּוֹת וְצָפוֹן יֶתֶר מַמְלְכוּת סִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן
הַיַּרְדֵּן וּגְבֻל עַד־קְצֵה יָם־כִּנֶּרֶת עֵבֶר הַיַּרְדֵּן
מִזְרָחָה: כח זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־גָד לְמִשְׁפְּחֹתָם
הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶם: {ס} כט וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לַחֲצִי
שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה וַיְהִי לַחֲצִי מַטֵּה בְנֵי־מְנַשֶּׁה
לְמִשְׁפְּחוֹתָם: ל וַיְהִי גְבוּלָם מִמַּחֲנַיִם כָּל־
הַבָּשָׁן כָּל־מַמְלְכוּת | עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן וְכָל־
חַוֹּת יָאִיר אֲשֶׁר בַּבָּשָׁן שִׁשִּׁים עִיר: לא וַחֲצִי
הַגִּלְעָד וְעַשְׁתָּרוֹת וְאֶדְרֶעִי עָרֵי מַמְלְכוּת עוֹג
בַּבָּשָׁן לִבְנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לַחֲצִי בְנֵי־מָכִיר
לְמִשְׁפְּחוֹתָם: לב אֵלֶּה אֲשֶׁר־נִחַל מֹשֶׁה
בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרִיחוֹ מִזְרָחָה:
{פ}

לג וּלְשֵׁבֶט הַלֵּוִי לֹא־נָתַן מֹשֶׁה נַחֲלָה יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם:
{ס}

יהושע פרק יד

א וְאֵלֶּה אֲשֶׁר־נָחֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
אֲשֶׁר נָחֲלוּ אוֹתָם אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְיהוֹשֻׁעַ בִּן־
נוּן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הַמַּטּוֹת לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל: ב בְּגוֹרָל נַחֲלָתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
בְּיַד־מֹשֶׁה לְתִשְׁעַת הַמַּטּוֹת וַחֲצִי
הַמַּטֶּה: ג כִּי־נָתַן מֹשֶׁה נַחֲלַת שְׁנֵי הַמַּטּוֹת
וַחֲצִי הַמַּטֶּה מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְלַלְוִיִּם לֹא־נָתַן
נַחֲלָה בְּתוֹכָם: ד כִּי־הָיוּ בְנֵי־יוֹסֵף שְׁנֵי מַטּוֹת
מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם וְלֹא־נָתְנוּ חֵלֶק לַלְוִיִּם בָּאָרֶץ
כִּי אִם־עָרִים לָשָׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶם לְמִקְנֵיהֶם
וּלְקִנְיָנָם: ה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן
עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחְלְקוּ אֶת־הָאָרֶץ: {פ}
ו וַיִּגְּשׁוּ בְנֵי־יְהוּדָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל וַיֹּאמֶר
אֵלָיו כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הַקְנִזִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־
הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אִישׁ־
הָאֱלֹהִים עַל אֹדוֹתַי וְעַל אֹדוֹתֶיךָ בְּקָדֵשׁ
בַּרְנֵעַ: ז בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה אָנֹכִי בְּשִׁלַּח מֹשֶׁה
עֶבֶד־יְהוָה אֹתִי מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לְרַגֵּל אֶת־
הָאָרֶץ וָאָשֵׁב אֹתוֹ דָּבָר כַּאֲשֶׁר עִם־
לְבָבִי: ח וְאַחַי אֲשֶׁר עָלוּ עִמִּי הִמְסּוּ אֶת־לֵב
הָעָם וְאָנֹכִי מִלֵּאתִי אַחֲרֵי יְהוָה
אֱלֹהָי: ט וַיִּשָּׁבַע מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר אִם־
לֹא הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרְכָה רַגְלְךָ בָּהּ לְךָ תִּהְיֶה
לְנַחֲלָה וּלְבָנֶיךָ עַד־עוֹלָם כִּי מִלֵּאתָ אַחֲרֵי
יְהוָה אֱלֹהָי: י וְעַתָּה הִנֵּה הֶחֱיָה יְהוָה | אוֹתִי
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר זֶה אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מֵאָז
דִּבֶּר יְהוָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֶל־מֹשֶׁה אֲשֶׁר־
הָלַךְ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וְעַתָּה הִנֵּה אָנֹכִי הַיּוֹם
בֶּן־חָמֵשׁ וּשְׁמֹנִים שָׁנָה: יא עוֹדֶנִּי הַיּוֹם חָזָק
כַּאֲשֶׁר בְּיוֹם שָׁלְחַ אוֹתִי מֹשֶׁה כְּכֹחִי אָז וּכְכֹחִי
עַתָּה לַמִּלְחָמָה וְלָצֵאת וְלָבוֹא: יב וְעַתָּה תְּנָה־
לִי אֶת־הָהָר הַזֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
כִּי אַתָּה־שָׁמַעְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־עֲנָקִים שָׁם
וְעָרִים גְּדֹלוֹת בְּצֻרוֹת אוּלַי יְהוָה אוֹתִי

וְהוֹרַשְׁתִּים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: יג וַיְבָרְכֵהוּ
יְהוֹשֻׁעַ וַיִּתֵּן אֶת־חֶבְרוֹן לְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה
לְנַחֲלָה: יד עַל־כֵּן הָיְתָה־חֶבְרוֹן לְכָלֵב בֶּן־
יְפֻנֶּה הַקְנִזִּי לְנַחֲלָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה יַעַן אֲשֶׁר
מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: טו וְשֵׁם
חֶבְרוֹן לְפָנִים קִרְיַת אַרְבַּע הָאָדָם הַגָּדוֹל
בָּעֲנָקִים הוּא וְהָאָרֶץ שָׁקְטָה מִמִּלְחָמָה: {פ}

יהושע פרק טו

א וַיְהִי הַגּוֹרָל לְמַטֵּה בְּנֵי יְהוּדָה לְמִשְׁפְּחֹתָם
אֶל־גְּבוּל אֱדוֹם מִדְבַּר־צִן נֶגְבָּה מִקְצֵה
תֵימָן: ב וַיְהִי לָהֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה יָם הַמֶּלַח
מִן־הַלָּשׁוֹן הַפֹּנֶה נֶגְבָּה: ג וְיָצָא אֶל־מִנֶּגֶב
לְמַעֲלֵה עַקְרַבִּים וְעָבַר צְנָה וְעָלָה מִנֶּגֶב
לְקָדֵשׁ בַּרְנֵעַ וְעָבַר חֶצְרוֹן וְעָלָה אַדָּרָה וְנָסַב
הַקַּרְקָעָה: ד וְעָבַר עַצְמוֹנָה וְיָצָא נַחַל מִצְרַיִם
והיה (וְהָיוּ) תֹּצְאוֹת הַגְּבוּל יָמָּה זֶה־יִהְיֶה לָכֶם
גְּבוּל נֶגֶב: ה וּגְבוּל קֵדְמָה יָם הַמֶּלַח עַד־קְצֵה
הַיַּרְדֵּן וּגְבוּל לִפְאַת צָפוֹנָה מִלְּשׁוֹן הַיָּם מִקְצֵה
הַיַּרְדֵּן: ו וְעָלָה הַגְּבוּל בֵּית חָגְלָה וְעָבַר מִצְּפוֹן
לְבֵית הָעֲרָבָה וְעָלָה הַגְּבוּל אֶבֶן בֹּהַן בֶּן־
רְאוּבֵן: ז וְעָלָה הַגְּבוּל | דְּבִרָה מֵעֵמֶק עָכוֹר
וְצָפוֹנָה פֹּנֶה אֶל־הַגִּלְגָּל אֲשֶׁר־נֹכַח לְמַעֲלֵה
אַדֻּמִּים אֲשֶׁר מִנֶּגֶב לַנָּחַל וְעָבַר הַגְּבוּל אֶל־
מֵי־עֵין שֶׁמֶשׁ וְהָיוּ תֹצְאֹתָיו אֶל־עֵין
רֹגֶל: ח וְעָלָה הַגְּבוּל גֵּי בֶן־הִנֹּם אֶל־כֶּתֶף
הַיְבוּסִי מִנֶּגֶב הִיא יְרוּשָׁלָם וְעָלָה הַגְּבוּל אֶל־
רֹאשׁ הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי גֵי־הִנֹּם יָמָּה אֲשֶׁר
בִּקְצֵה עֵמֶק־רְפָאִים צָפוֹנָה: ט וְתָאַר הַגְּבוּל
מֵרֹאשׁ הָהָר אֶל־מַעְיַן מֵי נֶפְתּוֹחַ וְיָצָא אֶל־
עָרֵי הַר־עֶפְרוֹן וְתָאַר הַגְּבוּל בַּעֲלָה הִיא קִרְיַת
יְעָרִים: י וְנָסַב הַגְּבוּל מִבַּעֲלָה יָמָּה אֶל־הַר
שֵׂעִיר וְעָבַר אֶל־כֶּתֶף הַר־יְעָרִים מִצָּפוֹנָה הִיא
כְסָלוֹן וְיָרַד בֵּית־שֶׁמֶשׁ וְעָבַר תִּמְנָה: יא וְיָצָא
הַגְּבוּל אֶל־כֶּתֶף עֶקְרוֹן צָפוֹנָה וְתָאַר הַגְּבוּל
שִׁכְּרוֹנָה וְעָבַר הַר־הַבַּעֲלָה וְיָצָא יַבְנְאֵל וְהָיוּ
תֹּצְאוֹת הַגְּבוּל יָמָּה: יב וּגְבוּל יָם הַיָּמָּה הַגָּדוֹל
וּגְבוּל זֶה גְּבוּל בְּנֵי־יְהוּדָה סָבִיב
לְמִשְׁפְּחֹתָם: יג וּלְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה נָתַן חֵלֶק
בְּתוֹךְ בְּנֵי־יְהוּדָה אֶל־פִּי יְהוָה לִיהוֹשֻׁעַ אֶת־
קִרְיַת אַרְבַּע אֲבִי הָעֲנָק הִיא חֶבְרוֹן: יד וַיֹּרֶשׁ
מִשָּׁם כָּלֵב אֶת־שְׁלוֹשָׁה בְּנֵי הָעֲנָק אֶת־שֵׁשַׁי
וְאֶת־אֲחִימַן וְאֶת־תַּלְמַי יְלִידֵי הָעֲנָק: טו וַיַּעַל
מִשָּׁם אֶל־יֹשְׁבֵי דְּבִר וְשֵׁם־דְּבִר לְפָנִים קִרְיַת־
סֵפֶר: טז וַיֹּאמֶר כָּלֵב אֲשֶׁר־יַכֶּה אֶת־קִרְיַת־
סֵפֶר וּלְכָדָהּ וְנָתַתִּי לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתִּי
לְאִשָּׁה: יז וַיִּלְכְּדָהּ עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז אֲחִי כָלֵב
וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתּוֹ לְאִשָּׁה: יח וַיְהִי |
בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיתֵהוּ לִשְׁאוֹל מֵאֵת־אָבִיהָ שָׂדֶה
וַתִּצְנַח מֵעַל הַחֲמוֹר וַיֹּאמֶר־לָהּ כָּלֵב מַה־
לָּךְ: יט וַתֹּאמֶר תְּנָה־לִּי בְרָכָה כִּי אֶרֶץ הַנֶּגֶב
נְתַתָּנִי וְנָתַתָּה לִי גֻּלֹּת מָיִם וַיִּתֶּן־לָהּ אֵת גֻּלֹּת
עִלְּיוֹת וְאֵת גֻּלֹּת תַּחְתִּיּוֹת: {פ}
כ זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־יְהוּדָה
לְמִשְׁפְּחֹתָם: כא וַיִּהְיוּ הֶעָרִים מִקְצֵה לְמַטֵּה
בְּנֵי־יְהוּדָה אֶל־גְּבוּל אֱדוֹם בַּנֶּגְבָּה קַבְצְאֵל
וְעֵדֶר וְיָגוּר: כב וְקִינָה וְדִימוֹנָה
וְעַדְעָדָה: כג וְקֶדֶשׁ וְחָצוֹר וְיִתְנָן: כד זִיף וָטֶלֶם

וּבְעָלוֹת: כה וְחָצוֹר | חֲדַתָּה וּקְרִיּוֹת חֶצְרוֹן
הִיא חָצוֹר: כו אֲמָם וּשְׁמַע וּמוֹלָדָה: כז וַחֲצַר
גַּדָּה וְחֶשְׁמוֹן וּבֵית פָּלֶט: כח וַחֲצַר שׁוּעָל
וּבְאֵר שֶׁבַע וּבִזְיוֹתְיָה: כט בַּעֲלָה וְעִיִּים
וָעֶצֶם: ל וְאֶלְתּוֹלַד וּכְסִיל וְחָרְמָה: לא וְצִקְלַג
וּמַדְמַנָּה וְסַנְסַנָּה: לב וּלְבָאוֹת וְשִׁלְחִים וְעַיִן
וְרִמּוֹן כָּל־עָרִים עֶשְׂרִים וָתֵשַׁע וְחַצְרֵיהֶן:
{ס} לג בַּשְּׁפֵלָה אֶשְׁתָּאוֹל וְצָרְעָה
וְאַשְׁנָה: לד וְזָנוֹחַ וְעֵין גַּנִּים תַּפּוּחַ
וְהָעֵינָם: לה יַרְמוּת וַעֲדֻלָּם שׂוֹכֹה
וַעֲזֵקָה: לו וְשַׁעֲרַיִם וַעֲדִיתַיִם וְהַגְּדֵרָה
וּגְדֵרֹתָיִם עָרִים אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן:
{ס} לז צְנָן וַחֲדָשָׁה וּמִגְדַּל־גָּד: לח וְדִלְעָן
וְהַמִּצְפֶּה וְיָקְתְּאֵל: לט לָכִישׁ וּבָצְקַת
וְעֶגְלוֹן: מ וְכַבּוֹן וְלַחְמָס וְכִתְלִישׁ: מא וּגְדֵרוֹת
בֵּית־דָּגוֹן וְנַעֲמָה וּמַקֵּדָה עָרִים שֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה
וְחַצְרֵיהֶן: {ס} מב לִבְנָה וְעֶתֶר
וְעָשָׁן: מג וְיִפְתָּח וְאַשְׁנָה וּנְצִיב: מד וּקְעִילָה
וְאַכְזִיב וּמָרֵאשָׁה עָרִים תֵּשַׁע וְחַצְרֵיהֶן:
{ס} מה עֶקְרוֹן וּבְנֹתֶיהָ וַחֲצֵרֶיהָ: מו מֵעֶקְרוֹן
וָיָמָּה כֹּל אֲשֶׁר־עַל־יַד אַשְׁדּוֹד וְחַצְרֵיהֶן:
{ס} מז אַשְׁדּוֹד בְּנוֹתֶיהָ וַחֲצֵרֶיהָ עַזָּה בְּנוֹתֶיהָ
וַחֲצֵרֶיהָ עַד־נַחַל מִצְרַיִם וְהַיָּם הגבול (הַגָּדוֹל)
וּגְבוּל: {ס} מח וּבָהָר שָׁמִיר וְיַתִּיר
וְשׂוֹכֹה: מט וְדַנָּה וְקִרְיַת־סַנָּה הִיא דְבִר:
{ס} נ וַעֲנָב וְאֶשְׁתְּמֹה וְעָנִים: נא וְגֹשֶׁן וְחֹלֹן
וְגִלֹה עָרִים אַחַת־עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן:
{ס} נב אֲרַב וְרוּמָה וְאֶשְׁעָן: נג וינים (וְיָנוּם)
וּבֵית־תַּפּוּחַ וַאֲפֵקָה: נד וְחֻמְטָה וְקִרְיַת אַרְבַּע
הִיא חֶבְרוֹן וְצִיעֹר עָרִים תֵּשַׁע וְחַצְרֵיהֶן:
{ס} נה מָעוֹן | כַּרְמֶל וְזִיף וְיוּטָה: נו וְיִזְרְעֶאל
וְיָקְדְעָם וְזָנוֹחַ: נז הַקַּיִן גִּבְעָה וְתִמְנָה עָרִים
עֶשֶׂר וְחַצְרֵיהֶן: נח חַלְחוּל בֵּית־צוּר
וּגְדוֹר: נט וּמַעֲרַת וּבֵית־עֲנוֹת וְאֶלְתְּקֹן עָרִים
שֵׁשׁ וְחַצְרֵיהֶן: {פ}
ס קִרְיַת־בַּעַל הִיא קִרְיַת יְעָרִים וְהָרַבָּה עָרִים
שְׁתַּיִם וְחַצְרֵיהֶן: {ס} סא בַּמִּדְבָּר בֵּית הָעֲרָבָה
מִדִּין וּסְכָכָה: סב וְהַנִּבְשָׁן וְעִיר־הַמֶּלַח וְעֵין
גֶּדִי עָרִים שֵׁשׁ וְחַצְרֵיהֶן: סג וְאֶת־הַיְבוּסִי
יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם לֹא־יוכלו (יָכְלוּ) בְּנֵי־יְהוּדָה
לְהוֹרִישָׁם וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת־בְּנֵי יְהוּדָה
בִּירוּשָׁלַ͏ִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}

יהושע פרק טז

א וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל לִבְנֵי יוֹסֵף מִיַּרְדֵּן יְרִיחוֹ לְמֵי
יְרִיחוֹ מִזְרָחָה הַמִּדְבָּר עֹלֶה מֵירִיחוֹ בָּהָר
בֵּית־אֵל: ב וְיָצָא מִבֵּית־אֵל לוּזָה וְעָבַר אֶל־
גְּבוּל הָאַרְכִּי עֲטָרוֹת: ג וְיָרַד־יָמָּה אֶל־גְּבוּל
הַיַּפְלֵטִי עַד גְּבוּל בֵּית־חוֹרֹן תַּחְתּוֹן וְעַד־גָּזֶר
וְהָיוּ תֹצְאֹתָו יָמָּה: ד וַיִּנְחֲלוּ בְנֵי־יוֹסֵף מְנַשֶּׁה
וְאֶפְרָיִם: ה וַיְהִי גְּבוּל בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם
וַיְהִי גְּבוּל נַחֲלָתָם מִזְרָחָה עַטְרוֹת אַדָּר עַד־
בֵּית חוֹרֹן עֶלְיוֹן: ו וְיָצָא הַגְּבוּל הַיָּמָּה
הַמִּכְמְתָת מִצָּפוֹן וְנָסַב הַגְּבוּל מִזְרָחָה תַּאֲנַת
שִׁלֹה וְעָבַר אוֹתוֹ מִמִּזְרַח יָנוֹחָה: ז וְיָרַד
מִיָּנוֹחָה עֲטָרוֹת וְנַעֲרָתָה וּפָגַע בִּיְרִיחוֹ וְיָצָא
הַיַּרְדֵּן: ח מִתַּפּוּחַ יֵלֵךְ הַגְּבוּל יָמָּה נַחַל קָנָה
וְהָיוּ תֹצְאֹתָיו הַיָּמָּה זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־

אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם: ט וְהֶעָרִים הַמִּבְדָּלוֹת לִבְנֵי אֶפְרַיִם בְּתוֹךְ נַחֲלַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה כָּל־הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶן: י וְלֹא הוֹרִישׁוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּגָזֶר וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקֶרֶב אֶפְרַיִם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וַיְהִי לְמַס־עֹבֵד: {פ}

יהושע פרק יז

א וַיְהִי הַגּוֹרָל לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה כִּי־הוּא בְּכוֹר יוֹסֵף לְמָכִיר בְּכוֹר מְנַשֶּׁה אֲבִי הַגִּלְעָד כִּי הוּא הָיָה אִישׁ מִלְחָמָה וַיְהִי־לוֹ הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן: ב וַיְהִי לִבְנֵי מְנַשֶּׁה הַנּוֹתָרִים לְמִשְׁפְּחֹתָם לִבְנֵי אֲבִיעֶזֶר וְלִבְנֵי־חֵלֶק וְלִבְנֵי אַשְׂרִיאֵל וְלִבְנֵי־שֶׁכֶם וְלִבְנֵי־חֵפֶר וְלִבְנֵי שְׁמִידָע אֵלֶּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף הַזְּכָרִים לְמִשְׁפְּחֹתָם: ג וּלְצְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה וְנֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה: ד וַתִּקְרַבְנָה לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי | יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִים לֵאמֹר יְהוָה צִוָּה אֶת־מֹשֶׁה לָתֶת־לָנוּ נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵינוּ וַיִּתֵּן לָהֶם אֶל־פִּי יְהוָה נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶן: ה וַיִּפְלוּ חַבְלֵי־מְנַשֶּׁה עֲשָׂרָה לְבַד מֵאֶרֶץ הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן: ו כִּי בְנוֹת מְנַשֶּׁה נָחֲלוּ נַחֲלָה בְּתוֹךְ בָּנָיו וְאֶרֶץ הַגִּלְעָד הָיְתָה לִבְנֵי־מְנַשֶּׁה הַנּוֹתָרִים: ז וַיְהִי גְּבוּל־מְנַשֶּׁה מֵאָשֵׁר הַמִּכְמְתָת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי שְׁכֶם וְהָלַךְ הַגְּבוּל אֶל־הַיָּמִין אֶל־יֹשְׁבֵי עֵין תַּפּוּחַ: ח לִמְנַשֶּׁה הָיְתָה אֶרֶץ תַּפּוּחַ וְתַפּוּחַ אֶל־גְּבוּל מְנַשֶּׁה לִבְנֵי אֶפְרָיִם: ט וְיָרַד הַגְּבוּל נַחַל קָנָה נֶגְבָּה לַנַּחַל עָרִים הָאֵלֶּה לְאֶפְרַיִם בְּתוֹךְ עָרֵי מְנַשֶּׁה וּגְבוּל מְנַשֶּׁה מִצָּפוֹן לַנַּחַל וַיְהִי תְצֹאתָיו הַיָּמָּה: י נֶגְבָּה לְאֶפְרַיִם וְצָפוֹנָה לִמְנַשֶּׁה וַיְהִי הַיָּם גְּבוּלוֹ וּבְאָשֵׁר יִפְגְּעוּן מִצָּפוֹן וּבְיִשָּׂשכָר מִמִּזְרָח: יא וַיְהִי לִמְנַשֶּׁה בְּיִשָּׂשכָר וּבְאָשֵׁר בֵּית־שְׁאָן וּבְנוֹתֶיהָ וְיִבְלְעָם וּבְנוֹתֶיהָ וֶאֱת־יֹשְׁבֵי דֹאר וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי עֵין־דֹּר וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי תַעְנַךְ וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי מְגִדּוֹ וּבְנוֹתֶיהָ שְׁלֹשֶׁת הַנָּפֶת: יב וְלֹא יָכְלוּ בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְהוֹרִישׁ אֶת־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וַיּוֹאֶל הַכְּנַעֲנִי לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ הַזֹּאת: יג וַיְהִי כִּי חָזְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי לָמַס וְהוֹרֵשׁ לֹא הוֹרִישׁוֹ: {ס} יד וַיְדַבְּרוּ בְּנֵי יוֹסֵף אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר מַדּוּעַ נָתַתָּה לִּי נַחֲלָה גּוֹרָל אֶחָד וְחֶבֶל אֶחָד וַאֲנִי עַם־רָב עַד אֲשֶׁר־עַד־כֹּה בֵּרַכַנִי יְהוָה: טו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אִם־עַם־רַב אַתָּה עֲלֵה לְךָ הַיַּעְרָה וּבֵרֹאתָ לְךָ שָׁם בְּאֶרֶץ הַפְּרִזִּי וְהָרְפָאִים כִּי־אָץ לְךָ הַר־אֶפְרָיִם: טז וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יוֹסֵף לֹא־יִמָּצֵא לָנוּ הָהָר וְרֶכֶב בַּרְזֶל בְּכָל־הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ־הָעֵמֶק לָאֲשֶׁר בְּבֵית־שְׁאָן וּבְנוֹתֶיהָ וְלָאֲשֶׁר בְּעֵמֶק יִזְרְעֶאל: יז וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־בֵּית יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם וְלִמְנַשֶּׁה לֵאמֹר עַם־רַב אַתָּה וְכֹחַ גָּדוֹל לָךְ לֹא־יִהְיֶה לְךָ גּוֹרָל אֶחָד: יח כִּי הָר יִהְיֶה־לָּךְ כִּי־יַעַר הוּא וּבֵרַאתוֹ וְהָיָה לְךָ תְּצֹאתָיו כִּי־תוֹרִישׁ אֶת־הַכְּנַעֲנִי כִּי רֶכֶב בַּרְזֶל לוֹ כִּי חָזָק הוּא: {פ}

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות
מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פסח

יום ראשון	יא 2	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה ד **ירושלמי:** כלאים א **תוספתא:** שבועות ד **נ"ך:** יהושע יא	עלות השחר (72 דק') .. 5:13 נץ החמה ..... 6:25 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:56 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:34 שקיעה ..... 6:58 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:10
יום שני	יב 3	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה ה **ירושלמי:** כלאים ב **תוספתא:** שבועות ה **נ"ך:** יהושע יב	עלות השחר (72 דק') .. 5:12 נץ החמה ..... 6:24 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:55 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:33 שקיעה ..... 6:58 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:10
יום שלישי	יג 4	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה ו **ירושלמי:** כלאים ג **תוספתא:** שבועות ו **נ"ך:** יהושע יג	**בדיקת חמץ** עלות השחר (72 דק') .. 5:11 נץ החמה ..... 6:23 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:54 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:32 שקיעה ..... 6:59 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:11
יום רביעי	יד 5	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה ז **ירושלמי:** כלאים ד **תוספתא:** עדיות א **נ"ך:** יהושע יד	**ערב פסח** עלות השחר (72 דק') .. 5:10 נץ החמה ..... 6:22 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:54 **סו"ז אכילת חמץ .. 10:09** סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:32 שקיעה ..... 7:00 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:12 **סוף זמן ביעור חמץ .. 11:25**
יום חמישי	טו 6	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה ח **ירושלמי:** כלאים ה **תוספתא:** עדיות ב **נ"ך:** יהושע טו	**א דפסח** עלות השחר (72 דק') .. 5:08 נץ החמה ..... 6:20 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:54 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:32 שקיעה ..... 7:01 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:13
יום שישי	טז 7	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה ט **ירושלמי:** כלאים ו **תוספתא:** עדיות ג **נ"ך:** יהושע טז	**ערב שבת קודש, א' דחול המועד פסח, א לעומר** עלות השחר (72 דק') .. 5:07 נץ החמה ..... 6:19 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:52 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:30 שקיעה ..... 7:01 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:13 **הדלקת נרות (40 דק'): 6:21**
יום שב"ק	יז 8	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה י **ירושלמי:** כלאים ז **תוספתא:** עבודה זרה א **נ"ך:** יהושע יז	**שבת חוה"מ פסח, ב' לעומר** עלות השחר (72 דק') .. 5:06 נץ החמה ..... 6:18 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:52 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:30 שקיעה ..... 7:02 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:14 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:14**

רַבֵּנוּ הוּא זֶה שֶׁמְּלַמֵּד אוֹתָנוּ שֶׁצְּרִיכִים לְחַפֵּשׂ נְקֻדָּה טוֹבָה בְּכָל יְהוּדִי!
תִּתְרַכֵּז בַּנְּקֻדּוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁבָּאַחֵר - לֹא בְּחִסָּרוֹנוֹת שֶׁלּוֹ!
(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)